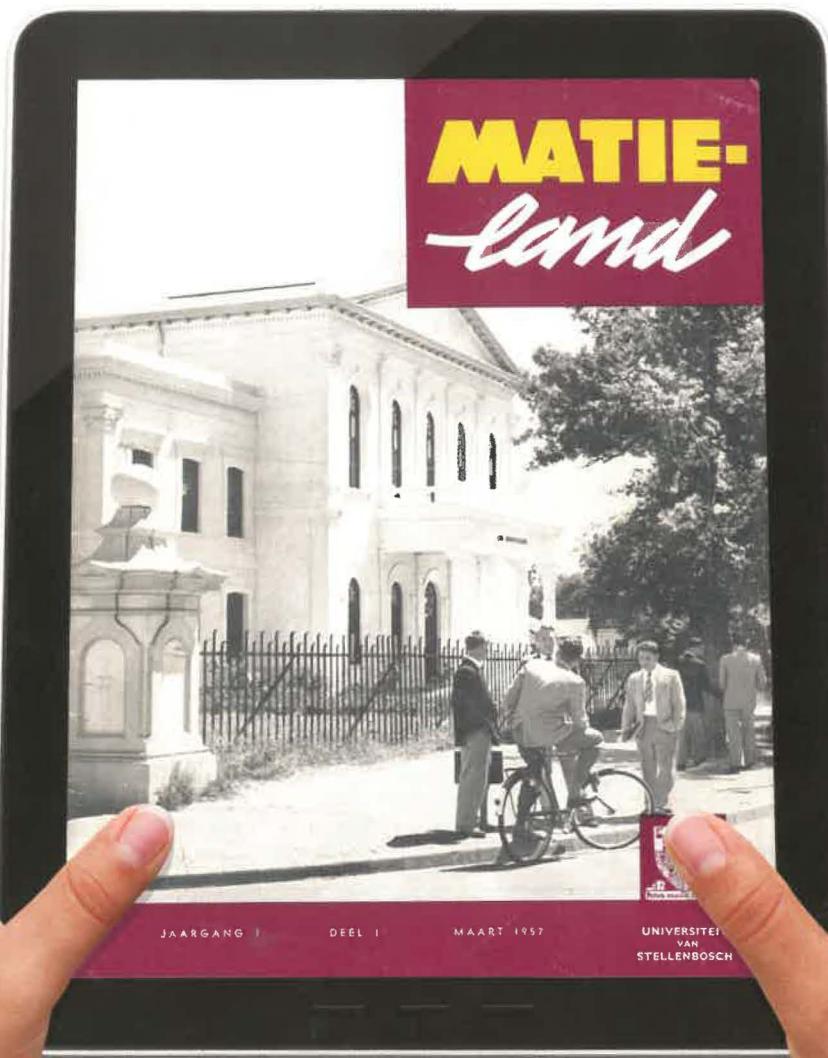

Matieland

SOMER 2012 / 2013

TRANSFORMASIE EN JOU UNIVERSITEIT
DIE PAD VORENTOE

JAPIE VAN ZYL

Van Matieland na Mars

SHAMENDRAN NAIDOO

The new face of health on TV

US KOOR

Beste in die wêreld!

TAALSENTRUM

Woeker 10 jaar met taal

Inspiring thought leadership across Africa and beyond

Our service offering: **Open-enrolment programmes**
Corporate partnership programmes

Centres of Excellence: Applied Entrepreneurship;
Business in Society; Project Management Intelligence

Our interventions may be presented in-house, anywhere in Africa. Contact us: info@usb-ed.com | +27(0)21 918 4488

INHOUDSOPGawe | CONTENTS

HOOF PROJEK | HOPE PROJECT

- 26** Afrikasentrum vir MIV- en Vigsbestuur kry nuwe tuiste
- 27** More doctors for rural areas with the Ukwanda Rural Clinical School
- 28** Open Access for Africa
- 29** Town-and-gown collaboration to secure the future of Stellenbosch
- 31** Love of music leads to bequest to University
- 38** Nuwe onderrig- en leersentrum kan tegnologie-revolusie help ontketen

MENING | VIEWPOINT

- 8** Maties verwelkom almal - Rektor se perspektief op inklusiwiteit
- 10** 'Transformasies' onder die loep
- 12** Instituut bied ruimte vir Generasie Y – kom woeker met andersoortige idees!
- 13** Maties in gesprek – dís hoe ons mekaar al beter leer ken
- 14** Stellenbosch University can be future-fit
- 15** Verandering begin by die opvoedingstelsel
- 16** Access is departure point for success – beyond the rubble
- 17** Só dink die Konvokasie oor transformasie
- 18** Community interaction can bring about 'marked change'
- 20** Gender equality at SU – creating a women-friendly institutional culture
- 21** Koshuisplasing moet breër sukses verseker
- 32** Meertaligheid in hoër onderwys verdien meer aandag

AKTUËL | CURRENT

- 5** Van Matieland na Mars
- 22** Groot uitdagings wag vir nuwe viserektore
- 33** Taalsentrum 10 jaar oud!
- 34** Verdiepingsjaar vir wêreld se beste koor
- 36** Hippokrates maak geskiedenis met sêrkompetisie
- 37** Só sêr Maties oor die jare!
- 44** 'n Voorstander van die biobrandstof-ekonomies

ALUMNI

- 54** Reünies
- 55** Nyukela Notes
- 56** Alumni prestasies

GEREELD | REGULAR

- 2** Redakteursbrief | Editor's letter
- 3** Briefe | Letters
- 24** Personeel | Staff
- 41** Studente-nuus
- 42** Universiteitsnuus | University News
- 44** Fakulteitsnuus | Faculty news
- 50** Boeke & Kultuur | Books and culture
- 58** Sport
- 62** In Memoriam
- 64** Agterblad

Voorblad: Van toek tot transformasie. *Matieland*, die Universiteit Stellenbosch se nuus- en alumnitydskrif, het die eerste keer in 1957 verskyn. Die eerste uitgawe berig onder meer oor die Kanselier, dr DF Malan, wat die tuig as Premier van SuidAfrika neerlê, die aanstelling van prof HB Thom as Rektor en 'n foto-onderskrif beweer dat dit "deesdae" lewensgevaarlik is om oor Victoriastraat te stap. Kyk uit vir ons tabletrekenaar toepassing ("app") wat binnekort verskyn.

Matieland is die nuus- en alumnitydskrif van die Universiteit Stellenbosch. / *Matieland* is the news and alumni magazine of Stellenbosch University.

Gepubliseer sedert 1957 / Published since 1957

Jaargang / Year 54 02 : 2012
ISSN 0025 5947

Redakteur / Editor
Martin Viljoen

REDAKSIEKANTOOR /
EDITORIAL OFFICE

Kommunikasie en Skakeling /
Communication and Liaison,
Universiteit Stellenbosch / Stellenbosch
University, Privaat Sak / Private Bag X1,
Matieland 7602

Tel 021 808 4921
Faks/Fax 021 808 3800
E-pos/E-mail: media@sun.ac.za

SIRKULASIE /
CIRCULATION

Malena Fourie, Privaat Sak /
Private Bag X1, Matieland 7602
Tel 021 808 4843
Faks/Fax 021 882 8405
E-pos/E-mail: alumni@sun.ac.za

ONTWERP EN UITLEG /
DESIGN AND LAYOUT

Deep Agency
www.deepagency.co.za

DRUK /
PRINTING
CTP Printers

MEDEWERKERS /
CONTRIBUTORS

Jared Abels • Jane Abrahams • Ilse Arendse
Mandi Barnard • Russel Botman • Karlien
Breedt • Eugene Cloete • Leon de Stadler
Clinton du Preez • Engela Duvenage
Amanda Gouws • Sonika Lamprecht
Mpumelelo Mkhabela • Anika Marais
Sheldon Marais • Natalie Mayer • Wayne
Muller • Pia Närny • Stephanie Nieuwoudt
Andre Roux • Liezl Scholtz • Arnold
Schoonwinkel • Jerome Slamat • Zyanda
Stuurman • Desmond Thompson
Leslie van Roi • Christo Viljoen
Eunice Visagie • Joanne Williams

Menings uitgespreek in *Matieland*
is nie noodwendig dié van die redakteur
of die Universiteit Stellenbosch nie. /
Viewpoints expressed in *Matieland*
are not necessarily that of the editor
or Stellenbosch University.

Die gesprek oor Stellenbosch verander

Matieland pak met hierdie uitgawe 'n gewigtige tema kaalvuis aan. Ons praat padlangs oor transformasie en hoe die gesprek oor Stellenbosch begin verander. Uit die verskeidenheid van artikels van Universiteitspersoneel, studente en alumni is dit duidelik dat daar wisselende menings is, selfs opponerend van aard. Dis mos wat jy verwag van 'n dinamiese universiteit soos Stellenbosch: konstruktiewe gesprek en debatvoering.

So verwys ons rektor, prof Russel Botman, na 'n treffende foto wat een hele muur van die amaMaties-naaf beslaan (*Matieland* 2012:1 berig oor die amaMaties-naaf.) Die foto, spesial vir die naaf geneem deur die fotograaf Anton Jordaan, beeld 'n groep jongmense van verskillende rasgroep uit wat saamkuier in Victoriastraat. Op kampus is dit nie 'n totaal ongewone gesig nie, maar ook nie die reël nie. Daáár is ons nog nie, maar dis waar ons graag wil wees.

Die rede hiervoor, so word in meer as een artikel aangevoer, is dat diversiteit jou sterker maak en juis uitnemendheid verhoog. Lees gerus prof Arnold Schoonwinkel, Viserekotor: Leer en Onderrig se artikel in dié verband.

Of course, transformation is about more than just visible diversity. A number of articles also refer to a diversity of ideas. These would include differing views on the world, on gender, on prosperity and even on social class – to name but a few. We believe that this edition of *Matieland* will give you real food for thought. All we need now is your feedback.

MATIES KÁN SING!

Nie net is die US-koor nommer een in die wêreld volgens Interkultur, die organisasie wat die Wêreldkorespele aanbied nie, maar Hippokrates-koshuis op die Tygerberg-kampus het geskiedenis gemaak deur die sowel die mans- as vroueafdeling van die nasionale sêrkompetisie te wen. Maties mag maar sing!

Lekker lees.

Martin Viljoen

Briewe

GELUKKIG IN AUSTRALIË, MAAR HEIMWEE BLY

Nils en Christa de Jager, Canberra, Australië

sou nou toegee. Om net 'n paar te noem: 'n liefde vir sport en die buitelewe, 'n aardse humorsin, goeie wyn, aangehelp deur 'n stabiele en aangename klimaat.

Hier is 'n oormaat van bloekombome,

Nils en Christa de Jager

te verwesenlik. 'n Baie egalitariese gemeenskap. En dis verfrissend dat meriete tel.

Oor die laaste dekade-en-'n-half het baie verander: Van die samestelling van die personeel by die SA Hoë Kommissie (nog net so vriendelik) tot ons kommunikasiemetodes om kontak te hou. Dié het 'n tegnologiese revolusie onderraan, wat nou amper die norm is.

My ouers op Hermanus — nou in hulle 80s — is Skype ekspersts, my pa doen sy belasting elektronies, en epos is vir my ma soos brieve skryf in toeka se dae. So kontak is moeitelos en bykans kosteloos. Ons besoek Suid-Afrika gereeld, en geen land sal ooit jou moederland vervang nie, Bo alles, Stellenbosch bly die mooiste plek op moeraarde en nik kon dit nog ooit vervang nie – ek moet erken, dit bring heimwee elke nou en dan.

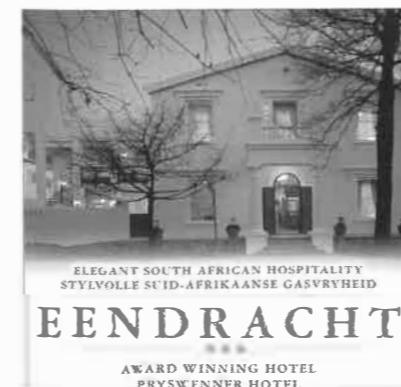
Maar om JM Coetze aan te haal – ons het nie Suid-Afrika verlaat nie, ons is bloot na Australië toe. My aksent openbaar omtrent onmiddellik my oorsprong, wat gewoonlik tot 'n gesprek lei wat dui op 'n opregte belangstelling en hoop dat Suid-Afrika haar vele uitdagings sal oorkom. Dit bly ook ons hoop. (Nils en Christa werk beide vir die Australiese regering – Nils as senior ekonom en Christa as 'n taalredakteur - Red.)

Net mooi halfpad deur die gemiddelde lewensverwagting van ons demografiese profiel, het die geleentheid ontstaan om Australië toe te verhuis. En hoe kan enige avontuurlike mens 'n geleentheid van die hand wys wat jou grense uitbrei, jou kultureel verbreed en die geleentheid bied om jou vermoëns in 'n internasionale konteks te toets. Hoe verduidelik jy jare later aan jouself, jou kinders en jou kleinkinders hoekom jy nie die sprong gemaak het nie?

So, heel simbolies, is ons 6-voet "skeepshouer" (container) op my 40ste verjaarsdag gepak. Ek onthou nog goed wat alles kon inpas en wat ons moes agterlaat. Die laaste item wat ingepak is voor die deur geseël is, was 'n rooi Dion's potjiekos/braai kontrepsie - dit werk nou nog na geredle lapwerk!

Die lewenstyl in Australië is baie soortgelyk aan dié in Suid-Afrika — hier en daar natuurlik anders, maar periferaal, maar ons kon moeitelos aanpas. Australiërs sal dit nie self wil erken nie, maar hulle is in essensie baie behoudend—miskien 'n oorlewing van die Engelse tradisie. En daar is 'n sterk sosiale konsensus van wat aanvaarbaar en onaanvaarbaar is.

Daar is veel meer wat ons twee nasies gemeen het as wat stoere kompeteerders

KRY DIT VAN JOU HART AF!

As jy in aanmerking wil kom vir 'n naweek vir twee in Eendracht Hotel,
stuur jou brief van 200 woorde of minder aan:

Die Redakteur: *Matieland*
Afdeling Kommunikasie en Skakeling
Universiteit Stellenbosch, Privaat Sak X1, Matieland 7602

Offaks dit na 021 808 3800 of stuur per e-pos na media@sun.ac.za

Briewe

WIL MATIELAND AANLYN EN IN GEDRUKTE FORMAAT ONTVANG

Amelia Burger, De Bron

Ek is 'n oud-Matielie wat gereeld Matieland ontvang en dit graag lees. Baie dankie vir al die moeite wat jy/julle daarmee doen – dis lekker om op so 'n manier te kan bybly met gebeure by die instelling waar ek jare lank so heerlik gestudeer het. En allerhande ander prettige dinge aangevang het.

Ek hou graag my Matielande op 'n hopie omdat dit lekker is om soms weer deur die oues te blaai. Ek begryp dat al hoe meer publikasies die skuiw maak om slegs aanlyn te publiseer, en ek verstaan die redenasies rondom volhoubaarheid en ekovriendelikheid. Maar ai, dis darem so lekker om die papierweergawe te kry, en te

kan deel met mense soos my ma, wat ook deur die jare 'n lewendige belangstelling in die US ontwikkel het (en nog nie lekker van aanlyn-dinge verstaan nie).

Terselfdertyd sal dit lekker wees om die aanlyn-weergawe te ontvang. Ek is gereeld weg op sakereise of moet dalk op vreemde plekke sit en wag om

vergaderings by te woon. Dan is dit lekker om interessante e-leesstof byderhand te hê. En dis gerieflik as 'n mens dan interessante artikels aanlyn met mense soos ou universiteitsvriende kan deel. Ek is dus een van die groepie wat mooi vra of ek my Matieland aanlyn sowel as in gedrukte formaat kan ontvang.

Nemesia Old Girls kontak

Stephany Baard, Stellenbosch

Ons is 'n groep oud-Nemesianers (ons noem onself die Nemesia Old Girls) wat vanaf 1976 tot ongeveer 1982 in Nemesia was en graag kontak met mekaar hou. Ons het in September heerlik saam gekuier – dié keer vir 'n middagete by die Postcard Café by Stark-Condé Wyne in Jonkershoek. Die lekker studentedae op Matieland en die koshuiservaringe in Nemesia is ook weer met vele stories uit die argiewe opgediep en afgestof. Ons wil graag jaarliks 'n kuiergeleentheid hou en as daar 'n ampelike Nemesia-reünie is, sal ons dit goed ondersteun! Ons nooi graag Nemesia Old Girls om vir ons hul kontakbesonderhede te stuur.

• Skakel met Stephany Baard by sb2@sun.ac.za of Therese de Villiers by theresedev@mweb.co.za vir meer inligting.

BORG 'N WOORD

Borg 'n Woord, met Marita van der Vyver as beskermvrou, is weer besig om 'n vuur vir Afrikaans aan te steek. In hierdie projek van die Woordeboek van die Afrikaanse Taal (WAT) kan enige Afrikaanse woord vir R100 geborg word en elke deelnemer ontvang 'n sertifikaat met sy woord of woorde en sy naam. 'n Absa-belegging van R25 000

kan in 'n prystrekking gewen word. Teen R5 000 per woord mag niemand anders jou woord borg nie.

Onder die bekendes wat reeds woorde geborg het is Elsabé Daneel met bittersoet, blare, kassie en verse en Leon van Nierop met verkneukel, draaiboek, rolprent, bleeksiel en kinematograaf.

Ook die Nederlanders doen ywerig mee en Peter Schaillie van Vlaandere het apartheid

vir R5 000 gekoop en Maarten van Herk borg drukkie, ook vir R5 000. Nederlanders borg ook moltrein en spookasem wat vir hulle heeltemal onbekend is in Nederlands.

Die Universiteit Stellenbosch is 'n borg van die WAT.

• Volledige besonderhede is by www.wat.co.za of wat@sun.ac.za of 021 887 3113. Jy kan ook 'n tjak stuur met jou woorde, naam en telefoonnummer na WAT Trust, Posbus 245, Stellenbosch.

Foto's: Bernhard Bräuer/CD

Japie van Zyl - VAN
MATELAND
NA
MARS

As kind in die noorde van Namibië het dr Japie van Zyl dikwels na die sterre gekyk en gewonder of daar iewers daar buite iemand is wat dieselfde doen. Pia Nanny het tydens die trotsé Matieland-alumnus se omlangse besoek aan die Universiteit Stellenbosch (US) met hom gesels oor sy droom om by ruimteverkenning betrokke te wees, die Curiosity-sonding na Mars ('n planeet wat hom aan Namibië laat dink) en sy begeerte om iets terug te gee aan die vasteland waar hy vandaan kom.

"Dinge is aan die gebeur hier [in Suid-Afrika]. Julle gebruik die vindingrykheid, die tipiese vindingrykheid van Afrika, om dinge wat vir ons in die VSA honderde miljoene rande kos, met R10 miljoen te doen. Dis ongelooflik!"

Só gesels dr Japie van Zyl, 'n oud-Namibiër en Matie-alumnus, wat al 30 jaar lank in Kalifornië woon en werk. Hier is hy sedert 1986 verbonde aan Caltech (die Kaliforniese Instituut vir Tegnologie) en NASA se Straalaandrywingslaboratorium (JPL).

Hy sê dis die Afrikavindingrykheid en die praktiese manier waarop mense hier na oplossings vir probleme soek, wat hom elke keer beïndruk wanneer hy Namibië of Suid-Afrika besoek. En dit probeer hy sommer gereeld doen. Sedert die Curiosity-verkenningstuig se suksesvolle landing op die Rooi Planeet in Augustus 2012, het hy al meer as een keer by sy alma mater opgetree om sy ervaring met studente, dosente en die publiek te deel. Hy is immers buitengewone professor in die Departement

Elektriese en Elektroniese Ingenieurswese, en die Studenteraad het hom boonop in Oktober 2012 as hul Uitsonderlike Alumnus van die Jaar vereer.

"Ek vertel vir almal ek kom van Stellenbosch af. Ek dink studente hier op Stellenbosch kry buitengewoon goede ingenieursopleiding," sê Japie, wat sy eerste graad in Elektriese en Elektroniese Ingenieurswese aan die US verwerf het.

Hy vertel graag die staaltjie van hoe hy kort ná sy aankoms in die VSA, waar hy sy meestersgraad verwerf het, aan die dosent in die Telekommunikasieklas gesê het hy "gaan sy klas drop om eerder 'n ander vak te neem, want hy het die werk reeds gedoen". Die man het hom gevra waar hy vandaan kom, en toe hy sê Stellenbosch was die reaksie: "As jy my kom vra het, sou ek jou gesê het jy mors jou tyd. Julle doen hierdie goed al voorgraads op Stellenbosch."

LEWE OP MARS

Oor die Curiosity-sending na Mars raak hy sommer baie opgewonde. Die doel van dié sending is om uit te vind of daar enige tekens is dat daar lewe op

Mars kon bestaan het.

'n Besondere groot uitdaging was die tuig se landing, en hy stel dit só in perspektief: "Dis amper soos om vir Ernie Els te vra om hier in Kaapstad af te slaan sodat die gholfbal in die beker by St Andrews in Skotland val. En om Ernie se lewe moeiliker te maak, weet hy nie hoe die weer in Skotland is nie. En asof dit nie genoeg is nie, beweeg die beker teen 100 000 km/h."

"Ek vertel vir almal ek kom van Stellenbosch af. Ek dink studente hier op Stellenbosch kry buitengewoon goede ingenieursopleiding."

Nadat die tuig geland het, moes die ingenieurs eers nuwe sagteware laai, want die tuig is Mars toe gestuur met net die nodige sagteware om te land. Die tuig se eerste paar treeë was die grootste uitdaging, want dit sou beteken dat alles werk.

Die ingenieurs rus die tuig toe met die koördinate van waarheen hy moet beweeg, maar Curiosity moet self die beste pad vind. Die tuig kan hoogte en diepte bepaal, maar nie hoe sag die sand is nie, wat

beteken dit kan vasval. "Toe een van die verkenningstuie in 2004 vasgesit het, het ek e-posse uit Namibië ontvang van mense wat aangebied het om dit uit die sand te kry," skerts Japie.

"Die doel van 'n sending soos hierdie een is om te leer. Dit is die eerste keer wat ons daarin geslaag het om so 'n groot loonvrag op 'n ander planeet te laat land, en dis die eerste stap in die rigting om later mense na Mars te neem.

Almal, ook instellings in Suid-Afrika, sal uit hierdie inligting kan voordeel trek, omdat ons dit aan 'n nuwe generasie ingenieurs en fisici sal kan oordra."

Japie sê hulle het nie die ongelooflike reaksie van die publiek verwag nie.

"Die landing is op groot skerms op Times Square in New York uitgesaai. Dit was 01:30, en vir die eerste keer sover ek kan onthou, het mense geskree 'NASA, NASA, NASA' en 'SCIENCE, SCIENCE, SCIENCE'."

"Ons hoop ons het wetenskap weer opwindend gemaak. Wetenskap is immers nie altyd cool nie, en dis nie aldag dat nerds die kans kry om soos helde te lyk nie."

Hy hoop die sending, en sy betrokkenheid daarby, sal jong Suid-Afrikaners (en Namibiërs) aanmoedig om die wetenskap of ingenieurswese as loopbaan te oorweeg. Sy boodskap aan leerders is: "Ek het uit 'n klein skooltjie gekom. Ons was net 25 kinders in ons matriekklas. Moenie dat sulke dinge jou terughou nie. Harde werk is nodig vir sukses, en dit is wat jy doén wat tel, nie waarvandaan jy kom nie."

Hy is vol lof vir die mense in sy lewe wat hom ondersteun het om sy droom na te volg: sy ma, sy skoonma, sy skoonpa "wat my in matriek eenkant toe geneem het en benewé het om vir my studie op Stellenbosch te betaal as ek nie 'n beurs sou kry nie – solank ek net nie sy dogter van ons ooreenkoms sou vertel nie!" Dié is vandag sy vrou, Kalfie.

"Ons is saam deur die skool, saam deur Stellenbosch, saam na Amerika, en saam deur baie laat nagte van studie en werk. Sy is my groot inspirasie om soveel moontlik terug te gee aan Afrika, waar ons vandaan kom."

Maties verwelkom almal - Rektor se perspektief op inklusiwiteit

Die Universiteit Stellenbosch maak goede vordering met transformasie, skryf prof Russel Botman, Rektor en Visekanselier. Hefaan lê egter nog voor, veral wat 'n verwelkomende kultuur vir almal betref.

Universiteite is droom-bestemmings. Jongmense wat ná skool verder studeer, het groot verwagtinge vir die toekoms, en dra dikwels hul geliefdes se hoop op 'n beter lewe met hulle saam.

Juis daarom is dit so jammer as die werklikheid waar mee studente te make kry wanneer hulle op kampus aankom, nie na wense is nie. Talle universiteite in die land het dié probleem, soos duidelik blyk uit die Verslag van die Ministeriële Komitee oor Transformasie en Sosiale Kohesie en die Uitwissing van Diskriminasie in Openbare Hoëonderwys-instellings. Stellenbosch is geen uitsondering nie. Dit is dus dringend noodsaaklik om iets hieraan te doen.

Maties het juis sy bynaam

gekry omdat daar veronderstel is om hiér groot samehorighed te heers. Tog is dit nie elke Matie se ervaring nie – veral nie, moet ek tot my groot spyt sê, as hulle swart is nie. (Ek gebruik deurgaans in

Ons het wél al baie vordering gemaak, maar die US is demografies nog nie verteenwoordigend genoeg om die diversiteit van ons land te weerspieël nie. Dít geld sowel ons studente- as ons perso-

neellede tuis voel nie. Die redes wat aangevoer word, wissel van voorvalle van blatante rassisme tot meer subtiele sosiale uitsluiting.

Alumni tel onder die Universiteit se vernaamste belanghebbers. Dit is verblydend om te sien dat daar talle alumni is wat ons strewe deel om meer divers, meer toeganklik en meer verteenwoordigend te word deur byvoorbeeld beurse vir arm swart studente uit benadeelde omstandighede beskikbaar te stel.

hierdie artikel die term 'swart' soos wat dit generies in die Suid-Afrikaanse konteks aangewend word om na sowel 'swart' as 'bruin' en 'Indiërmense' te verwys.)

neelkorps.

'n Verwante probleem is dat hier nie genoeg van 'n verwelkomende kultuur vir almal heers nie, met die gevolg dat nie ál ons studente en perso-

verteenvoerdigend, inklusief, gelykbergtigend en relevant te word.

Daar is sedertdien in talle opsigte goeie vordering gemaak, maar kennelik nie genoeg nie. Dit is hoog tyd dat ons opnuut op transformasie koncentreer.

Maar wat is 'transformasie'? 'n Nuttige verwysingspunt is die Witskrif op Onderwys, wat in 1995 gepubliseer is. Hierin word die konsep aan die hand van verskeie punte verklaar, waaronder dat dit:

- *te make het met die oorgang "van rasse-eksklusiwiteit na demokrasie";*
- *oor "fundamentele verandering gaan, nie kosmetiese wysigings nie;*
- *"regstelling van die ongelykhede van die verlede" behels; en*
- *ag slaan op dit wat in die "gemeenskaplike belang" is.*

Grondliggend aan hierdie punte is die kwessie van diversiteit, en dít slaan nie net op die konstruksie van 'ras' nie. Blootstelling aan 'n wye verskeidenheid mense wat betrek etnisiteit, taal, geslag, ouderdom, idees, plek van herkoms, godsdiens, seksuele oriëntasie, gestremdheid al dan nie, ensovoorts is bevorderlik vir die uitnemendheid waarna

wil ons nog meer divers wees. Die US het hom in sy Institusionele Plan vir 2012 tot 2016 opnuut tot verbetering op vier kerngebiede verbind: die kundigheidsbasis van die Universiteit, die diversiteit van sy personeel- en studentekorps,

Maties streef.

Ek sê dikwels aan studente dat groter diversiteit jou blootstelling aan maniere van dink en doen gee wat jy nie noodwendig ken nie. Dit stel jou in staat om as 'n kritiese wêreldburger oral jou merk te maak.

In ons nuwe naaf vir dag- en koshuisstudente, die AmaMaties-gebou, is daar 'n groot saamgestelde foto wat een hele muur vul (hieronder gebruik, geneem deur Anton Jordaan). Dit beeld 'n diversiteit studente uit.

Daar is wit studente en swart studente, arm studente en ryk studente, jong mans en jong dames. Dit is 'n foto van die US in 2012 en oor vier jaar

Ons het wél al baie vordering gemaak, maar die US is demografies nog nie verteenwoordigend genoeg om die diversiteit van ons land te weerspieël nie. Dít geld sowel ons studente- as ons personeelkorps.

studentesukses, en sistemiese volhoubaarheid.

Vernuwing gaan egter nie sommer vanself gebeur nie. Ons sal dit slegs vermoe met aktiewe burgerskap, transformerende leierskap en, bowenal, deur 'n kampuskultuur aan te moedig wat 'n diversiteit van mense en idees verwelkom.

Sonder diversiteit is dit onwaarskynlik dat ons die vestiging van 'n gemeenskap van kritiese denkers sal aanmoedig met die vermoë om die kenniggrense na die betekenisvolle en relevante te verskuif.

Voortvloeiend uit die raadsbesluit in Mei 2012 het ons begin om 'n omvattende

wat onder leiding staan van dr Brenda Leibowitz, direkteur van die Sentrum vir Onderrig en Leer. Die mikpunt is om geïntegreerde plante in April 2013 vir goedkeuring aan die Raad voor te lê, vir inwerkingstelling teen 2014.

Alumni tel onder die Universiteit se vernaamste belanghebbers. Dit is verblydend om te sien dat daar talle alumni is wat ons strewe deel om meer divers, meer toeganklik en meer verteenwoordigend te word deur byvoorbeeld beurse vir arm swart studente uit benadeelde omstandighede beskikbaar te stel.

Die Griekse filosoof Heraclitus het rondom 500 vC die stelling gemaak dat 'n mens nooit twee keer dieselfde rivier kan binnekant nie, omdat die water heeltyd vloeи en nie stilstaan nie. Al wat konstant is, is verandering – en tog bly dit dieselfde rivier, net met ander water. Dít is die logika van transformasie. As ons dit op die US van toepassing maak, sien ons dit is steeds Maties met sy trotse tradisie van uitnemendheid, etiek, dissipline en gehalte, maar net met nuwe water, want daarsónder stagneer ons.

Instituut bied ruimte vir Generasie Y – kom woeker met andersoortige idees!

'n Universiteit is 'n plek van idees – idees wat bedink, verwerp of in ongelooflike moontlikhede omskep moet word. Hier word idees gestimuleer deur teorie, ervaring, toetse, navorsing, maar veral 'n diversiteit van andersoortige idees, sê dr **Leslie van Rooi**, hoof van die Frederik van Zyl Slabbert Instituut vir Studenteleierskapsontwikkeling (FVZS Instituut).

Idees word die beste gestimuleer deur 'n diversiteit van denke, mense, kontekste, kultuur en ervarings – wat studente aan die Universiteit Stellenbosch (US) by uitstek beleef. Generasie Y beleef dit waarskynlik nog méér as vorige generasies. Hulle weet, hoe meer divers die mense om jou, hoe beter die idees en hoe groter die moontlikhede.

By 'n toenemende aantal studente is daar 'n behoefte om met mense uit verskillende kontekste te skakel. By die FVZS Instituut het ons uit die staanspoor besef dat ons deur ons kursusse, programme en projekte juis dit in ag moet neem en meer studente moet help om as deel van hul afronding- en leerervaring diversiteit te verstaan, dit optimaal uit te leef én te vier!

'n Groep studenteleiers besig om strategies te dink en droom oor die Universiteit en die land. Hierdie oefeningssessie het deel gevorm van die FVZS Instituut se jaarlike leierskapsseminaar wat daarop koncentreer om studente bloot te stel aan die groter realiteit van ons konteks.

Juis daarom beklemtoon die FVZS Instituut 'n veelheid van kultuur, burgerskap en blootstelling aan 'n verscheidenheid kontekste in sy programmaanbod. En studente se terugvoer is oorweldigend positief.

In 2012 het drie kursusse hierop gekonsentreer: "Leierskap deur Gemeenskapsinteraksie" (wat oor burgerskap en betrokkenheid by 'n verscheidenheid gemeenskappe besin), "Ontwikkeling van Burgers deur Multikulturaliteit" (met 'n

klem op diversiteit, waaronder geslag, geloofsoortuiging en kultuur) en "Agente vir Sosiale Verandering". In laagenoemde kursus tree studente in gesprek met hul portuur van die Georgia-staatsuniversiteit in die VSA en ontdek hoe studente oor die geskiedenis heen 'n verskil gemaak het in hul eie leefwêrelde en dit steeds kan doen.

Die FVZS Instituut koördineer ook uitruilgeleenthede oorsee en na ander Afrikaanse lande ter ondersteuning van studente se ontwikkeling as denkleiers. Dit sluit in die Abe Bailey-reisbeurs, die Suid-Afrika/Washington Internasionaal-program, die Mandela Rhodes-beurs sowel as ad hoc-uitruilprogramme na verskeie wêrelddele, waaronder China. Hier beleef studente diversiteit deur

ander mense, deur verskillende kontekste én deur blootstelling aan verskillende belewenisse. Studente word deurentyd uitgedaag om oor hul belewenisse te besin en dit met vriende en portuur te deel. Dit sorg vir ongelooflik stimulerende gesprekke op kampus, in die klas, die koshuiskamer en in die Universiteit se luister-leer-en-leef-huise. (Die LLL-huise is huise waar senior studente volgens 'n tema vir 'n jaar saam leef.)

In 2013 bied die FVZS Instituut die eerste keer 'n kursus in burgerskap en demokrasie aan. Die kursus is op versoek van studente ontwikkel wat geleenthede soek om prakties oor hierdie twee konsepte na te dink. Hierdie studente wil 'n rol speel as agente van verandering, en wil denkleiers in ons samelewing wees. Hiervoor wil hulle diversiteit in die ruimste sin van die woordervaar en verstaan. Uit my persoonlike ervaring én die terugvoer van studente is dit duidelik dat die huidige generasie diversiteit ongelooflik positief sowel as noodsaaklik ervaar, huis omdat daar onder hulle 'n sterk behoeft is om 'n daadwerklike verskil in ons samelewing te maak. En só stuur die US dan 'n nuwe geslag leiers met vars idees die samelewing in.

DIE STUDENTE SÉ...

Oor die kursus "Ontwikkeling van Burgers deur Multikulturaliteit" skryf studente:

"Daar is altyd 'n ander perspektief en 'n ander manier om situasies te benader en te hanteer... Die uitdaging is om uit jou geriefsone te ontsnap en risiko's te neem, om ander se sienings te aanvaar en die persoon as 'n individu te respekteer, selfs al stem julle nie saam nie."

Luciano Geswint

derdejaarstudent in BSc

"As jy as voorbeeld dien vir diegene om jou kan jy inderwaardheid verander in jou omgewing teweegbring, en diegene wat onverdraagsaam is, luister dalk net wat jy te sê het omdat jy hulle óók die geleentheid gegee het om hulle sê te sê. Niemand kan die hele wêreld red nie, maar ons kan mense in staat stel om te bespreek hoe hulle hul onmiddellike omgewings 'n beter plek kan maak om in te woon."

Lauren Conchar

sesdejaarstudent, M in Sielkunde

"Om onbevooroordeeld te wees en jouself toe te laat om van ander kulture te leer is die sleutel om as burger tot die samelewing by te dra en stel selfs jou eie kultuur in staat om te groei. Maar eers moet jy jou eie kultuur ken. Ek glo daar moet 'n manier wees vir mense van verskillende kulturele agtergronde om 'n ruimte te deel en dit te laat werk! Ek glo ook dat om in 'n veelkulturele samelewing te leef en te groei van jou 'n beter en sterker mens maak!"

Gerhard Rossouw

finalejaarstudent, Ingenieurswese

Maties in gesprek – dís hoe ons mekaar al beter leer ken

Clinton du Preez, Voorsitter van die US Studenteraad 2013

ontwikkel. Die belangrikste dink ek is dat baie mense outomatis transformasie sien as die indringer of as die teenpool van die behoed van 'n kultuur.

Dit is dus g'n wonder dat dié vraagstuk gereeld opduik op formele en informele gesprekke op kampus, sowel as in 'n kort-kursus getitel "Growing Citizens through Multiculturalism" wat aangebied word deur die Universiteit Stellenbosch se Frederik van Zyl Slabbert Instituut vir Studenteleierskapsontwikkeling.

Afgesien van die meer tasbare probleme soos 'n tekort aan infrastruktuur, beter skole en werkskepping, is dit duidelik dat daar steeds 'n dieper sosiale verdeeldheid in ons samelewing is – die spreekwoordelike swaard wat oor die kop van ons land se toekoms hang. Hierdie verdeeldheid kan langs ekonomiese, ras, taal, kulturele en selfs godsdienstige lyne loop. Daar sal altyd eenigheid en struweling tussen groepe mense wees as die uitdaging van verdeeldheid nie die hoof gebied word nie. En, bygesê, die implikasie van voortslepende verdeeldheid is sleg vir almal – selfs diegene vir wie die status quo tans werk. Daarom is transformasie myns insiens om die uitdaging van verdeeldheid te oorkom. Dit is die skuif van hoe dinge tans is na hoe dit behoort te wees.

WAT BETEKEN DIT VIR DIE STELLENBOSCH STUDENT?

Daar is waarskynlik verskeie wanperspesies oor transformasie wat ontrafel moet word in die proses om 'n beter begrip daarvan te

te veel kere gesien hoe studente wat so in gesprek met mekaar tree 'n groter waardering vir mekaar se kultuur ontwikkel, om nie oortuig van die proses te wees nie. Dit beteken nie dat enige van hulle skielik hul eie kultuur in die proses prysgee nie, intendeel, beide se verstaan van wat dit is om in 'n multi-kulturele omgewing te bly het net soveel ryker geword.

Ek voel baie positief oor 'n wending wat die afgelope paar jaar plaasgevind het in dit waaroor studente gesprek voer – formel en informeel. Die fokus het verskuif na belangrike kampus- en Suid-Afrikaanse kwessies soos sosiale ontwikkeling, volhoubaarheid, rekonsiliasie en dan natuurlik transformasie. En alhoewel ons nie kits-antwoorde het vir die groot vraagstukke van ons tyd nie, voel ek tog dat die feit dat ons bereid is om daaroor te praat, die lig aan die einde van die tunnel is. Ons leer mekaar ken; ons skep 'n ruimte vir mekaar waarin daar 'n veel groter verstaan van mekaar se omstandighede is; en ons breek skeidsmure af in 'n diverse land waarin ons in die verlede al te maklik mense in kompartemente geplaas het. Deur waagmoedige gesprekke en gemeenskapsinteraksie leer Maties van vandag op 'n nuwe manier hoe om 'n positiewe bydrae in ons land te maak. Dit lê immers aan die hart van wat die HOOP Projek is: om jou kennis en vaardighede aan te wend tot die verbetering van die omgewing rondom jou. Die uitdaging is groot, maar die student is willig.

Stellenbosch University can be future-fit

What does the future hold for Stellenbosch University? Gazing into his crystal ball, Prof Andre Roux, Director of the Institute for Futures Research, looks for answers and gives advice.

Universities are entering an age characterised by (i) a closer link between economic growth and sustainability; (ii) shortsightedness being replaced with farsightedness; (iii) integrated and multidisciplinary resource planning; (iv) technosavvy, world-wise, empowered and ethical consumers/voters who are concerned about sustainability, and (v) a changing working environment.

In this age of realism, governments and educational institutions need to:

- prepare for the unexpected;
- respond considerably faster and prepare for a marked increase in the present speed of change;
- grasp that flatter structures imply more decentralisation and individual empowerment;
- realise that globalisation has only just begun, which means shrinking management lines geographically through technology, and understanding potential trading partners;
- focus on culture as a target group;
- invest in technology, and select creative people who can adapt to it;
- develop networks, not hierarchies;
- concentrate on people's need to feel special and their sense of identity, value and belonging; and
- emphasise dynamic, visionary leadership.

One can add to this some core values of the youth of today and tomorrow, such as confidence, media and entertainment overload, social media networking, technosavvy, informality, impatience, diversity and creativity.

This all presents a potentially daunting challenge in the workplace of how to prevent the quest for creativity from becoming an all-encompassing obsession. What will be required is a blending of vision with pragmatism, being ~~way~~-going yet demanding, and balancing the willingness to take ~~risks~~ with a healthy dose of conservatism.

One could thus argue that many jobs will go unfilled, because people lack the necessary education required for the future workplace.

Workers will need a higher-quality education that integrates knowledge in both the arts and sciences with emerging technology. Such an education system will also focus on creativity, tolerance, appreciation of diversity and social skills. Combining human capital and technology is crucial for improvements in productivity.

Difficulties faced by universities, including Stellenbosch, are compounded by the following set of policy issues and challenges presented recently by the Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD):

- Globalisation. An emerging international knowledge network; universal means of instantaneous contact; simplified scientific communication; leading universities and some multinational corporations, mainly in the developed world, with their own publishers, databases, etc; new study and research opportunities beyond national boundaries; national culture and autonomy under assault; an exponential increase in programmes/institutions operating internationally.
 - Inequalities in access. Despite some advances regarding inclusivity, globally, the privileged classes retain their relative advantage.
 - Increasing student mobility.
 - Teaching, learning and curricula. With an increasingly diverse student body, new systems for academic support, innovative approaches to pedagogy and professional programmes are required.
 - Quality assurance, accountability and qualifications framework. The dual path way of globalisation and regionalisation demands internationally recognised standards within and between nations.
 - Financing. Higher education has tradition-
- ally been a public good, but government allocations rarely match the rapidly rising costs involved. Therefore, pressure fundamentally to restructure the 'social contract' between higher education and society is mounting. With rising tuition fees, higher education is becoming more of a private good. Moreover, the realities of cost recovery force universities to seek alternative revenue sources, which diminishes their traditional social role and service function, and leads to increased austerity (e.g. crowded lecture halls; less support for research; faculty brain-drain).*
- intensifying e-learning;*
- having a regional and international focus, without neglecting national idiosyncrasies;*
- focusing very strongly on research;*
- relying more on private funding;*
- diversifying its student body, including more mature students engaged in lifelong learning; and*
- relying strongly on part time lecturers (including international faculty).*

All of the above apply to South African universities. We must therefore ask tough questions, such as: Will some universities be privatised? Can a university be all things to all people, or is further differentiation between institutions required, e.g. research only, teaching only, undergraduate teaching only, postgraduate teaching only? Will information technology, distance and telematics education render the traditional university obsolete? Will universities be forced to adopt a new business model whereby boards and CEOs wield power, faculty have little authority and students are seen as consumers?

Verandering begin by die opvoedingstelsel

Deur Jared Abels

jeens ander te verander. Ons skole en veral ons instellings vir hoër onderwys is die perfekte teelaarde vir hierdie noodsaklike proses. Ook omdat ons

Ons moet ons voorberei op die toekomstige werkplek wat ons gevorderde geselskap sou vereis.

samelewing nog so verdeeld is – soos duidelik gesien kan word in hoe sosiale byeenkomste plaasvind.

Om leefruimtes met ander te deel bied die ideale geleentheid om ander te leer ken, en dit is hiér wat die saadjie van verdraagsaamheid, aanvaarding en respek gesaai kan word.

Ons mag immers nooit die droom van 'n inklusiewe gemeenskap laat vaar nie – 'n gemeenskap waar alle groepe, ongeag hul verskille, met mekaar kan saamleef; 'n samelewing wat die land se diversiteit op alle vlakke weerspieël.

Dié uitdaging is minuskul in vergelyking met wat ons reeds vermag het.

• *Jared Abels, 'n kredietontleder in Johannesburg, is 'n lid van die Uitvoerende Komitee van die Konvokasie, maar skryf hier in sy persoonlike hoedanigheid. Hy het in 2008 in die Wiskundige Wetenskappe afgestudeer.*

SEB is dus na my mening 'n kortsigtige oplossing vir 'n kompleks probleem. Die oplossing lê veel eerder in die opvoedingstelsel. Ongelukkig het die regering die transformasie van ons townshipskole laag op die agenda geplaas. As die probleem hiér opgelos kan word, kan dit kandidate van alle rasse en agtergronde oplewer wat die Suid-Afrikaanse ekonomie tot nuwe hoogtes voer.

Transformasie behels ook om jou denke te vernuwe. Want, om vir jouself te dink, is soms die enigste manier om vooroordele

Access is departure point for success – beyond the rubble

By Mpumelelo Mkhabela

In his seminal book *The Competitive Advantage of Nations*, Michael E Porter, known globally as the father of competitiveness, makes compelling observations about the importance of higher education standards in raising the level of a nation's competitiveness.

"Education and training systems must demand high performance, and students must compete for advancement," he wrote in the book published in 1990, the year in which South Africans began to map out a journey from apartheid to democracy.

Porter, now professor at Harvard Business School, further wrote: "The fact is that world standards for workers, technical personnel and managers are high and rising. No nation will prosper unless its citizens meet them." Of all the important points he made, the following one could easily have been a friendly pointer to South African universities and society at large: "High standards for education and training are not inconsistent with open access to them. Access is better opened in other ways besides reducing standards, such as providing generous financial support to students from all economic backgrounds and preadmission programmes to raise student preparation."

I am referring to Porter and the South African history almost simultaneously, because the two are related. The democratic imperative is for previously white universities like Stellenbosch to transform. Transformation is about ensuring that the barriers that prevent black students from accessing these universities are collapsed.

At a formal level, this would entail the removal of barriers such as institutional rules and regulations that were in line with apartheid policy. At a broader level, it would entail effecting changes that would allow the previously barred to walk over the rubble of collapsed walls to claim their rightful

place at these institutions. This means that universities have to do more than just hope that the ugly rubble alone will be attractive to a section of the South African population who were for very long made to believe that they were not welcome!

Porter believes that a population who continually upgrades its skills will be able to compete globally. Whether coincidentally or logically, as the walls of discrimination were coming down in South Africa in the 1990s, so was the Berlin Wall. As businesses

became footloose and globalisation became a reality, so the need for black South Africans to gain the required skills to compete with the best in the world grew. This latter part remains work in progress. The South African economy is still largely white-run. Blacks are far from mounting significant competition for their white counterparts – let alone for the rest of the globe. But there have been significant improvements.

And yet, the number of black graduates at Stellenbosch in courses that used to be predominantly white is steadily rising. However, the final measure of the success of transformation is not numbers, but rather how many of them are contributing to the country's national competitiveness.

The final test for transformation is not the number of black students admitted and the number of black lecturers teaching. Such factors are certainly necessary and make for a glowing read in the University's annual report. They are the first and crucial level of transformation, but should themselves not be regarded as indicators of success. The true test for transformation is whether, in the medium to long term, Stellenbosch University (SU) will proudly point to its black alumni serving as chief executive officers of South African multinational corporations, competing with the best firms from industrialised economies and emerging markets.

No university can claim it has transformed when it cannot produce evidence of having produced leaders in innovation. And once such leaders are produced, the University should not need any loudhailers to announce its transformation milestones. The increasing pool of black chief executive officers in big companies, black scientists undertaking ground-breaking research, black medical specialists, black historians, black journalists and the like will speak for itself.

Until SU boasts such indicators, and makes an effort to maintain them, its transformation endeavours will remain relatively unknown in the public domain. A successful graduate doing well in his field in industry is likely to be met with the question: "Where did you study?"

No doubt, the University has embraced transformation at the highest level – appointing a black Vice-Chancellor, entrenching bilingual classes and improving the intake of black students. The University is yet to demonstrate, however, that beyond the rubble of collapsed discriminatory admission rules, a new and welcoming institutional culture is firmly established.

SU must not lose sight of what should be the long-term goal of transformation – helping South Africa and its firms to be competitive. Given that the majority of citizens are black, it goes without saying that competent and skilled blacks are vital for the future of the country as a whole, including Stellenbosch University. SU must ensure that it increases the number of black graduates, who are as competitive in the market place as their white counterparts. In so doing, its transformation agenda will be far more self-evident than it otherwise is to outsiders.

• Mpumelelo Mkhabela is editor of *Sowetan*. He holds a bachelor's degree in Journalism (honours) from Stellenbosch University.

Só dink die Konvokasie oor transformasie

Deur prof Christo Viljoen, President van die Konvokasie

IN DIE GEES VAN OPENHARTIGE en kritiese selfondersoek het die Uitvoerende Komitee van die US Konvokasie (UK(K)) vroeg in September dinksrum gehou by die Bergzichtsentrum, Stellenbosch.

Met 'transformasie' op die Stellenbosch-agendatafel was die vraag hoe die Konvokasie, as 'n bate van die Universiteit, prakties getransformeer kan word tot voordeel van ons alma mater.

Vyf-en-twintig lede van die Konvokasie, wat oor die hele spektrum verteenwoordig volgens ouderdom, geslag, studiefakulteit en ras versprei was, het deelgeneem. Lede van die Universiteit se topbestuur, administrasie en Alumnikantoor was teenwoordig. Besluite is deur konsensus geneem.

'n Omvattende SWOT-ontleding is uitgevoer om die Konvokasie se sterkpunte (onder meer sy groot ledetal van 115 000 van oor die hele Suid-Afrika én in die buitenland, die lojaliteit van Oud-Maties, ens.), swakpunte (onder meer die gebrek aan 'n eie kantoor en eie begroting), geleenthede (wat die gebruik van die sosiale media insluit) en bedreigings (apatie, oorbetrokkenheid van lede by ander aktiwiteite) uit te wys. Dit sal die UK(K) in staat stel om die strategiese pad vorentoe saam met senior Universiteitsverteenvoudigers te beplan.

Die dinksrum het vervolgens hul siening geformuleer van presies wat die Universiteit Stellenbosch (US) as tersiêre inrigting is, en wat die instelling van ander universiteite onderskei. Slegs aspekte waaraan eenstemmigheid bereik is, is aanvaar. 'n Aantal wanopvattingen oor wat die US nie is nie, is ook bepaal. Die deelnemers aan die dinksrum was dit eens dat die US:

- nie 'n eksklusief Afrikaanse universiteit is nie;
- nie 'n universiteit is wat taal as uitsluitingsmechanisme gebruik nie;
- nie 'n inrigting is wat taal aan herkoms of ras koppel nie;
- 'n universiteit is wat enige student of dosent op

grond van taalgebruik sal benadeel nie; en

- nie daartoe verplig is om Afrikaans te 'red' nie, maar dié taal se voortbestaan wil bestendig en verseker.

Vervolgens het deelnemers hulself afgewra watter ideale die US behoort na te streef, naamlik die US as:

- 'n uitnemende universiteit van wêreldgehalte, waar meriete die norm is;
- 'n inklusief Afrikaanse universiteit en die instelling van eerste keuse vir alle Afrikaanssprekende studente;
- 'n universiteit wat meertaligheid (bepaald Engels) benut om toeganklikheid te bevorder;
- 'n universiteit wat ruimte skep vir nie-Afrikaanse studente om suksesvol aan die US te studeer;
- 'n universiteit wat Afrikaans as instrument van bemagtiging gebruik; en
- 'n kampus waar alle studente huis voel.

Die dinksrum het dit goedgedink om 'n aantal ideale waarborgs wat aan voorname studente gegee behoort te word, te definieer, naamlik:

- 'n voorgraadse Afrikaanse onderrigaanbod van meer as 60% (gemiddeld op fakulteitsvlak);
- dat geen student 'n vetoreg oor die gebruik

van Afrikaans as voorgraadse onderrigtaal in die klaskamer het nie;

- dat toetses en eksamens afgelê en take ingedien kan word in studente se voorkeurtaal (Afrikaans of Engels); en
- 'n verdraagsame kampus, waar almal wat aan die US wil studeer, sal huis voel.

Projekte wat vir verdere onderzoek en eventuele inwerkingstelling uitgewys is, is soos volg:

- Toegangsbeurse vir behoeftige studente om toegang tot die US uit te brei.
- Selfhelpfunkies vir Konvokasielede elders.
- Werwing van vrywillige tolke vir gelyktydige tolking op die US-kampusse.
- Taakspanne vir die ondersoek van bepaalde sake, waaronder die regstelling van wanopvattingen, die benutting van die Konvokasielede-databasis, mentorskap vir voorname studente, ens.

Die UK(K) is terdeë bewus daarvan dat die Konvokasie geen besluitnemingsbevoegdheid namens die US het nie, maar bied die uitslag van die dinksrum aan as grondslag vir gesprekvoering, en sien daarna uit om die Konvokasie, as bate van die US, optimaal te ontgin en aan te wend.

By die Algemene Jaarvergadering van die Konvokasie wat in November gehou is, is mev Cecile Kotze, bekend vir haar werk met die vestiging en bedryf van die Bergzicht-opleidingsentrum op Stellenbosch, vereer met 'n toekenning vir gemeenskapsontwikkeling. Sy het die sentrum in 1992 op die been gebring. Hieroorhandig prof. Christo Viljoen, President van die Konvokasie, die toekenning. (Foto: Anton Jordaan)

Community interaction can bring about ‘marked change’

Jerome Slamat and Joanne Williams

Within the political context of South Africa, the word ‘transformation’ can often engender discomfort, uncertainty and even anxiety in those who hear or read it. But what do we mean when we talk about transformation, and is it truly something to fear? The Oxford Dictionary defines transformation as a “*marked* change in form, nature or appearance” (italics added). Therefore, transformation refers to deep and not superficial change.

In an article by the educationist Larry Cuban entitled “A fundamental puzzle of school reform”, he distinguishes between “first-order change” and “second-order change”.

First-order change aims to improve “the efficiency and effectiveness of what is done ... to make what already exists more efficient and more effective, without disturbing the basic organizational features, without substantially altering the ways in which [faculty and students] perform their roles. Those who propose first-order changes believe that the existing goals and structures ... are both adequate and desirable”.

On the other hand, second-order changes, according to Cuban, “seek to alter the fundamental ways in which organizations are put together.”

These changes reflect major dissatisfaction with present arrangements. Second-order changes introduce new goals, structures, and roles that transform familiar ways of doing things into new ways of solving persistent problems”.

If we talk about transformation at Stellenbosch University (SU), the talk has to be about second-order change. There can be no doubt that it was

unsustainable for SU to continue on its historical recipe of being a whites-only, exclusively Afrikaans-speaking university.

The desire to change fundamentally is contained in the strategic documents of the

On the curricular side, service learning modules are now offered in all ten Stellenbosch University faculties.

University, particularly the *Strategic Framework for the Turn of the Century and Beyond* (2000) as well as the more recent Institutional Plan 2012-2016.

COMMUNITY INTERACTION AND TRANSFORMATION

What is the role of community interaction in such deep transformation?

In terms of preserving and expanding the knowledge base

Matthew Hartley of the University of Pennsylvania and his associates wrote an article recently that asks the critical question: “Is the civic engagement movement changing higher education?”

They argue that serious community interaction work can produce “relational, localised and contextual knowledge” in a process of “co-production of knowledge”. In such a process, there is a multidirectional flow of knowledge as opposed to a unidirectional flow of knowledge; shared authority for knowledge creation instead of the primacy of academic knowledge, and the university is seen as part of an ecosystem of knowledge production addressing public problem solving, instead of a view of the university as the centre of public problem solving.

A very practical example of the kind of knowledge production described above is the process of writing and using the book *Sustainable Stellenbosch: Opening Dialogues*, which was launched on 30 November 2012. Co-written by SU academics, Stellenbosch Municipality officials and community members, this book addresses the most pressing problems of the town, and offers conceptual frameworks to think about possible solutions. The book will be used as the basis for several public discussions around clusters of themes that are important for the future of the town, and will certainly inform public policy directions. This example shows that a move away from the traditional ‘expert model’ of knowledge production is not to be feared, but could bring added dividends of relevance and inclusivity.

HARD WORK! A formal document describing the needs and assets of the community in Kayamandi in Stellenbosch was compiled by researchers of Stellenbosch University in 2012. The Community Needs Assessment and Asset Mapping profile of Kayamandi, compiled by Mr Jacob du Plessis, Prof Lindy Heinecken and Mr David Olivier of the Department of Sociology and Social Anthropology, was compiled to be a resource for the University, other institutions, community organisations and community members to assist them in making more informed decisions about issues affecting the residents of this area. The document was officially handed over to Prof Julian Smith, Vice Rector: Community Interaction and Personnel (on the left). With him is Mr Jacob du Plessis.

In terms of promoting diversity of students and staff, the contribution of community interaction can be seen most markedly in the area of broadening access for disadvantaged students. This takes place through education development activities, such as the HOPE@Maties project for top matriculants from disadvantaged areas, but also activities lower down in the school system. Hereby, effect is given to the SU Strategic Framework, which commits the University to support the South African school system, especially in the fields of mathematics and science. Many of these initiatives concretely support the Rector’s vision that SU must be as accessible for the daughter of the farm worker as for the son of the farmer.

In terms of supporting student success, the contribution of community interaction can be seen most clearly in the vibrant, dynamic student volunteer programme and the growth of service learning and other forms of experiential learning. The volunteer training, placement and exposure that students receive at SU play a vital role towards developing the desired graduate attributes.

On the curricular side, service learning modules are now offered in all ten SU faculties. Service learning, as an innovative learning and teaching approach, exposes students to diverse community contexts as part of their learning experience, and directly assists their personal, professional and civic development.

As such, it has enormous transformational potential.

In terms of supporting institutional sustainability, the contribution of community interaction is felt mostly in the social sphere. The South African society, including the town of Stellenbosch, is still much divided in terms of race. According to a 2011 study by the Institute of Justice and Reconciliation, half of the

Stellenbosch 360, the local non-governmental organisation network, celebration of national days, etc.) to bring people from different backgrounds together in support of strengthening the social fabric and the sustainability of the town.

The recent Heritage Day celebrations, featuring a 700-member mass choir drawn from different Stellenbosch schools, again highlighted the

At Stellenbosch University, community interaction is conceptualised and implemented as a core academic function with enormous potential to transform both society and the University itself.

respondents indicated that they do not have any contact whatsoever with persons of a different racial group on a daily basis.) Through its role as

potential for social cohesion and the emergence of a new collective culture.

In all our dealings with community groupings, it

YOU CAN DO IT. Prof Russel Botman (right) and learners of Spine Road High School in Mitchells Plain. Prof Botman visited schools forming part of the Saturday Schools for Top Matriculants. The initiative is known as the HOPE@Maties project.

corporate citizen in the town, the University makes use of opportunities (such as the Stellenbosch Heritage Project,

remains important that our community relationships are characterised by reciprocity (as opposed to one-directionality);

that we have an asset-based understanding of community (as opposed to a deficit-based understanding of community), and that academic work is done with the community (as opposed to for the community).

CONCLUSION

At Stellenbosch University, community interaction is conceptualised and implemented as a core academic function with enormous potential to transform both society and the University itself. The current orientation of Stellenbosch University and its community engagement policy clearly supports and prefers second-order change, i.e. a commitment to deep transformation.

By engaging in the serious types of activities highlighted in this article, our students and academics shift perceptions and experiences of SU from being the cradle of apartheid to an institution that is becoming a beacon of HOPE; from an aloof, tainted and implicated institution to a truly engaged university, at peace with itself and those with whom it interacts.

• Dr Jerome Slamat is the Senior Director: Community Interaction at Stellenbosch University, founding chair of the South African Higher Education Community Engagement Forum (SAHECF) and member of

the Steering Committee of the international Talloires Network. Ms Joanne Williams is the management information officer in the Division for Community Interaction at Stellenbosch University.

Gender equality at SU – creating a women-friendly institutional culture

The Global 50/50 Campaign promotes 50% representation of women in government as well as in the private and public sectors. This campaign is therefore relevant to tertiary education institutions as well, says Prof Amanda Gouws, Professor in Political Science.

In South Africa, a few universities have had women rectors (or vice-chancellors), but they have been in the minority by far. In general, in most institutions in South Africa, there are around 7% women in chief director or chief executive positions. This reflects a serious underrepresentation of women in important decision-making positions and the lack of implementation of a quota for women.

Quotas and merit, which is considered very important in the university environment, where expertise in a particular field is highly valued and appointments are directly linked to merit, expertise and experience, are often seen as mutually exclusive. However, let me sound a cautionary note on the issue of merit in relation to quotas. When merit is used to prevent or hinder the implementation of quotas for women, only women's appointments are scrutinised for merit, but, implicitly, there is also a quota for men. However, it is always assumed that men are appointed on merit, so there is no argument about it.

Transformation at universities is multidimensional, and one of the dimensions is the creation of gender equality and a women-friendly institutional culture. Most universities in South Africa have male-dominated institutional cultures, and Stellenbosch University is no exception. At this point, there are no women in its top management, and only two women deans – something that a university who is serious about transformation needs to address, given that there is no shortage of women candidates who could be appointed on merit (without the need for a quota). A golden opportunity was missed with the recent appointment of vice-rectors, as gender equality was not considered important enough.

As nearly half of the University's staff are women (and in some sectors, more than half) and, in some faculties, more than 50% of students are women, gender equality needs to be considered among the core business of the University. This

People with Disabilities recently tabled the Women's Empowerment and Gender Equality Bill (WEGE Bill) in Parliament.

When this bill is signed into law, it will grant the Minister the power to monitor the implementation of a 50% quota in both public and private institutions. This

means that the act will also apply to universities. In the case of non-compliance, the Minister will be able to take institutions to court. It would therefore be prudent for universities to start thinking about how they want to transform their institutional cultures to facilitate more equitable representation for women.

Transformation at universities is multidimensional, and one of the dimensions is the creation of gender equality and a women-friendly institutional culture.

Most universities in South Africa have male-dominated institutional cultures, and Stellenbosch University is no exception. At this point, there are no women in its top management, and only two women deans – something that a university who is serious about transformation needs to address, given that there is no shortage of women candidates who could be appointed on merit (without the need for a quota). A golden opportunity was missed with the recent appointment of vice-rectors, as gender equality was not considered important enough.

As nearly half of the University's staff are women (and in some sectors, more than half) and, in some faculties, more than 50% of students are women, gender equality needs to be considered among the core business of the University. This

implies that the University needs to create a women-friendly institutional culture and environment for women to work in. It needs to provide a child care and after-school care facility that is embraced by all staff, as well as flexi-time for women (parents) who need to provide for the needs of pre-school and school-going children. Presently, women struggle to juggle work and child care (many have to go off campus between classes to breastfeed).

This state of affairs is incredibly stressful and some women elect to leave the academia because of it. This is very often not a choice they would have made if the environment were more conducive to women's needs. This is rarely a choice male academics have to make. For many women who leave the academia for a few years, it also becomes more difficult to return, because of a gap in their publication record and competition with younger scholars. Often, the institution then blames them for having left, but also had done nothing to retain them.

At a recent meeting between the Women's Forum and Human Resources, statistics were provided to show that there is a gap in the salaries of men and women in all categories, but a particularly large gap in the salaries of men and women associate and full professors. The University will have to close this gap if it wants to be seen as serious about gender equality.

When women feel that they are valued, not only for their academic contributions but also holistically

for other qualities that they may bring to the workplace, such as an ethic of care, they will develop a loyalty towards the institution, motivating them to do more than their fair share. It is therefore short-sighted to think that gender equality does not form part of the core business of universities and should be a core facet of the institution's transformational agenda.

When merit is used to prevent or hinder the implementation of quotas for women, only women's appointments are scrutinised for merit, but, implicitly, there is also a quota for men. However, it is always assumed that men are appointed on merit, so there is no argument about it.

Because institutions of higher learning have been exclusive of women in certain fields, such as the natural sciences and engineering, having women as role models is very important.

Koshuisplasing moet breër sukses verseker

Koshuisplasing aan die Universiteit Stellenbosch (US) is in die jongste tyd 'n sterk gesprekspunt binne en buite die Universiteit. Onlangs het 'n openbare gesprek hieroor onder die vaandel van die US-Konvokasie plaasgevind. Prof Arnold Schoonwinkel, Viserektor (Leer en Onderrig), gee die bestuurssiening oor vernuwing in koshuisplasing by Maties.

Koshuisse aan die US is meer as gewone woonplekke. Dit is 'n kosbare bate en 'n belangrike instrument om die akademiese doelwitte van die Universiteit te verwesenlik. Ons eerste prioriteit is om toe te sien dat studente suksesvol studeer en hul kwalifikasies in die minimum-tydperk te behaal.

In hierdie strewe kan koshuisse ingespan word as verrykende leeromgewings – ener syds as uitbreidings van die lesingsaal via portuur-leer en informele begeleiding deur seniors; en andersyds deur leerervaringe te bied wat studente ten beste voorberei vir die beroepswêreld.

So gesien is die Universiteit se behuisingsbates (voorgraadse en senior koshuisse, privaatwyke, klusters en leierskapshuise) hoekstene vir die optimalisering van die leefwêreld wat die US aan sy studente bied en hul akademiese sukses. Dit is in pas met die internasionale tendens waar leef plek toenemend sosiale-leerplek word. Die buite-klas verhouding met studente in koshuisse het ingrypend verander na leef- en leerplekke van sosiale integrasie met tasbare en blywende effek op sy deelnemers. Dit het belangrike implikasies vir Suid-Afrika met sy veranderde werklikhede.

Koshuisplasing vra delikate bestuur en oorweging gegeve die huidige realiteit van ons land en gemeet aan die tradisionele studentekorps van die Universiteit. Die uitdaging is om dit doen so te doen dat ons akademiese sukses handhaaf en ter selfdertyd regverdigheid en gelyke geleentheid bied aan almal wat hier studeer. Dit is nie 'n eenvoudige taak nie. Nog minder kan dit gereduseer word tot die implementering van 'n etniese- of taal-kwotastelsel, soos dikwels beweer word.

In die toedel van die beskikbare koshuisplekke – 5584 op die oomblik met nog 743 wat vanjaar in aanbou is – moet die US die behoeftes van ons groeiende en diverse voorgraadse studente, sowel as seniors in koshuisse en nagraadse studente in ag neem.

Die Universiteit kan nie koud staan teenoor die nood van kwesbare en eerste-generasie studente wat oor hope akademiese potensiaal beskik, maar weens minder ideale omstandighede tuis of ontwrigtende pendel-afstande die risiko loop om in hul studies te misluk nie. Dit is 'n feit dat studente, met dieselfde matriek gemiddelde persentasies, in koshuisse meer suksesvol studeer as die wat privaat woon.

Dit sou lynreg indruis teen die US se verklaarde morele verantwoordelikheid van mense-ontwikkeling en die aanvaarde strewe vir gelykberegtiging en regstelling wat meer as 'n dekade gelede 'n koersaanduiing vir die Universiteit geword het. Verlede jaar het die US Raad ook die

bestuur versoek om 'n instansie te skep waar transformasie, diversiteit en 'n welkomende kultuur gedy.

Dit volg dus logies dat die Universiteit in die aanwending van sy behuisingsbates vernuwend moet dink. Akademiese prestasie op skool is en bly 'n vername oorweging vir koshuisplasing, maar dit kan nie die enigste en oorwegende faktor wees nie. Om die beste leer- en leefwêreld vir studente te skep moet ons dus 'n koshuisplasingsbenadering volg wat studentesukses en diversiteit bevorder – wat dus benewens akademiese prestasie ook die realiteit van

die kwesbaarheid van nuwelingstudente saam met faktore soos nasionaliteit, taal en etnisiteit verreken. Dus, diversiteit in die breë bevorder.

In die praktyk kom dit daarop neer dat ons byvoorbeeld in 'n eerste rondte 60% van plasings in voorgraadse koshuisse volgens akademiese meriete doen. Die oorblywende plekke sou dan gevul word deur oorweging te gee aan die diversiteitsprofiel naamlik nasionaliteit, taal, etnisiteit en eerste generasie studente – steeds met inagneming van akademiese meriete.

Die groter klem op plasing van eerstejaarsnuwelingstudente, 'n persentasie eerstejaars in die Verlengde Graadprogramme en studente met spesiale leerbehoeftes of gestremdhede, moet ook fyn blyn word met die aanbeweging van senior studente in die behuisingspyplyn. Met die invloei van eerstejaars moet daar 'n uitvloei van seniors na senior koshuisse, leierskaps- en privaatwuisse binne klusterverband wees met behoud van kern-seniors in leierskaps- en mentorposisies.

Dit is teen hierdie breë agtergrond dat die interne gesprekke oor vernuwing in koshuisplasing sedert vroeg verlede jaar plaasgevind het met die oog op die formulering van 'n nuwe koshuisplasingsbeleid. Die beleid word dus gerig deur akademiese uitnemendheid, diversiteit, verhoogde studentesukseskoers en 'n verrykte universiteitsbelewenis vir alle studente. Eindelik moet die beleid die US Bestuur in staat stel om die inwoningspyplyn aan die US beter te bestuur.

• Hierdie artikel is 'n verkorte weergawe van 'n artikel wat in Januarie 2013 in Die Burger verskyn het.

Gebruik jou slimfoon of tablet rekenaar om na 'n video van die aankoms van eerstejaarsstudente vroeier vanjaar te kyk of besoek <http://bit.ly/WySA>

Die Universiteit Stellenbosch is die voorste navorsingsuniversiteit in Suid-Afrika!

Vir die derde jaar agtereenvolgens het die Universiteit Stellenbosch die hoogste navorsingsuitsetsyfer van alle universiteite in die land behaal. Prof Eugene Cloete, die Viserektor: Navorsing en Innovasie, gee hier 'n kort uiteensetting van dié en ander prestasies wat die US in 2012 behaal het.

Daar kan geen twyfel wees dat die Universiteit Stellenbosch tans die voorste navorsingsuniversiteit in Suid-Afrika en bes moontlik die kontinent, is nie.

Volgens die nuutste geoudeerde resultate van navorsingsuitsetsae aan Suid-Afrikaanse universiteite - deur die Departement van Hoër Onderwys en Opleiding - het Stellenbosch weer die eerste plek in 2011 behal met die grootste aantal geweegde navorsingsuitsetsae per personeellid. Dit sluit die aantal geakkrediteerde navorsingspublikasies sowel as die aantal meesters- en doktorale graduandi in.

Hiermee saam het die US ook die meeste aantal patente van alle universiteite in 2011 geregistreer. Hierdie prestasies dui op die toewyding van personeel waarvan baie wêreldleiers op hul gebied is. Die impak van hierdie uitsonderlike navorsingsprestasie is nie net van akademiese belang nie, maar vind neerslag in beleidsvorming deur die regering en ook die verbetering van die lewenskwaliteit van alle Suid-Afrikaners.

Die groeiende getal Meesters- en Doktorsgrade wat jaarliks toegeken word, dui verder daarop dat

die US besig is om betekenisvol tot die hoëvlak kundigheidsbasis in die land by te dra. 'n Groot getal navraadse studente publiseer hul navorsingsuitsetsae saam met hulle studieleiers. Hierdie hoë-kwaliteit navorsingsuitsetsae en -etos, dra onder meer ook daartoe by dat die US deur onafhanklike internasionaal erkende meetinstrumente, onder die top 500 universiteite in die wêrelde gereken word – een van 'n handjievol op die vasteland van Afrika.

Volgens die nuutste geoudeerde resultate van navorsingsuitsetsae aan Suid-Afrikaanse universiteite het Stellenbosch weer die eerste plek in 2011 behal met die grootste aantal geweegde navorsingsuitsetsae per personeellid.

Die navorsingsukses word tot groot mate moontlik gemaak deur befondsing van die Departement van Wetenskap en Tegnologie, wat nie minder nie as 17 leerstoelle aan die US borg en 'n verdere drie Sentra van Uitnemendheid, uit 'n totaal van 10 in Suid-Afrika, finansier. Daarbenewens is die US ook baie suksesvol met die sluit van vennootskappe met die industrie en wetenskapsrade asook internasionale befonders.

Prof Arnold Schoonwinkel, Viserektor (Leer en Onderrig), en prof Eugene Cloete, Viserektor (Navorsing en Innovasie)

Groot uitdagings wag vir nuwe viserektore

Die Universiteit Stellenbosch (US) se twee nuwe viserektore, prof Arnold Schoonwinkel (Leer en Onderrig) en Eugene Cloete (Navorsing en Innovasie), het in September hul nuwe kantoordeure oopgestoot.

Albei is voormalige dekane: Prof Schoonwinkel was Dekaan van die Fakulteit Ingenieurswese, en prof Cloete Dekaan van die Fakulteit Natuurwetenskappe.

Met sy aanstelling het prof Schoonwinkel gesê die US word erken as 'n instelling van gehalte, wat toenemend die geleentheid kry om topstudente te lok danksy die uitstekende programme wat hier aangebied word. "Ons sal ook moet sorg dat ons geleenthede bied aan meer studente uit benadeelde omgewings wat die potensiaal het om akademies uit te styg." (See artikel hiernaas.)

Oor die US se taalbeleid, wat deel uitmaak van sy portefeuille, sê hy: "Die US is steeds 'n Afrikaanse universiteit, wat terselfdertyd baie moetie

doen om veeltaligheid te bevorder. Maar toeganklikheid word deur middel van Engels bevorder, sodat dit vir enige Suid-Afrikaner moontlik is om suksesvol aan die US te studeer."

Op sy beurt sê prof Cloete hy word deur nuwe en opwindende idees aangevuur, en raak behoorlik opgewonde oor die kreatiwiteit en potensiaal wat in studente en kollegas opge-sluut is.

"Die Universiteit en sy mense het die vermoë om 'n land te help verander, solank as ons bereid is om met intelligente leierskap 'n kultuur van gesprekvoering tussen mense te help skep. Ons moet oplossings en aanbevelings kan bied – nie net kritiek uitspreek nie. Eers dan sal ons werklik relevant wees in wat ons doen," meen hy. (See artikel hiernaas.)

* Lees die volledige onderhoude met prof Schoonwinkel en Cloete in die September-uitgawe van die US se personeelkerant, Kampusnuus. Besoek www.sun.ac.za/kampusnuus.

Diversiteit en akademiese sukses loop hand aan hand

Die Universiteit Stellenbosch kan met reg trots wees op sy studente se akademiese sukses. Ons uitnemendheid kan egter nog verder deur diversiteit versterk word, skryf prof Arnold Schoonwinkel, die nuwe Viserektor (Leer en Onderrig).

Aan die Universiteit Stellenbosch (US) slaag 82,2% van ons studente hul modules. Dit is die tweede hoogste prestasie in Suid-Afrika – net 'n kortkop agter die twee universiteite wat die eerste plek deel, naamlik Kaapstad en Rhodes.

Stellenbosch gaan beslis nie op sylouere rus nie en ons mik om teen 2016 ons voorgraadse studente se slaagkoers na 85% te verhoog sonder om enigsins ons hoë akademiese standarde prys te gee.

Tans is die fakulteite wat met die hoogste studentesukses spog Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe, AgriWetenskappe, Ingenieurswese, en Natuurwetenskappe. Laasgenoemde twee fakulteite toon 'n stygende sukseskoers (sien figuur 1).

Die verbetering in studentesukses kan veral toegeskryf word aan spesiale intervensies vir studente uit onderwysbenadeelde omgewings. Studente word eerstens gewerf en gekeur om vir die toepaslike studieprogramme te skryf. Heelwat moeite word ook gedoen om studente waar nodig vir oorbruggingsprogramme of verlengde graadprogramme in te skryf.

Vroeg in die akademiese jaar word 'risikostudente' dan deur middel van vroeë assessorering uitgewys en dan mentor en tutorhulp aangebied. Kreatiewe benaderings soos groepwerk opdragte ("peer group instruction"), waarvoor studente met verskillende akademiese

vermoëns by mekaar moet leer, maak ook 'n positiewe verskil. Al hierdie maatreëls verseker dat studente wat ekstra akademiese ondersteuning nodig gehad het, op dieselfde uittreestandaard as alle ander studente graduateer.

UITNEMENDHEID DEUR DIVERSITEIT

In die US se rigtinggewende dokument *Strategiese Raamwerk vir die Eeuwisseling en Daarna* wat in 2000 verskyn het, sowel as via die strewes van die HOOP Projek, is dit duidelik dat die US sy uitnemendheid deur diversiteit wil versterk. Onder 'diversiteit' word veelvuldige dimensies verstaan, soos taaldiversiteit, etniese diversiteit, nasionale internasionale diversiteit, eerstegenerasiestudente teenoor studente wat al die tweede of selfs derde geslag

teekom. Ek beskou dit as een van die US se grootste uitdagings oor die volgende vyf jaar: om die US meer toeganklik te maak vir alle bekwarne Suid-Afrikaners, en om dit 'n verwelkomende omgewing te maak vir almal wat hier by ons wil kom studeer.

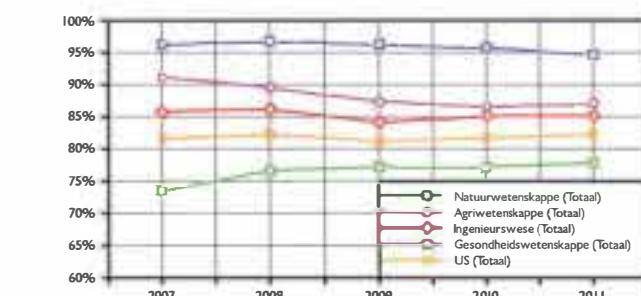
Aan die tegnologiefront is die jongste tendens, wat soos 'n veldbrand versprei, oop toegang tot lesings wat vooraanstaande universiteite gratis op die internet beskikbaar stel. Boonop verkieks die jong generasie om met multimedia teen hul eie tempo en op hul eie gekose tye van die dag (of nag!) te leer.

Hierdie vorme van e-leer bied aan die Universiteit nuwe geleenthede en uitdagings om die klassieke residensiële oordrag van kennis te kombineer met afstandsonderrig – sogenaamde gemengde leer ("blended learning").

Verder sal inligtings- en kommunikasietegnologie (IKT) die druk op fisiese leerruimtes soos lesingsale verlig, en-boonop 'n nuwe mark studente ontsluit wat nie hul vaste werk kan prysgee nie. Studente het redelik gemaklik aangepas om skootrekenaars, slimfone en tabletrekenaars vir toegang tot kennis te gebruik.

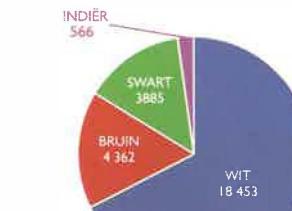
Die Universiteit het ook onlangs 'n hipermoderne e leersimulator ingerig (sien bl. 40), waar dosente met die jongste IKT opgelei word om klas te gee in telematies gesteunde, interaktiewe sessies met studente in die klaskamer sowel as in intydse verbinding met ander studente wat oor die hele Suider-Afrika die lesings volg. IKT is besig om die spelreëls vir leer en onderrig in hoër onderwys te verander, en die US maak gereed om 'n belangrike speler op hierdie terrein te wees.

Voorgaarde Sukseskoerse per Fakulteit

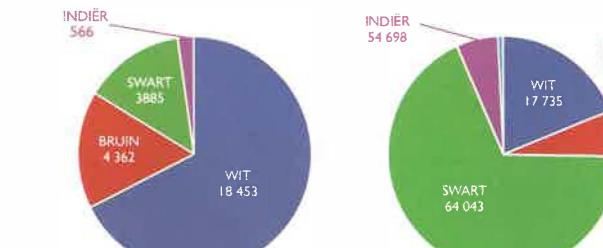

Figuur 1. Studentesukseskoers in voorgraadse modules: Fakulteits- en US-gemiddeld

Studente: US

Studente: SA

Figuur 2. Etniese diversiteit onder US-studente en nasional

Amanda Gouws vereer

Prof Amanda Gouws van die Universiteit Stellenbosch se Departement Politieke Wetenskap is een van die nege kommissarisse wat deur president Jacob Zuma in die Kommissie vir Geslagsgelykheid (KGG) aangestel is.

'n Maand ná dié aanstelling het Gouws, wat haar op genderpolitiek, Suid-

Afrikaanse politiek en politieke gedrag toespits, nog 'n prestasie behaal toe sy by die 22ste Wêreldkongres oor Politieke Wetenskap van die Internasionale Vereniging vir Politieke Wetenskap (IPSA) die Wilma Rule-prys vir die beste referaat in die kategorie "Gender en Politiek" gewen het.

US-teoloog word eerste vroulike moderator van VGK

Dr Mary-Ann Plaatjes van Huffel van die Fakulteit Teologie het in Oktober geskiedenis gemaak toe sy tot moderator van die Verenigende Gereformeerde Kerk in Suider-Afrika (VGKSA) verkie is. Sy is die eerste vrou om so'n pos in een van die groot Suider-Afrikaanse kerke te beklee.

Plaatjes van Huffel gee tans klas in Kerkgeskiedenis en Kerkreg in die Fakulteit Teologie, en is ook

medeleraar by die VGK-gemeente in Scottsdene, Kraainfontein. In November 1992 was sy boonop die eerste vrou om as predikant in die NG Kerk-familie bevestig te word.

Voor haar verkiesing tot moderator het Plaatjes van Huffel as aktuaris (kerkregskundige) van die Streeksinode Kaapland en as vise-moderator van die Algemene Sinode van die VGKSA gedien.

NEW DEANS FOR THREE FACULTIES

THREE NEW DEANS HAVE TAKEN OFFICE OVER THE LAST FEW MONTHS, AT THE FACULTIES OF ARTS AND SOCIAL SCIENCES, LAW AND ENGINEERING.

PROF JOHAN HATTINGH is the new Dean of Arts and Social Sciences. He has been involved in teaching at Stellenbosch University (SU) since he completed his master's degree in Philosophy in 1980. In 1990, he was awarded a DPhil degree in Philosophy from SU. Over the years, Hattingh has received several awards for teaching and is a C2-rated scientist of the National Research Foundation.

PROF SONIA HUMAN, the new Dean of Law, obtained the degrees BMil and LLB from SU, her LLM from UNISA, after which she returned to Stellenbosch for her doctorate. She worked as an attorney's clerk and law advisor before joining SU as a lecturer in the Department of Private and Roman Law in 1990. From 2002 to 2003, she was the director of the Centre for Child Law, and was appointed professor of Private and Roman Law in 2003.

PROF HANSIE KNOETZE has taken office as Dean of Engineering. As an engineer, Knoetze has been a consultant for various institutions. He joined SU in 1983 as senior lecturer in the Department of Chemical Engineering, and was promoted to associate professor in 1994. From 2006 to 2008, he was Deputy Dean (Teaching) of the Faculty of Engineering, acting Dean in 2009, and Vice-Dean (Teaching) in 2012.

Groot eer val Keith Dietrich van Visuele Kunste te beurt

Studentedekaan verkie tot president van studentesake-orbanisasie

Prof Keith Dietrich van die Departement Visuele Kunste is met die Stalsprys vir Kunstewetenskappe van die Akademie vir Wetenskap en Kuns vereer.

Dietrich word nie net as een van die innoverendste en interessantste visuele kunstenaars van sy generasie beskou nie, maar ook as 'n akademiese navorser van hoë gehalte – aldus die Akademie. Hy is in die besonder vereer vir sy onlangse drie kunsboeke, *Horizons of Babel*, *Fourteen Stations of the Cross* en *Many Rivers to Cross*, wat visuele materiaal met intensiewe historiese navorsing combineer.

Volgens Dietrich is boekkuns nie net van estetiese waarde nie, maar dra ook kulturele, sosiale en politieke boodskappe oor.

"Die wyse waarop beeld en tekste combineer en mekaar aanval of by mekaar aansluit, laat verskeie vrae ontstaan en skep nuwe moontlikhede. Boekkuns dra bepaalde boodskappe visueel oor en bevraagteken ons begrip van wat 'n boek is."

- Prof Rufus Gouws van die Departement Afrikaans en Nederlands het die Akademie se CJ Langenhoven-prys vir Taalwetenskap vir sy uitstekende werk op die gebied van leksikografie ontvang (sien Matieland Winter 2012).

SU Rector to head up Cape Town World Design Capital 2014 board.

Professor Russel Botman, Rector and Vice-Chancellor, has been elected chair designate of the board of the World Design Capital (WDC) 2014 Implementation Company – the independent, apolitical and not-for-profit organisation mandated to oversee the planning, coordination and roll-out of Cape Town's World Design Capital 2014 programme.

Cape Town was announced World Design Capital for 2014 by the International Council of Societies of Industrial Design in October 2011. Awarded to cities based on their commitment to use design as an effective tool for social, cultural and economic development, the WDC initiative has become a global movement, which serves to acknowledge that design can, and does, affect the quality of human life.

"It is an immense honour to have been elected Chair designate of the board tasked with bringing Cape Town to the global forefront as a World Design Capital," Prof Botman said.

He pointed out that the city's bid pledge of 'Live Design. Transform Life' is one that resonates with his personal vision and endeavours at SU with the institution's HOPE Project.

• Visit www.worlddesigncapital.com for more information.

Afrikasentrum vir MIV- en Vigsbestuur kry nuwe tuiste

Die Afrikasentrum vir MIV- en Vigsbestuur, wat deel uitmaak van die HOOP Projek, het in Oktober 'n spiksplinternieuwe gebou betrek.

Die ultramoderne gebou op die hoek van Banhoek- en Joubertstraat op Stellenbosch stel die Afrikasentrum in staat om hul ondering en leer, navorsing en gemeenskapsintervensie uit te brei. Met 'n moderne vooruitsig en helderrooi insenturere is die Sentrum uniek op kampus.

En dit was juist die bedoeling, sê professor Jan du Toit, Sentrumdirekteur: "Ons kursusse in MIV- en vigs-bestuur pas nie werklik in enige bepaalde fakulteit nie en is ontwerp om maatskaplike kwessies op 'n interdisiplinêre manier die hoof te bie. Ook ons studenteprofiel lyk anders as dié van die res van die kampus: Ons het 99% swart studente en 60%

vroue; die gemiddelde ouderdom is 43, en die studente kom van 27 verskillende lande."

By die ampelike opening van die nuwe gebou het prof Bongani Khumalo, buitengewone professor by die Sentrum, 'n toespraak namens president Jacob Zuma gelewer. "Geluk met die HOOP Projek en die impak daarvan op ons land. Dit is 'n belangrike tyd om die woord 'hoop' te hoor."

Prof Bongani Khumalo, hoofspreekter by die openingsgeleenthed, en prof Russel Botman, Rektor van die US, onthul die glaspant wat by die ingang van die Afrikasentrum vir MIV- en Vigsbestuur se nuwe gebou aangebring sal word.

volkingsfonds), tesluit. Dié program word in 46 lande op die vasteland bedryf. Die Sentrum het reeds meer as 1 500 nagraadse diplomas aan studente uit 45 lande toegeken.

Die gebou is teen 'n koste van sowat R16 miljoen opgerig en spog met verskeie hoëtegnologie en 'groen' aspekte.

• Gaan na www.aidscentre.sun.ac.za vir meer inligting.

Gebruik jou slimfoon of tabletrekenaar om na 'n video van die opening te kyk, of gaan na <http://bit.ly/TwfBp4>

"Maar nou weet jy"

Hy het ook hulde gebring aan Du Toit, wat met "anverbidlike vasberadenheid die Afrikasentrum tot stand gebring het". Prof Russel Botman, Rector en Vice-Chancellor van die Universiteit Stellenbosch (US), het op sy beurt gesê: "Dit is goed om te sien ons strategie om 21ste eeuwe leer, leef- en werkomgewings te skep, word n werlikheid. Die HOOP Projek stel die Universiteit Stellenbosch in staat om die wêreld te verander. Die gebou is 'n goeie voorbeeld van wat nodig is – nie net stene en cement nie, maar hoop in aksie." Die Afrikasentrum vir MIV- en Vigsbestuur is in 2001 gestig. Die US het in Junie 2012 via die Sentrum die eerste universiteit in Afrika geword om 'n ooreenkoms met 'n organisasie van die Verenigde Nasies, UNFPA (die Verenigde Nasies se Be-

Hierdie jaar in die besonder het ons die geleenthed gehad om baie mense op plekke soos Calvinia, Warrington, Klerksdorp, Fort Beaufort en dies meer te ontmoet.

Elke keer wat ons optree, herinner dit my nie net aan die MIV- en vigs pandemie nie, maar ook aan die maatskaplike en ekonomiese ewuels waaronder ons gemeenskappe gebuk gaan. Dít was ook die geval toe ek 'n pragtige 12-jarige meisie diep in die hartland van die Noord-Kaap ontmoet.

Ons het skaars vyf minute gesels toe ek hoor dat sy die afgelope twee jaar reeds as sekswerker werk. Dít beteken sy het op die brose ouderdom van tien begin. Jy kan jou my skok en ontstertenis voorstel, hoewel ek dit moedig probeer wegsteek het. Ek vind ook uit dat sy 'n uitgebreide familie onderhou met die karige R20 wat sy verdien elke keer wat sy "werk", soos sy dit noem. Ek vertel haar nogtans van die opwindende vertoning wat sy gaan sien.

Ná 'n suksesvolle vertoning en die toetsing van byna almal op die plaas soek ek haar op, gretig om te weet of sy die werklike gevare van haar werk verstaan.

Sy sien my en soos ons na mekaar toe stap, kan ek op haar gesig sien sy verstaan nou. Sy kyk na my, laat sak haar kop skaam en sê: "Ek het nie geweet nie, Mevrou." Ek gooi instinktief my arms om haar en sê: "Maar nou weet jy."

Dit is maar een van die vele stories wat ons teekom. Ek koester die feit dat ek help om 'n verskil te maak. En dat ek met passievolle, talentvolle mense saamwerk, maak alles soveel makliker.

More doctors for rural areas with the Ukwanda Rural Clinical School

Described as a historic milestone in rural health-care education in South Africa, the new state-of-the-art facilities of the Ukwanda Rural Clinical School (Ukwanda RCS) were officially opened in October by Prof Russel Botman, Rector and Vice-Chancellor of Stellenbosch University (SU), and Ms Helen Zille, Premier of the Western Cape.

Speaking at the gala event in Worcester, Prof Botman said that Ukwanda has boosted the University's capacity to train a greater number of health professionals. "This will help address the shortage that our country is experiencing in this regard."

In addition, the School will deliver graduates who are socially responsive to the South African context and the rural community. International research has also shown that if students are recruited from rural areas and given extensive exposure to rural health challenges and opportunities, they are more likely to base themselves in rural areas when they start practising medicine. Prof Botman added that the Ukwanda RCS, an initiative of the HOPE Project, is an example of the University's science-for-society approach.

- From 2013, the Worcester campus will also accommodate SU's SciMathUS bridging programme, which offers educationally disadvantaged learners a second chance to qualify for admission to higher education.

Prof Russel Botman, SU Rector and Vice-Chancellor; Prof Jimmy Volmink, Dean of the Faculty of Medicine and Health Sciences; Ms Helen Zille, Premier of the Western Cape, and Councillor Basil Kivedo, Executive Mayor of the Breedevallei Municipality, celebrating the opening of the Ukwanda RCS.

Feeling the heartbeat of the community

SHELDON MARAIS, AN MB,CHB (MEDICAL) STUDENT, COMPLETED HIS FINAL YEAR OF CLINICAL TRAINING AT THE UKWANDA RURAL CLINICAL SCHOOL. HE GIVES A PERSONAL ACCOUNT OF HIS TIME IN WORCESTER.

I had the privilege of being part of the Ukwanda Rural Clinical School (Ukwanda RCS) in Worcester in 2012. My decision to take on this new challenge was motivated and inspired by my love for the community. The community of Avian Park welcomed us with open arms, and we became part of the family. However, the year started out with a lot of uncertainty. The environment was also completely new and I had to adapt to a new way of doing things.

Our academic rotations were structured in a similar way than those of the students at Tygerberg Hospital, but consisted of less formal teaching and more practical experience and teaching at the bedside. The medical staff in Worcester was very helpful and friendly, and always willing to teach you something new.

In Avian Park, an impoverished area, we became involved in community projects and could truly experience the heartbeat of the community. The year required a lot of hard work and was very challenging; however, these challenges were eventually overcome. The Ukwanda RCS experience has given me more confidence in practising medicine and equipped me with a better and more comprehensive understanding of the communities we serve. It has also shown me the importance of a holistic approach to managing patients. My most memorable moments were shared with the people of Worcester, sharing their joy and sadness. I am grateful for the support from the community, Ukwanda RCS, my fellow 'rural-Maties' (Rumaties), my family and friends.

Open Access for Africa

STELLENBOSCH UNIVERSITY, REGARDED AS A LEADER IN THE FIELD OF OPEN ACCESS IN SOUTH AFRICA, HOSTED THE BERLIN 10 OPEN ACCESS CONFERENCE IN NOVEMBER – THE FIRST TIME THAT THIS PRESTIGIOUS CONFERENCE WAS HELD ON AFRICAN SOIL. STEPHANIE NIEUWoudt EXPLAINS WHY OPEN ACCESS HAS TO BE FOREGROUNDED EVEN MORE.

Open access allows anyone with internet access to read and use peer-reviewed research material by academics from across the globe. This is not only useful to the existing academic community, but also to professionals and graduates who want to keep up with the latest research.

The open-access movement has its roots in a 2003 meeting in Berlin held by the Max Planck Society and the European Cultural Heritage Online project as a platform “to develop a new web-based research environment using the open-access paradigm”.

Since then, more than 400 research, academic and cultural institutions worldwide have signed the Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities. This document maps out how the internet can be used globally to disseminate knowledge. In 2010, Stellenbosch University (SU) became the first African institution to sign the declaration.

One of the most cited advantages of open access is that it will benefit academic institutions in budget-constricted environments. Many universities simply cannot afford research journals in the traditional hard-copy format. It is a reality that even in the largely developed South Africa, academics at some of the more disadvantaged higher-education institutions do not have access to computers, let alone well-stocked libraries.

In a newspaper article earlier in 2012, Ms Ellen Tise, Senior Director of Stellenbosch University’s Library and Information Service, wrote: “Band-width expansion and easy access to electronic media have given millions of people access to information. However, this easy access via one of the many search engines does not mean that the

Ms Máire Geoghegan-Quinn, the European Commissioner for Research, Innovation and Science, and Mr Robert-Jan Smits, Director-General of the European Commission's DG Research and Innovation

information is trusted and authoritative. [Yet], academic publications come at a certain cost – and often this is not financially viable for academics and research institutions in the developing world that often cannot pay the high costs. Indeed, we are still a long way from equality when it comes to access to academic resources.”

A number of speakers at the Berlin 10 Open

Many universities simply cannot afford research journals in the traditional hard-copy format. It is a reality that even in the largely developed South Africa, academics at some of the more disadvantaged higher-education institutions do not have access to computers, let alone well-stocked libraries.

Access Conference hosted by SU in November pointed out that easy access to knowledge encourages the creation of new knowledge and innovation. And innovation often leads to new businesses, which, in turn, lead to job creation. Ms Máire Geoghegan-Quinn, the European Union’s Commissioner for Research, Innovation and Science, told delegates it is becoming increasingly difficult to justify asking taxpayers to put their money towards publicly funded research at universities if they do not have access to the results of that research.

SU A LEADER IN OPEN ACCESS

SU is regarded as a leader in the field of open access in South Africa. The University boasts a digital research repository, SUNScholar, where theses and research articles are stored digitally. The institution also publishes 15 open-access journals through SUNJournals. According to Ina Smith, who manages SUNScholar, the visibility of open-access research increases citations by academic colleagues. This, in turn, increases the profile of both the researcher and his/her university.

At Berlin 10, SU further strengthened its lead in the field when Rector and Vice-Chancellor Prof Russel Botman announced that the University’s Library and Information Service has developed two open-access platforms to assist other African higher-education institutions to become independent digital academic publishers. This is also in line with the University’s HOPE Project, through which scientific knowledge is used to address societal challenges. The two platforms are the African Open Access Repository Initiative and the African Open Access Journal Initiative.

“For those who need it, we will host their online collections and train their professional staff,” Prof Botman said. “This would be for institutions that do not have the technological capacity to host their own systems.” Training will be focused on skills development, so that other institutions can eventually host and build their own digital academic publishing platforms.

“For Africa, open access allows those who have been largely silent and invisible contributors to global research production to express themselves freely. May Africa’s voice be heard loud and clear,” he said.

TOWN-AND-GOWN COLLABORATION TO SECURE THE FUTURE OF STELLENBOSCH

BY NATALIE MAYER

Not just a picturesque town surrounded by spectacular natural scenery, Stellenbosch is unique for a number of reasons.

A world-renowned university and a number of heavyweight businesses and non-governmental organisations are located here. Now, ground-breaking collaboration between Maties, Stellenbosch Municipality and other stakeholders to make the town more sustainable is starting to bear fruit.

The first batch of the knowledge required to secure the future of the town and its people has been published in a new book, Sustainable Stellenbosch – Opening Dialogues, launched at the end of November. The book flows from a town-and-gown initiative called the Rector-Mayor Forum, established in 2005 to encourage collaboration between the University and Stellenbosch Municipality.

Edited by Stellenbosch University (SU) academics Mark Swilling, Ben Sebitosi and Ruenda Loots, the book examines the challenges facing Stellenbosch, and presents 50 local academics and practitioners’ suggested practical solutions. The research for the publication was supported by the National Research Foundation (NRF) and the University’s science-for-society initiative, the HOPE Project.

The authors point out that, like many other places in South Africa and across the globe, Stellenbosch is suffering the consequences of unsustainable development:

- Rapid population growth (mainly due to immigration from the Eastern Cape) is placing great pressure on the municipality to deliver essential services.
- Developing a closed-loop system for the reuse of materials allows waste to become a resource, rather than just an environmental hazard at the landfill.
- The local water supply and sewerage treatment works are already operating beyond capacity, while ageing and poorly maintained infrastructure exacerbates service delivery problems.
- The Stellenbosch landfill was declared full at the end of February 2012, and a new cell had to be constructed to cope with

the overwhelming amount of waste generated by the town in the absence of a strong recycling culture.

- The reliance on liquid fossil fuels and coal-generated electricity renders Stellenbosch energy-insecure and carbon emissions high.
- Food security is negatively affected by long supply chains and large-scale commercial farming methods. These rely on expensive, artificial fertiliser and pesticides, which harm valuable ecosystems and the life-supporting services they provide.
- Traffic congestion, personal injuries and fatalities result from a lack of adequate public transport and an overemphasis on the private car.

• Inequitable land ownership, poor health and education, and quartered urban space contribute to poverty and erode social cohesion.

Taking their cue from SU Rector and Vice-Chancellor Professor Russel Botman, who said that Stellenbosch itself is the University’s “first laboratory”, the authors explore possible solutions to the problems they have identified:

- Alternative, decentralised technologies could be used for wastewater treatment, such as a biolytic system that requires no energy, but uses bacteria and earthworms to break down organic matter.
- Installing such renewable-energy applications as solar water heaters could reduce Stellenbosch’s reliance on fossil fuels and improve energy security – as well as support local manufacturers.
- Food security could be improved by land reform and the localisation of food production, as well as distribution through short

er supply chains, such as farmers’ markets or community-supported agriculture schemes.

- Developing a reliable and convenient public transport system, and promoting non-motorised transport by establishing bike lanes and pedestrian-only areas, could reduce carbon emissions and encourage a healthier population.
- Social sustainability could be vastly improved through collaborative political leadership and inclusive institutions that foster a culture of active citizenship.
- Poverty could be alleviated by the building of human capabilities through better healthcare and education.

The book makes clear that, for the most part technical solutions do exist. What is proving to be much harder is changing mindset and behaviour. It is clear, though, from the variety and complexity of the challenges identified in the book, that saving Stellenbosch needs to be a team effort.

At the launch workshop, Swilling explained that the second part of the book’s title, “Opening Dialogues”, does not mean that the book is considered “the start” of a process, but rather “the widening and deepening of existing dialogues to make them more connected”.

He also referred to Stellenbosch Mayor Conrad Sidego’s often-repeated statement: “With all that we have in Stellenbosch, if we can’t get it right here, where can we get it right?”

The authors are optimistic about the future of Stellenbosch – provided there is a radical rethink of current practices, and collaborative work on solutions by stakeholders. The book also reflects on some promising steps that are already being taken in this regard.

• Sustainable Stellenbosch – Opening Dialogues is published by SUN PReSS. Visit <http://bit.ly/SustainableStellenbosch> for more information. Natalie Mayer, an SU alumnus, is a writer and editor on sustainability matters.

Gates Foundation grant will allow iShack system to be scaled up

The iShack system, an innovative approach developed by postgraduate students to make simple yet significant improvements to the living conditions of residents of informal settlements, is going to be scaled up with a grant from the Bill & Melinda Gates Foundation. The grant covers a two-year pilot project in Enkanini, Stellenbosch. The eventual aim is to roll out the system countrywide and beyond. Between 40 and 100 shacks will either be built or retrofitted with a basic solar energy system and insulated with disused Tetra Pak containers and cardboard boxes to protect residents from extreme temperatures. The iShack system is the result of a transdisciplinary research project by the University's TsamaHub (an initiative of the HOPE Project) and the Sustainability Institute at Lynedoch outside Stellenbosch, in collaboration with the Stellenbosch Municipality. The "i" stands for "improved", and it entails cost-effective and sustainable modifications to the basic corrugated iron shack commonly found in developing countries the world over:

Stellenbosch researchers Ms Lauren Tavener-Smith, Mr Berry Wessels and Mr Andreas Keller in front of the prototype iShack in Enkanini, Stellenbosch.

The new open plan offices for the Centre for Renewable and Sustainable Energy Studies.

Research in renewable energy boosted with new facilities

Research in renewable and sustainable energy at Stellenbosch University received a boost with the opening of new facilities for the Centre for Renewable and Sustainable Energy Studies (CRSES) in November. Sasol donated R4 million towards renewable and sustainable energy research at Stellenbosch that was in part used to build the new facilities at the new Knowledge Centre at the Faculty of Engineering. The new facilities also host the Solar Thermal Energy Research Group (STERG) that undertakes research in cooperation with CRSES in developing technologies and mathematical models for concentrating solar power (CSP) systems. Dr Anton Vosloo, Portfolio Executive: Renewable Energy at Sasol, said that Sasol created a new company called Sasol Technology (Pty) Ltd to mitigate the move from fossil fuels to renewable energy. Stellenbosch University was identified as a partner because of its proven research track record in renewable and sustainable energy studies.

Die winners van die graad 2-kategorie: Chanice Holland (derde), Cohan Adams (eerste) en Jade Cloete (tweede).

SA se beste spellers wys vernuf by nasionale WOW-spelfees

Hoë- en laerskoolleerders van oor die hele land het in Oktober aan die eerste nasionale WOW-spelfees by die Universiteit Stellenbosch deelgeneem. Die WOW-spelfees maak deel uit van die oorhoofse taalbemagtigingsgemeenskapsprojek Woerde Open Wêrelde (WOW), wat deur die US Woordfees behartig word. Die beweegreden vir die spelfees is die verbetering van leerders se lees- en spelvermoëns. Die klem val egter daarop om spel en lees terselfdertyd vir leerders prettig te maak, soos die leuse van dié kompetisie: "Spel speel en speel spel-spel", duidelik aandui.

Me Fiona van Kerwel, organisierder van die WOW-spelfees, sê dit is lekker om te sien hoe woorde werkelik wêrelde vir leerders oopmaak. Sy sien daarna uit om dop te hou hoe dié nasionale spelfees, wat na alle verwagting in 2013 alle provinsies sal insluit, in die toekoms uitbrei en groei. Die WOW-projek vorm deel van die US se HOOP Projek.

US open telematiese sentrum in Bloemfontein

Die US het in Oktober 'n telematiese sentrum by die Hoëskool Dr Blok in Heidedal in Bloemfontein geopen. Die hoogs suksesvolle telematiese uitsendings van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement – wat per satelliet vanaf die US plaasvind – is onlangs na skole in Bloemfontein uitgebrei waar dit leerders van Dr Blok, Petunia en Heatherdale Sekondêre Skole bedien. Prof Russel Botman, Rektor en Visekanselier en oudleerder van die skool, het die sentrum geopen. In die Wes-Kaap geskied die uitsendings reeds sedert 2010 en verbetering in akademiese prestasie van 10,9% by die 145

deelnemende skole en 'n 50% verbetering by die 20 skole wat die grootste uitdagings in die gesig staar, is aangeteken. In 2012 is 69 skole in die Noord-Kaap by die program ingeskakel. Aan die US baat Matie-studente wat nie klasse op kampus kan bywoon nie ook by uitsendings vanaf die Stellenbosse ateljee.

Dit geskied via die Afdeling Telematiese Dienste se HOOP Projek-inisiatief, Virtuele Nagraadse Leerondersteuning. Studente vanoor Suid-Afrika en Namibië kan via virtuele klaskamers aan lesse deelneem en interaktief met hul dosente skakel.

'n Spesiale plakket om die opening van die sentrum te gedenk, is tydens die geleentheid onthul. Hier is me Grace Koetaan, een van die organiseerders, me NEH Motsoeneng, direkteur van die Motheo-distrikskantoor van die Vrystaatse Onderwysdepartement, prof Russel Botman, en die skoolhoofde van Dr Blok Sekondêr, mnr Daniel MacPherson; Heatherdale Sekondêr, me Verna Jeremiah; en Petunia Sekondêr, me Maureen Miles.

Love of music leads to bequest to University

Leaving a gift in your last will and testament is one way of ensuring that a higher-education institution remains relevant, maintains excellent standards, and continues to be a leader on the world stage of education, writes Liezl Scholtz.

Their love of music and the world-class musical programmes offered by Stellenbosch University have inspired two Stellenbosch residents to leave a gift in their will, thereby creating a legacy that will enable more students to share in the Maties experience.

Sixteen years ago, world travellers David Luyt and Bill van Rensburg, two aficionados of music, arts and literature, decided to leave the cold shores of Canada and return to their country of birth. They made Stellenbosch their new home as they wanted to settle in a small town after having experienced the big-city life for so many years. Here, they fell in love with the town, its architecture, its history and also the University – but more so, the Department of Music. "The University has an amazing music programme at the Con-

Bill's journey with music started when, as a ten-year-old boy, he attended his first opera, and at the age of 15, saw his first live symphony orchestra performance.

Although they have no formal affiliation with the University – neither are alumni – they have decided to leave a legacy in the form of a bequest to Stellenbosch University. According to Bill, the bulk of their estates will go to the University. "We decided that this is one way of giving back to an institution that has provided us with such fine music. Leaving a gift in your will is about looking to the future and ensuring that people and causes near to your heart benefit from your vision."

"Bequests by alumni, supporters and friends of the University are integral to making sure that Stellenbosch University remains an institute of excellence," says Hugo Steyn, Coordinator: Bequests. "When you include SU in your will,

you not only come full circle in giving and receiving, but also contribute to ensuring that our rich heritage of education, research, cultural and sporting achievements is preserved for generations to come."

The idea of giving back and helping others along their musical journey is something that lies very close to David and Bill's hearts. They have been involved in various philanthropic efforts over the years,

The University is a valuable asset, not just to the town but the country as well, and it deserves your support.

and say that people should seriously consider giving back, as this is one way of ensuring that the excellence for which Stellenbosch University is renowned across the world

stays relevant and sustainable. "The University is a valuable asset, not just to the town but the country as well, and it deserves your support," says David.

They have even encouraged friends to consider leaving a legacy to the University. David says:

"Some people feel they are asset-rich but cash-poor, and we completely understand that. This is why we suggest that they bequeath 1% of their estates; they might even increase it at a later stage. It is at no cost to you now, it won't affect the legacy you leave to your heirs, but it will help a great deal to preserve the futures of those to come."

• Should you wish to learn more about leaving a gift in your will, and how you can ensure that the work done at the University remains relevant for the next generation, please contact Hugo Steyn at the Division for Institutional Advancement on 021 808 3615 or hugoso@sun.ac.za.

Taalsentrum 10 jaar oud!

Altesaam 8 300 studente, 2 200 buitekliente en 100 werkssessies en kortkursusse. Dít is die getalle wat die Taalsentrum op die oomblik per jaar hanteer. Matieland het met Sentrundirekteur prof Leon de Stadler gaan gesels oor dié dinamiese fasilitet, wat in November sy tiende verjaardag gevier het. (Sien ook die artikel hiernaas.)

Wat begin het as 'n beskeie struktuur waarin van die eerste taalinisiatiewe verenig sou word, is vandaag 'n sentrum wat nagenoeg 8 300 studente per jaar – én nog 2 200 buitekliente ook – met 'n verskeidenheid dienste bedien. Ons het dus met 'n stiewige impakwaarde van meer as 10 000 kliente per jaar."

Só gesels 'n entoesiastiese prof Leon de Stadler, Direkteur van die Universiteit Stellenbosch Taalsentrum.

Die Sentrum is in 2002 tot stand gebring om uiteindelik 'n "agentskap" te word vir die Universiteit se taalbeplanning, verduidelik hy. In die tien jaar sedertdien was daar aansienlike groei in taalaktiwiteite op kampus, en is die Sentrum nasionaal én internasionaal 'n leier op die gebied van taalbeplanning.

Die vyf eenhede wat tot stand gebring is, lever elk 'n eie, besondere bydrae tot die handhawing van

'n uitgebreide taalbeplanningsmodel, en probeer teen hierdie agtergrond deurlopend innoverende oplossings vir die taalproblematiek in hoër onderwys vind. Die eenhede is die Eenheid vir Afrikaans en Engels, die Eenheid vir isiXhosa, die Eenheid vir Dokumentontwerp, die Skryflaboratorium en die Taaldiens.

Van 'n aanvanklike diensvermoë van 'n paar honderd kliente per jaar, sê prof De

Die wonderlike is dat die meer as 10 000 kliente per jaar elkeen 'n individu verteenwoordig wat met 'n besondere behoeftē by die Taalsentrum aankom.

Stadler, het die Taalsentrum gegroeï tot 'n sentrum wat via 'n verskeidenheid taalinterventies duisende studente per jaar bedien; jaarliks nagenoeg 100 werkssessies en kortkursusse in Afrikaans, Engels, Xhosa en dokumentontwerp vir personeel, studente en buitekliente aanbied; deur besondere dienste en projekte 'n bydrae tot die bevordering van Afrikaans en Xhosa probeer maak; deur 'n groot getal opleidingsgeleenthede en besondere projekte 'n beduidende impak op die gemeenskap maak; op groot skaal binne én buite die Universiteit taaldienste soos vertaling,

"This is to thank you and your staff for the wonderful work that you are doing to assist us as students in writing our theses. Your support is wonderful. I want to say keep on doing the good work and always have the good and positive attitude that you show to us as students. You gave me a confidence that I make it in my studies." "Dit is sulke terugvoer uit ons kursusse, konsultasies en ander intervensies wat die lewe by die Taalsentrum die moeite wend maak en maak dat 'n mens met 'n lekker hart kom werk," sê De Stadler. "Maar ons moet die boeke ook laat klop! Daarom die kortkursusse, werkssessies en taaldienste soos vertaling en redigering aan buitekliente. Inkomste uit dienste aan die meer as 2 000 buitekliente kruissubsidieer dienste op kampus."

DIE VOLGENDE DEKADE
En die volgende tien jaar? Daar is reeds planne om 'n leeslaboratorium tot stand te bring, vertel De Stadler opgewonde.

"Ons bied reeds kortkursusse in leesvaardighede aan, maar dit is duidelik dat studente se strategiese leesvaardighede nie altyd voldoende ontwikkel is om die groot hoeveelhede leerstof doeltreffend te hanteer nie. Die leeslaboratorium wil hierdie uitdaging op sistematiese wyse die hoof bied. Ons koppel dit ook met 'n gemeenskapsontwikkelingsprojek, wat op leesvaardigheidsontwikkeling en boekgeletterdheid by jong kinders sal koncentreer."

Dan is daar ook terminologieontwikkeling in Xhosa. Data sal in die loop van 2013 in 'n gebruikersvriendelike elektroniese naslaanbron beskikbaar gestel word. Werk hieraan is reeds ver gevorder. En dis maar net 'n paar van die planne.

"Die Taalsentrum hoop om steeds deur doeltreffende taalbeplanning en dienslewering 'n bydrae tot die sukses van die Universiteit se studente en personeel, en sekerlik ook tot die talige doeltreffendheid van soveel mense in die groter gemeenskap, te lewer," sê De Stadler. "Ons bedank graag al die rolspelers wat ons hierdie geleenthed tot bemagtiging bied. En ek bedank veral my ongelooflike personeel vir die enorme toewyding waarmee by die Taalsentrum gewerk word."

• *Die Taalsentrum behartig onder meer al Matieland se proefleeswerk en vertalings. Besoek [www.sun.ac.za/taalsentrum](http://sun.ac.za/taalsentrum) vir meer inligting.*

Prof Leon de Stadler, Direkteur van die Taalsentrum (regs), deel hier die vreugde van 10 jaar se suksesvolle werk met prof Arnold Schoonwinkel, Viserektor: Leer en Onderrig en spreker by die Taalsentrum se vieringsgeleenthed.

Meertaligheid in hoër onderwys verdien meer aandag

Meertaligheid in die hoër onderwys verdien baie meer aandag, meen prof Leon de Stadler, Taalsentrumdirekteur. Hy skryf oor die vernietigende effek van 'n magsewig wat wil-wil na een taal toe kantel en die erkenning wat die Universiteit vir sy taalhantering kry.

Die Universiteit Stellenbosch (US) se Taalsentrum het in sy tienjarige bestaan op verskillende maniere aan die gesprek oor taalbeplanning en meertaligheid in Suid-Afrika meege doen. Dít het die Sentrum gedoen deur 'n verskeidenheid geleenthede, van die reël van internasionale konferensies en simposia tot gaslesings deur vooraanstaande internasionale en plaaslike geleerde.

Een van die belangrikste inisiatiewe in hierdie verband was die stigting, vanuit Stellenbosch, van 'n nasionale groep wat hulle vir meertaligheid in hoër onderwys beywer. Die groep, die Spesiale Belangsgroep oor Meertaligheid in Hoër Onderwys (Special Interest Group on Multilingualism in Higher Education), het 'n standpunt dokument uitgereik met tien stellings wat duidelik aandui dat ons wel oor die nodige beleidsraamwerke beskik, maar wanner dit by uitvoering kom, lyk dinge maar sleig. Die stuk is uitdagend en dui ook aan watter voorwaardes geld vir effektiewe bestuur van meertaligheid in Hoër Onderwys. 'n Noukeurige ontleding van die prestasie van 'n verskeidenheid nasionale taal- en taalbeleidstrukture en -instellings dui daarop dat rolspelers soos die regering, die onderwyssektor, die wêreld van wetenskap en tegnologie, en die openbare en privaat sektore nie werklik die ontwikke-

ling van meertaligheid ernstig opneem nie.

HOE STAAN SAKE BY DIE US?
Die Universiteit het 'n lang geschiedenis van taalgesprek, en worstel deeglik met meertaligheid en die bevordering van tale en taalgemeenskappe. Hoewel ons nog baie kan doen en maar nederig moet blywanneer ons dit oor die

institutionele meertaligheid en die bevordering van individuele meertaligheid, met die bevordering van vaardigheid in verskillende tale daarby.

ERKENNING VIR US SE TAALHANTERING
Die Taalsentrum het onlangs in samewerking met die Suid-Afrikaanse Wetenskapsakademie (ASSAf) 'n seminaar gereel

het oor die teëwerking van markgerigte eentaligheid in 'n meertalige wêreld, respek vir taalgegronde menseregte in die onderwys, en die bestryding van armoede deur taalbeleid.

In 'n uitdagende en insiggewende aanbieding het hulle gepraat oor die ondoel treffendheid van taalbeleid in Afrika, die vernietigende effek van taalhegemonie op taalverskeidenheid, en die konsep linguicism, wat verwys na ideologieë, strukture en praktiese wat gebruik word om 'n ongelyke verdeling van mag en hulpbronne tussen taalgroepe te regverdig, te faciliteer, te reguleer en te reproducere.

Hulle het onder meer getoon dat die meeste onderwysstelsels in die wêreld vandag hierdie linguicism beoefen, en gewys op die verantwoordelikheid van onder meer tersiêre onderwysliggame om dit teen te werk. In die lig hiervan is hulle kommentaar op die werk wat in die konteks van die US-taalbeleid in fakulteite en steudienste gedoen word, soveel te meer betekenisvol: "Wanneer ons julle werk en resultate teenoor dié van ander lande wêrelwyd bekou, het dit eenvoudig geen gelyke nie... Julle taalbeleidsuitdagings en behoefte aan dringende verandering in hoe meertaligheid in die onderwys hanteer word, is indrukwekkend. Dit is bemoedigend dat party universiteite konstruktief optree."

Dít beteken allerminds dat ons nou op ons louere kan rus. Die US, via die Taalsentrum, het innoverende planne om hom selfs stewiger as belangrike rolspeler in die bevordering van talige diversiteit te vestig, en daar is nog baie werk en baie ruimte vir verbetering.

Die Universiteit het 'n lang geschiedenis van taalgesprek, en worstel deeglik met meertaligheid en die bevordering van tale en taalgemeenskappe.

kompleksiteite van meertalige taalbeplanning het, word daar wél deurlopend planne beraam om 'n goeie balans te vind tussen die bevordering van waar twee wêreldbekende kundiges oor taalbeplanning en meertaligheid, proff Tove Skutnabb-Kangas en Robert Phillipson, aanbiedings gedoen

Verdiepingsjaar vir wêrld se beste koor

Die Stellenbosse Universiteitskoor is meer as net die beste koor in die wêrld (volgens die ranglys van Interkultur, 'n organisasie wat elke twee jaar die Wêrldkoorspele reël). Dit is ook 'n voorbeeld van hoe musiek brûe kan bou om mense van verskillende kulture en tradisies nader aan mekaar te bring. Die koorlede se bereidheid om te leer het volgens koorleier André van der Merwe tot 'n verdieping in hul optredes gelei, skryf Pia Nanny.

Dit was by 'n gedenklesing in die Kruiskerk op Stellenbosch waar adjunkpresident Kgalema Motlanthe die US-koor se weergawe van 'n keurspel van Afrikagebede gehoor het. Die koor se gevoelvolle sang en uitstekende uitspraak het hom so diep geraak dat hy later by 'n geleentheid op Erfenisdag gesê het: "Die US-koor het ons geleer dat ons, as Suid-Afrikaners, die vermoë het om ons verskillende kulture en tradisies aan te gryp en te vier op 'n manier wat ons nader aan mekaar bring."

Hierdie opmerking word bevestig deur die US-koorleier, André van der Merwe, wat meen dat die US-koor besig is om op ongedwonge wyse meer divers te raak wat kulturele agtergronde betref.

"Daar is 'n natuurlike behoeft om toenemend musiek te sing wat ons land se eie ervenis is en om te verseker dat die betrokke kultuur met integriteit en respek verteenwoordig word."

"Hierdie respek en begrip vir mekaar se kulture verryk die deelnemers – die musiek en die taal bring wendersydse insig en vertroue. Kruisbestuwing van kulture beteken nie jy negeer dit wat jou eie is nie. Deur te deel, word elke deelnemer verryk."

"Die spesifieke Afrika-gebede wat die US-koor vanjaar (2012) uitgevoer het, is nooit neergeskryf nie. Die musiek het in die townships van ons land ontstaan toe demokrasie

nog net 'n droom was. Die musiek getuig dus van pyn, verlies en hoop. In die tradisie van 'leer op gehoor' het ek lede van my SA Jeugkoor gevra om hierdie werke vir die US-koor te leer. Die wisselwerking tussen die twee kore was 'n wonderlike proses. Die twee kore het so veel by mekaar geleer, omdat hulle ontvanklik was vir mekaar se kultuur."

"Die US-koor het 'n heel ander dimensie in hulself ontdek wat kommunikasie deur musiek betref – hul vertolkingspalet het ver breed en meerdimensioneel geraak. Daar was 'n strewé om die wese van die musiek met integriteit en emosie te laat spreek. Ek glo dis hierdie

strewe na eerlikheid wat adjunkpresident Motlanthe se hart so geroer het." Shaen Mare, 'n BREk LLB-student en nuweling in die koor, is een van die solosangers in die Afrikagebede.

"Ek het aan die begin met van die lirike gesukkel. Ek wou nie die wonderlike woorde bederf deur my onvermoë om dit reg uit te spreek nie. Die lied is gevul met eerlikheid en opregtheid – elke woord, emosie en beweging word met ons hele hart uitgevoer. Ek dink dit het so 'n groot impak op gehore gehad omdat dit so 'n groot impak op ons gehad het elke keer wan neer ons dit gesing het."

"Ek glo die krag van musiek om mense bymekaar te bring

is selfs groter as dié van sport. Musiek is 'n universele taal wat tot mense se siel, emosies en gevoelens spreek. 'n Mens hoef nie die taal te verstaan om die betekenis van die woorde te begryp nie. Dit het die vermoë om hindernisse te oorbrug."

Jacki Gilmore, 'n koorve teraan wat al aan drie koorspele saam met die US-koor deelgeneem het, het iets hiervan tydens die Wêrld-

LOUTER VREUGDE! Die US-Koor wen twee kategorieë by die tweeaandelige Wêrldkoorspele, in 2012 in Cincinnati in die VSA gehou. Op die foto is Christelle Leuvenink (in die middel) en regs van haar is Bronwyn Petersen. Links onder is Lydia Meier, die Koorkoersteuder.

NO FREE TIME FOR THESE MEDICAL STUDENTS!

Free time? What is that? Can you eat it? These are some of the questions with which five medical students who were part of both the award-winning Stellenbosch University Choir and the Hippocrates serenade group (see page 36) grappled with. Pia Nanny caught up with them.

Louis van der Walt
(MBChB IV)

TIME? One can always give up a few hours of sleep... **WORTH IT?** Definitely. The reward is working with people as talented as the ones in these two groups, and seeing the positive way in which people respond to our performances. **HIGHLIGHT?** Ending a performance knowing that we, as a team, gave it our all.

Christiaan Kotze
(MBChB VI)

TIME? I firmly believe that the more you do, the more you can do. **WORTH IT?** Totally! The memories and relationships are irreplaceable. **HIGHLIGHTS?** Obviously the announcement ceremonies of both competitions were highlights, but for the choir, there was a moment in the Christ Church in Cincinnati during our acoustic rehearsal where the choir hit a 'sweet spot' during the song "Ave Maria". The entire audience was in tears and the whole choir got goose bumps. For Sêr, it was getting on stage at the nationals in Bloemfontein and seeing the huge block of over 100 Hippocrates supporters who had come all the way to support us!

Sizathina P Dlamini
(MBChB II)

TIME? If you love something, you'll make time for it – no matter what! **HIGHLIGHT?** Enjoying the diversity in talent and spirit in the different groups with whom I worked.

Mikhail Swartz
(MBChB III)

TIME? One never really 'finds' time to do anything; instead, one has to make time. The SU Choir and Sêr cover completely different musical genres, which contrast each other beautifully. **HIGHLIGHTS?** The entire SU Choir tour to the United States was absolutely spectacular. A Hippo Sêr highlight was the WhatsApp group chat that we had going – it is by far the most hilarious thing I have ever experienced.

US-KOOR NOMMER EEN IN DIE WÊRLD

Interkultur, die organisasie wat die jaarlike Wêrldkoorspele aanbied, het die US-koor boaan sy algemene wêreldranglys van die beste 1 000 kore geplaas.

By die Wêrldkoorspele was die US-koor die wenner in twee kategorieë: die beste gemengde koor (mans- én vrouestemme) en die kategorie "Musica Sacra" (gewyde musiek). In eersgenoemde kategorie het die Universiteitskoor 93,5% behaal, en in laasgenoemde 96,88%. In die derde kategorie waarin die koor deelgeneem het, populêre musiek, het hulle tweede gekom met 91,25%. André van der Merwe, die US-koor se dirigent, glo hierdie eerste plek op die wêreldranglys is 'n bewys van hul wonderlike spanwerk, en sê hy is trots op die koorlede wat hierdie aktiwiteit met inspirerende orgawe en dissipline beoefen.

Hierby voeg Adriaan Louw, 'n US-koorkomiteelid, dat die koor besig is om 'n nuwe, dog opwindende rigting in te slaan. "Die koorkoer is nou meer sakegerig, en omdat ons in 2013 nie aan 'n internationale kompetisie deelneem nie, het ons die geleentheid om ons bemarkingsklem na die plaaslike arena te verskuif – ons eie kampus, ons streek en die groter

Suid-Afrika. Ons sal toer na Kuesta, 'n koorfees waar ons 'n verhoog met ander Suid-Afrikaanse universiteitskoere sal deel. Besoek die US-koor se webblad by www.sun.ac.za/koor of via die sosiale netwerke Twitter (@USChoirKoor) en Facebook ([stellenboschuniversitychoir](https://www.facebook.com/stellenboschuniversitychoir)).

Lydia Meier het aan die einde van 2012 ná agt jaar as koorkoersteuder uitgetree. "Dit was 'n groot voorreg om by die koor betrokke te wees. Jy word lief vir die kinders, die ouers en selfs die dirigent!" Hier is sy saam met die koor se dirigent, André van der Merwe.

Christian Sittmann
(MBChB V)

WHY? It's important to find something outside my studies to keep me interested and busy, and to ensure that it doesn't take over my life. I love music, so I make time for it. **WORTH IT?** Definitely! I spent time making awesome music with my friends, and I travelled overseas with the choir and to nationals with Hippo Sêr, both of which were a privilege and an honour.

Hippokrates-koshuis op die Tygerbergkampus het in 2012 geskiedenis gemaak deur die mans- én vroueafdeling van die plaaslike sowel as die nasionale sérkompetisie te wen vertel Pia Nanny.

Kleinsér. Vir sommige is dit 'n stokperdjie; vir ander 'n obsessie. Party vind tyd daarvoor, ander máák tyd daarvoor. Hulle slaap minder, skeep vriende af of (sjuut!) bunk selfs klas.

Vir die inwoners van Hippokrates was dit vanjaar alles die moete werd, want hulle het nie met een nie, maar twee trofieë uit Bloemfontein teruggekeer. En by Tygerberg het inwoners wat nié met die ondersteunersbus na die Kovsiekampus gereis het nie, na 'n regstreekse uitsending gekyk en saam die huislied gesing.

Dit was immers die eerste keer dat dieselfde koshuis by dieselfde geleentheid met albei pryse wegstep.

Vir Gerhard van Wyk, primarius van Hippokrates en 'n lid van die manssér-groep, was dit 'n ongelooflike jaar en 'n voorreg om deel te wees van hierdie geskiedkundige gebeurtenis.

"Dit was wonderlik om dit

Hippokrates maak geskiedenis met sérkompetisie

saam (met die meisies) te kon doen. Dit was so goed vir die koshuis," het hy gesê. Vir 'n koshuis wat oor die afgelope paar jaar daaraan gewoond moes raak om 'n gemengde koshuis te wees, het hierdie prestasie groot samehorighed gebring.

Vir Christiaan Kotze, die Hippo-mans se sérleier en toe mediese student in sy sesde jaar, is sér al sedert sy eerste jaar 'n stokperdjie/obsessie.

"Die kombinasie van sang en optrede, die kameraderie, en die gevoel wat jy kry wanneer jy uiteindelik iets aanmekaargesit het wat die gehoor laat opspring, is verslawwend."

In die ses jaar wat Christiaan aan die sérkompetisie deelgeneem het, het Hippokrates vier keer die plaaslike kompetisie gewen, maar nog nie die gróót prys huis toe bring nie. Boonop het hulle in 2011 nie eers die

plaaslike eindronde gehaal nie. Hy het besluit om vanjaar 'n back to basics-benadering te volg en die tradisionele 'man-ontmoet-meisie'-storie te vertel. Ryan Gosling se karakter in die filk *Crazy Stupid Love* was die groep se inspirasie vir hul voorkoms: donkerblou pakke, netjiese skoene, donker sonbrille ... Met liedjies soos "I'm sexy and I know it", "Let's get it on", "Rumour has it", "Somebody that I used to know" en "Slow your breath down" het hulle die storie vertel van 'n selfversekerde man wat 'n meisie sien, van haar hou, haar verloor en uiteindelik met 'n tikkie nederigheid besef hy wil nie alleen wees nie.

Hulle het skoonskip gemaak en ook die pryse vir beste voorgeskrewe én beste selfgeskrewe liedjies gewen. Christiaan, wat ook 'n lid van die US-koor is (lees meer op bl 35) voel besonder

bevoorde. "Dit was 'n mal, uitmergelende, epiese jaar, wat net nie beter kon afgeloop het nie." In teenstelling met die mans, het die Hippo-dames 'n ghetto-element by hul optrede ingewerk. Volgens Jaco van der Walt van die ATKV (organiseerde van die nasionale sérkompetisie) was dié groep in 'n klas van hul eie. "Daar was wel 'n tyd wat die manssér-groepie die voortou geneem het, maar die Hippo-dames het vanjaar die speelveld gelykgemaak," meen hy. Harry Frauenstein, sérleier van die Hippo-dames, glo die dames se kombinasie van musiekkeuse, bewegings en spotstukkies (skits) het hulle vandag steeds baie sterk.

Prof Bethel Müller, 'n afgetreden dosent van die Fakulteit Teologie, wat in die vyftigerjare 'n inwoner van Dagbreek was, vertel dat Stellenbosch nog altyd 'n "singende universiteit" was.

"Destyds was dit baie informeel. 'n Koshuis sou op die ingewing van die oomblik besluit om te gaan serenade." 'n Jongman sou 'n paar van sy "pelle wat kon sing" nader roep om 'n meisie te gaan beïndruk.

"Dan het hulle gewoonlik wit broeke, wit oopnekhemde en die streep-blazer van die Universiteit aangehad," onthou prof Müller. Die meer formele sangfeesttradisie het in die 1940's spontaan rondom Lentedag ontstaan, en koshuiskore se optredes in die stadsaal was glo baie gewild.

In 1947 skryf die ACVV se Stellenbosch-tak 'n brief aan die Studenteraad oor die

"skitterende sukses" van die sangfees en Die Burger berig gereeld oor kaartjies wat soos soetkoek verkoop. In 1954 versoek die Studenteraad die Registratuer om die week van 5 tot 12 September "vry van eksamens te hou", want die sangfees het op 9 en 10 September plaasgevind. Die versoek is toegestaan.

"Sang het 'n rol gespeel om mense

bymekaar te bring en 'n bepaalde atmosfeer te skep," sê prof Müller.

"Dis 'n wonderlike tradisie." Me Esme Mittner wat in die

laat 1940's op Stellenbosch studeer het, onthou die opwinding as een koshuis vir 'n ander gesing het. "Almal het dan by die vensters uitgeheng. Dit was baie exciting!"

Een keer, vertel sy opgewonde, het 'n bewonderaar en 'n leer-skare eerstejaars onder haar en haar ousus se kamervenster opgedaag terwyl die suster besig was om 'n ander vriend

"Manne/meisies het by die vensters uitgeheng, en as dit 'n gereelde sér was, het die sangers koffie gekry en bietjie ge-social," vertel sy.

Volgens Van der Walt het

verskeie a cappella-groepe,

soos Navi Redd, Flip a Coin,

Overtone en Adamsappel,

oorspronklik as koshuisgroep hul voete op die verhoog gevind.

"Kleinsér is deel van elke koshuis of privaatwyk se identiteit, en die tyd, energie en entoesiasme waarmee die projek aangepak word, is onbeskryflik. Dit gee vir talentvolle studente 'n platform waar hulle hul kreatiwiteit kan uitleef," sê hy.

"Dan het hulle gewoonlik wit broeke, wit oopnekhemde en die streep-blazer van die Universiteit aangehad," onthou prof Müller. Die meer formele sangfeesttradisie het in die 1940's spontaan rondom Lentedag ontstaan, en koshuiskore se optredes in die stadsaal was glo baie gewild.

In 1947 skryf die ACVV se Stellenbosch-tak 'n brief aan die Studenteraad oor die

Só sér Maties oor die jare!

Die jaarlikse kleinsérkompetisie is 'n hoogtepunt op die Universiteitskalender. Stellenbosch se reputasie as 'n "singende universiteit" is immers so eie aan Matieland soos 'n plataanboom in Victoriastraat. Pia Nanny het die wortels van sér-tradisie gaan soek.

Dit was 'n "afname in spontane samesang en serenadegroepies" wat in 1982 tot die verskyning van Akkerknakkers, 'n "Matielandse lekkersingboekie", gelei het. Dié boekie het die woorde van bekende liedjies verskaf, omdat Stellenbosch glo "nie meer soos in die verlede gesing het nie".

Dit was destyds miskien nodig om nuwe lewe in die Universiteit se sangtradisie te blaas, maar dié tradisie was toe reeds diepgewortel en staan vandag steeds baie sterk.

Prof Bethel Müller, 'n afgetreden dosent van die Fakulteit Teologie, wat in die vyftigerjare 'n inwoner van Dagbreek was, vertel dat Stellenbosch nog altyd 'n "singende universiteit" was.

"Ons sangtoer het toe sommer in 'n rugbytoer ontaard," onthou hy. Me Nicolene Botha, een van die samesteller van Akkerknakkers, sê sy was in die 1980's meestal blootgestel aan die outydse tipe sér, waar 'n groepie uit 'n dameskoshuis by 'n manskoshuis gaan sing het, of andersom.

"Dan het hulle gewoonlik wit broeke, wit oopnekhemde en die streep-blazer van die Universiteit aangehad," onthou prof Müller. Die meer formele sangfeesttradisie het in die 1940's spontaan rondom Lentedag ontstaan, en koshuiskore se optredes in die stadsaal was glo baie gewild.

In 1947 skryf die ACVV se Stellenbosch-tak 'n brief aan die Studenteraad oor die

by die agterdeur te groet. "Sy was nogal 'n gewilde pop, met 'n hele paar manne wat vasberade gekuier het."

Nicolene moes vinnig spring om haar suster se aandag te trek en te verhoed dat die twee bewonderaars se paaie kruis.

Mnr Hugo Theron was van 1991 tot 1993 in Dagbreek. "Toe het elke koshuis en privaatwyk sérkore of -groepie gehad. Ons het aan 'n kampuswyke kompetisie deelgeneem en die wenner het tydens 'n gala-aand in die Endler opgetree.

"Ons het elke Woensdag aand laataan van meisieskoshuis tot meisieskoshuis gestap en ons teenwoordigheid met 'n all-call oor die interkom aangekondig. Laatnag is die huislied onder die Eiffel gesing.

"As een- of tweeman-shows het ons ook met kitaar en te veel moed, vir bestaande en hopelik toekomstige liefdes gaan sér ..."

Deesdae is dit die kleinsérkompetisie wat groot opwinding veroorsaak. Plaaslike widders gaan neem aan die nasionale sérkompetisie deel.

Jaco van der Walt van die ATKV (aanbieders van die kompetisie), self 'n oud-Matie en sérlid van Pieke, vertel die nasionale sérkompetisie het in 1997 op die Kovsiekampus ontstaan.

"Kleinsér is deel van elke koshuis of privaatwyk se identiteit, en die tyd, energie en entoesiasme waarmee die projek aangepak word, is onbeskryflik. Dit gee vir talentvolle studente 'n platform waar hulle hul kreatiwiteit kan uitleef," sê hy.

"Volgens Van der Walt het verskeie a cappella-groepe, soos Navi Redd, Flip a Coin, Overtone en Adamsappel,

oorspronklik as koshuisgroep hul voete op die verhoog gevind.

"Het jy ook in die Neelsie op die vloer geslaap om Sér-kaartjies te bekom? Het jy lekker Sér-storie? Laat weet ons by media@sun.ac.za

NUWE ONDERRIG- EN LEERSENTRUM KAN TEGNOLOGIE-REWOLUSIE HELP ONTKETEN

'n Ultramoderne en veeldoelige onderrig- en leersentrum wat tred hou met die vereistes en geleenthede van die 21ste eeu verrys binne die volgende paar jaar op die Stellenbosch-kampus.

Dis veral nuwe denke rondom interaktiewe onderrig- en leeromgewings en die gebruik van gevorderde tegnologie, wat so 'n fasilitet dringend noodsaaklik maak.

Prof Russel Botman, Rektor en Visekanselier, stel dit so: "Die golf van tegnologiese vernuwing, globalisering, omgewingsdruk en die eise wat die samelewing aan universiteite stel, vereis van die Universiteit Stellenbosch 'n kwantumsprong in sy denke, prakteke en fasilitete. Deur die tydige oprigting van 'n toekomsgerigte onderrig- en leersentrum vir kampusonderrig en virtuele leer, sal die US gereed wees om fasilitete en tegnologie doeltreffend in te span vir groter studentesukses, en sistemiese volhoubaarheid bevorder".

Onder meer gaan elf multifunksionele klaskamers en sewe elektroniese lesinglokale hieraan beslag gee.

RASIONAAL

Soos alle instellings van hoër onderwys, staan die Universiteit Stellenbosch (US) ook voor die uitdagings van die enorme opleidingsbehoeftes van Suid-Afrika en Afrika. Boonop is die tempering van agterstande in die onderwysstelsel en die steeds groeiende behoeftes vir suksesvolle toegang tot hoër onderwys vir beduidend meer studente van die grootste uitdagings wat universiteite moet oorkom.

Vir die US as akademiese en navorsingsleier lê

die oplossing in toekomsgerigte, tegnologies gevorderde en innoverende kampusontwikkeling.

Deur die moontlikhede van die elektroniese kommunikasierevolusie met visioenêre denke oor die moderne klaskamer en dinamiese onderrig te kombineer, wil die Universiteit groei, ontwikkeling en volhoubaarheid versoen en so die toon aangee in die 21ste eeu. Immers is daar internasional bewyse dat beter integrasie tussen die leer- en leefomgewing groter studentesukses tot gevolg het.

MULTI-DISCIPLINÈRE KONTEKS

Daar word toenemend anders gedink oor die beskikbaarstelling van inligting en die uitruil van kennis met 'n veel groter klem op die multi-disciplinêre konteks. Die tradisionele voorgraadse lesingsmetodiek en leer- en leefomgewings is verouderd, en die virtuele wêreld skep opwindende moontlikhede wat enkele jare gelede skaars denkbaar was. Die internet se vele aanwendings en satelliet- en selfoontegnologie het reeds geografiese uitdagings en -beperkings die hoof gebied en bied aan studente toegang tot die wêreld se beste kundiges.

Die gebou, wat na alle verwagting op die parkeerterrein by die Langenhoven Studentesentrum (die Neelsie) gebou sal word, sal veelsydig en aanpasbaar wees om voorsiening te maak vir diverse onderrigstyle en -benaderings in kontak- en telematiese onderrig.

Deur nou die onderrig- en leersentrum op te rig en toe te rus met voorpunt-tegnologie om interaktiewe leer te ondersteun en virtuele toegang tot leermateriaal te bied, word toe-

komstige druk op die fisiese infrastruktuur van die dorp en die kampus en finansiële bronse ondervang. Aangesien die fokus verskuif na multi-dissiplinêre onderrig (in teenstelling met historiese kundigheidsilos) sal die gebou deur alle fakulteite op die Stellenbosch-kampus gebruik word.

Die beraamde koste van die sentrum beloop R130 miljoen en vorm deel van die US se HOOP Projek.

JÓU ONDERSTEUNING

Vir die oprigting van die onderrig- en leersentrum benodig die Universiteit vennote wat sy visie vir uitnemende onderrig en voorloper-wetenskap deel, en wat 'n tasbare bydrae wil maak tot gehalte-opleiding vir die Suid-Afrikaanse ekonomie én bes moontlik 'n revolusionêre omwenteling in Afrika se hoëonderwyssektor kan teweegbring.

Die sakesektor en individue kan op verskillende maniere hierdie unieke inisiatief ondersteun. Dit bied 'n eenmalige geleenthed om 'n maatskappy se handelsmerk of 'n individu se nalatenskap aan 'n visioenêre fasilitet te koppel wat 'n kwantumsprong in die leer-ervaring aan die US sal meebring.

- Skakel met me Annamia van den Heever, Direkteur: Ontwikkeling, tel +27 (0)21 808-4895, avdheever@sun.ac.za vir inligting oor befondings-opsies. Besoek www.diehoopprojek.co.za vir meer inligting oor die HOOP Projek
- Matieland 2011:2 het breedvoerig oor die Kampusmeesterplan berig.

SÓ SIEN NUWE SENTRUM DAARNA UIT

Die onderrigsentrum spog met:

- 'n Ouditorium met 350 sitplekke
- Elf multifunksionele klaskamers met tussen 20 en 300 sitplekke
- Sewe elektroniese lesinglokale
- 24-uur toegang
- Koordlose netwerkverbinding
- 'n Ondergrondse parkeerterrein
- Konferensierriewe
- 'Groen' tegnologie

SU, partners unveil Stellenbosch Innovation District project

The Stellenbosch Innovation District (SID), a Stellenbosch University project aimed at harnessing the town's potential to capitalise on its existing resources and capabilities to become an innovation district, was launched in October. The SID is an initiative that spun out of research done by Mr Pieter van Heyningen, Project Manager of the SID and final year PhD student in the School of Public Leadership's TsamaHub programme, to improve the functioning and competitiveness of the Technopark business community, through establishing a future vision for the park as an innovation hub. Whilst Technopark remains central to the innovation district concept, it was clear that such an initiative should include the whole town.

The Minister of Science and Technology, Mr Derek Hanekom (right), hands over a cheque to Prof Alan Brent, Project Administrator of the SID. With them is Mr Pieter van Heyningen, Project Manager of the SID and final year PhD student in the School of Public Leadership's TsamaHub programme.

CUTTING-EDGE MICROSCOPE OPENS UP NEW RESEARCH POSSIBILITIES

Imagine a journey into the cellular structures of, well, nearly any living thing. From parasites that cause malaria to organisms in the nucleus of cancer cells. Imagine seeing these microscopically small organisms in neon colours, from all angles and in 3D. This is what scientists at Stellenbosch University (SU) can now do thanks to the state-of-the-art confocal LSM 780 microscope which is coupled to a super resolution ELYRA S1 platform. This microscope is one of the few that has broken the limit of resolution in light microscopy. A breakthrough is that samples can be kept alive – in contrast to other microscopes where samples die off. "This is technology on the cutting edge," said Dr Ben Loos, a lecturer and researcher in cell death in the brain and heart at the Physiology Department and Cell Imaging Unit, Central Analytical Facility at SU. "This technology is so new that only a few of these microscopes are available worldwide."

Mrs Lize Engelbrecht, Analyst at the Central Analytical Facility, Prof Bert Klumperman, holder of the Research Chair on Advanced Macromolecular Architectures and Dr Ben Loos, with the microscope imported from Zeiss in Germany at a cost of R8 million.

MIH MEDIALAB SPOG MET NUWE KANTOOR

CubeSat-satellietkomponente, wat by die US se Elektronieseestelsels-laboratorium (ESL) vervaardig word, is nou aan kopers wêreldwyd beskikbaar vir gebruik in ruimteprogramme. Die komponente is 'n oriëntasiesensor-module genaamd CubeSens, 'n aanboordrekenaar bekend as CubeComputer, en Cuberotorquer-magneetstange vir oriëntasiebeheer. Die produkte is ontwikkel onder die wakende oog van prof Herman Steyn, satellietingenieurswese-spesialis en hoof van die Departement Elektriese en Elektroniese Ingenieurswese. Die CubeSat-standaard is in 1999 geformaliseer om 'n standaard-satellietformaat te formuleer om universiteite wêreldwyd te help om ruimtewetenskap en -ondersoek uit te voer. Innovative Solutions in Space (ISIS) in Nederland bemark die komponente.

Prof Gert-Jan van Rooyen voor die Medialab se 'muurtatoeëermerk'

Prof Charl Cilliers, Director of the Centre for Student Counselling and Development, in the simulator classroom, Den Bosch.

A new, multipurpose experimental classroom, or simulator, was launched at Stellenbosch University in November. Den Bosch, as it is known, is not only equipped with the latest technology but students sit on chairs with wheels so that they can easily form smaller chat groups. This increases "social learning" – a process of learning from each other. SU is currently undertaking extensive research on the optimisation of learning, says Prof Charl Cilliers, Director of the Centre for Student Counselling and Development: "The simula-

tor is a working classroom that can also be utilised as an experimental classroom for research on how to increase the creativity levels of both lecturers and students." The University plans to use the Den Bosch model for other lecture halls on campus as well. The classroom is equipped with projection facilities, a TV screen, a touch screen presentation computer and a set of tablet computers for students to participate in active learning exercises. Presentations can also be recorded to be analysed later or made available to students.

Dr Ruhan Slabbert, Prof Sakkie Cornelius and Dr Anton du Plessis with the Computed Tomography (CT) scanner. The scanner is housed at the Forestry Building.

Stellenbosch University's Department of Ancient Studies and its Central Analytical Facilities (CAF) introduced a new Computed Tomography (CT) scanner to scientifically analyse ancient Egyptian animal mummies at the Iziko Museum in Cape Town.

The aim of scanning the Iziko mummies was to determine whether the mummies are fakes or whether they contain bone fragments or whole skeletons. With the new CT scanner, scientists were able to analyse these mummies without physically opening them.

Computer Science students participated in a workshop hosted by Vodacom.

CELL PHONE GIANT COLLABORATES WITH COMPUTER SCIENCE AT STELLENBOSCH UNIVERSITY

The next app you download for your Android cell phone or tablet might just be the brainchild of a Maties Computer Science student, thanks to an emerging partnership between Vodacom and the University's Computer Science Division. Maties students will have Vodacom's latest high-end devices on loan so that they can test the applications they develop. As part of the MOU, Vodacom will also host a competition, workshops and a nationwide symposium at which trends in app development for mobile device will be discussed.

PROFESSOR WIL 'N 'SAMELEWING VAN ROBOTTE' SKEP

Prof Hiroshi Ishiguro, Directeur van die Robotika-departement by die Osaka Universiteit in Japan en die skepper van die Geminoid-reeks van robotte, het die Universiteit in November besoek. Hy het bekendheid verwerf toe hy 'n androïed (kunsmens) identities aan homself ontwerp het. "Ek gaan 'n samelewing van robotte skep. Nie militêre of industriële robotte nie, maar alledaagse robotte. Die grense tussen mens en masjién sal eendag verdwyn. Kyk na iemand soos Oscar Pistorius. Ongeveer 200 jaar gelede sou die samelewing moontlik nie iemand sonder arms of bene aanvaar het nie, maar Oscar is 'n held."

STELLENBOSCH UNIVERSITY HOME TO IBM'S FIRST SOFTWARE CENTRE OF EXCELLENCE IN SOUTH AFRICA

Stellenbosch University and IBM are collaborating to help meet the shortage of Computer Science skills in South Africa and to achieve this aim, IBM opened the Software Centre of Excellence (CoE) at SU. The first-of-its-kind centre in South Africa includes a postgraduate computer laboratory in the SU Computer Science Division, with advanced software and will significantly boost the training and support of computer science professionals at the University. Students will also benefit from an ongoing training and development programme offered by IBM.

Matié beste aktuariële student in SA

In sowel die November 2011- as Junie 2012-eksamen wat die Matie Logan Standaar afgelê het om as genoot van die Aktuariële Vereniging van Suid-Afrika te kwalifiseer, was hy die universiteitsstudent met die hoogste punte.

In 2011 het die slimkop die graad BComm Honneurs in Aktuariële Wetenskap cum laude geslaag - die enigste student om dié prestasie in 2011 te behaal.

Indien studente uitmuntend in die toepaslike universiteitsvakke presteer, kan hulle vrystelling van die ooreenstemmende voorgeskrewe beroeps-eksamens ontvang. "Nadat Logan sy honneursgraad voltooi het, het ons aanbevel dat hy van die maksimum getal eksamens, naamlik tien, vrygestel word. Dis inderdaad 'n seldsame prestasie," aldus prof Garrett Slattery, hoof van

Logan Standaar met sy medalje.

Aktuariële Wetenskap. Die CGW Schumann-goue medalje vir die beste nagraadse student in die Fakulteit Ekonomiese en Bestuurswetenskappe is ook in 2012 aan Standaar toegeken.

Standaar, wat tans vir die nagraadse diploma in Aktuariële Wetenskap aan die US studeer, werk sedert die begin van 2012 by Metropolitan. Dié boorling van Durbanville en oudskolier van St George's Grammar School in Mowbray, Kaapstad, sê hy sou 'n vlieënier wou word as hy nie vir aktuaris studeer het nie:

"Om te vlieg bly steeds my droom." Hy is ook 'n goeie klavierspeler, en los soms as orrelis by sy kerk af.

Skakspeler maak regte skuiwe by internasionale skaakolimpiade

Henry Steel, 'n honneurstudent in Wiskunde, was deel van die Suid-Afrikaanse skaakspan wat vroeër vanjaar aan die 40ste Wêreld-skaakolimpiade in Istanbul, Turkye, deelgeneem het. Die skaakolimpiade is 'n spangebaseerde toernooi en word as die Wêreldbeker van skaak beskou. Spanne bestaan uit vier spelers. Dit was die derde keer wat Steel, tans Suid-Afrika se tweede hoogs gegradeerde speler, aan die olimpiade

deelgeneem het. Die Suid-Afrikaners het 62ste uit 150 spanne geëindig.

Henry Steel (links) maak sy skuif teen Thailand in die vyfde ronde.

Maties weer wynproekampioene

Die Universiteit Stellenbosch is in Augustus as die Backsberg Vino Varsity-kampioene aangewys nadat hulle met Ikeys (Universiteit van Kaapstad) en die nuwelinge in die kompetisie, Tukkies (Universiteit van Pretoria), afgereken het.

Die kompetisie word jaarliks by die Backsberg-landgoed aangebied. Ikeys was teen die verwagting in 2011 se wenners, terwyl Maties die vorige twee jare koning gekraai het. Die kompetisie bestaan uit drie afdelings: 'n wynverwante algemenekennis-vasvra; 'n

'blinde' proe, waartydens deelnemers verskillende style, streke, variëteite en foute moet uitwys, en 'n debat oor die onderwerp "Wat is belangriker – dit wat binne of buite die wynbottel is?" Die Maties het in die eerste twee rondtes 'n onaanvegbare voorsprong opgebou, met Ikeys en Tukkies onderskeidelik in tweede en derde plek.

Sé die Matie-kaptein, Bryce Gillespie: "Dit is mos niks minder as reg dat die Universiteit Stellenbosch nooit 'n wynuitdaging verloor nie, of hoe?"

Die Matie fynproewers is Stephan Steyn, Bryce Gillespie, Duncan Thokoane, Carami van der Merwe en Neil Bent.

US deel van eerste Stellenbosch-erfenisfees

Die Universiteit Stellenbosch wil 'n gemeenskaplike toekoms vir almal help skep – 'n toekoms waarin die verdeeldheid van die verlede oorkom word. Dit was die boodskap van prof Russel Botman by die bekendstelling van die Stellenbosch-erfenisprojek in Julie vanjaar. Prof Botman; mnr Conrad Sidego, die uitvoerende burgemeester van Stellenbosch, en dr Sias Mostert, voorzitter van die Erfenisprojek, het 'n spesiale verklaring van voorneme onderteken om inhoud te gee aan pogings om 'n gesamentlike erfenis vir die inwoners van Stellenbosch te skep. Gesamentlike feesvieringe is op Erfenisdag (24 September) gehou.

Dr Sias Mostert, voorzitter van die Erfenisprojek; raadslid Conrad Sidego, uitvoerende burgemeester van Stellenbosch, en prof Russel Botman, Rektor en Visekanselier, het die verklaring van voorneme onderteken.

Maties-melk op almal se lippe

Daar is reeds geruime tyd Maties-wyn. En nou is daar ook Maties-melk danksy 'n splinternuwe melkeryaanleg van R4,3 miljoen. Dié nuwe aanleg en die gepaardgaande kommersialisering van die melkery, wat ook met 'n verwerkingsfasiliteit spog, is in Julie bekend gestel.

Sowat 3 000 liter melk word daagliks geproduceer en deur 'n onafhanklike verspreider in die handel beskikbaar gestel. Die opgeknakte melkery is ook

goeie nuus vir die akademie. Danksy geautomatiseerde melkmasjiene en gerekenari-seerde inligting is navorsers nou in staat om met elke melking inligting te kry oor die produksievolumes van elke koei sowel as die samestelling van die melk. Die nuwe toerusting maak dit ook moontlik om voedingsaanvullings en voedingstofdosisse elektronies in die melkportaal aan koeie beskikbaar te stel.

Deputy President Kgalema Motlanthe (Photo: Justin Alberts)

DEPUTY PRESIDENT KGALEMA MOTLANTHE DELIVERS LECTURE IN STELLENBOSCH

Deputy President Kgalema Motlanthe delivered the inaugural Oscar and Rose Mpetha memorial lecture in Stellenbosch on 20 September 2012. The lecture was presented by the Oscar Mpetha Foundation and hosted by Stellenbosch University.

Oscar and Rose Mpetha advocated non-racial, non-sexist and democratic ideals. Oscar was a union leader, who organised fish factory workers in Saldanha Bay into the Food and Canning

Workers' Union. He later became general secretary of the African Food and Canning Workers' Union, and joined the ANC in 1952. His wife, Rose, was one of the founders of the Federation of South African Women, and participated in the historic women's march to the Union Buildings in 1956.

Gebruik jou slimfoon of tabletelekenaar om 'n video te kyk.
<http://bit.ly/RDebsY>

Prof Russel Botman, Rector and Vice-Chancellor of Stellenbosch University, receiving the cheque to the value of R180 000 from USB-ED CEO Frik Landman.

USB-ED pays its first dividends

Stellenbosch University (SU) has received a first dividend cheque as principal shareholder of USB Executive Development (USB-ED), the public executive development company within SU's Business School. SU

currently holds an interest of 48% in USB-ED, with black shareholding amounting to 29%. Mr Frik Landman, CEO of USB-ED, said the company went beyond a third-stream income. The focus or strategic width of the company has increased to do more than just offer programmes, but also to become involved in more serious interventions in organisations to promote research, innovation and the sharing of knowledge.

SU hosts first World Economic History Congress on African soil

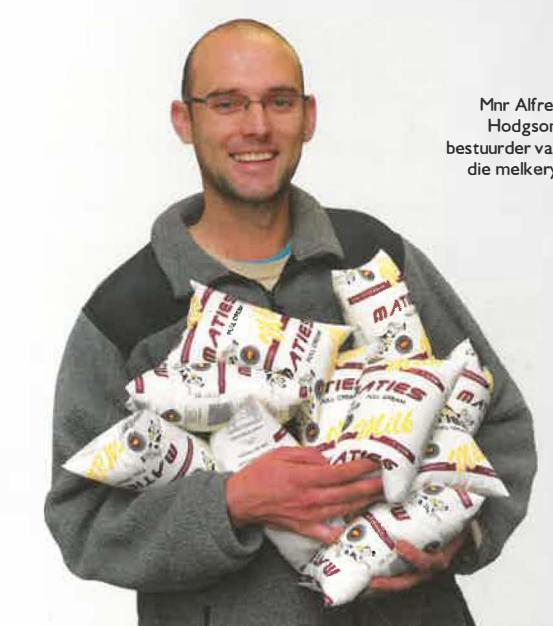
In July this year, Stellenbosch University (SU) hosted the World Economic History Congress. It was the first time that the congress, presented by the Economic History Society of Southern Africa (EHSSA) and SU's Department of Economics, was held in Africa. Speakers included the South African Minister of Finance, Mr Pravin Gordhan, and Prof James Robinson, the David Florence Professor of Government at Harvard University in Boston.

Finance Minister Pravin Gordhan delivered the welcoming address at the World Economic History Congress in Stellenbosch in July.

US wéér onder voorste universiteite ter wêreld

Die Universiteit Stellenbosch (US) het sy reputasie as wêreldklasinstelling bevestig deur vir die tweede agtereenvolgende jaar in die voorste internasionale universiteitsranglys – dié van QS en Times Higher Education – opgeneem te word. Die US val in gleuf nr 251–275 op die Times-ranglys van 2012–2013, en is dus onder die beste 300 universiteite ter wêreld. Op die QS-ranglys bevind die US hom onder die wêreld se voorste 450 universiteite.

Mnr Alfred Hodgson, bestuurder van die melkery.

US skenk klaviere aan skole en musiekprojekte

Twaalf verdienstelike skole en musiekprojekte in die Kaapse Skiereiland het in Oktober elk die trotse eienaar van 'n klavier geword toe die Universiteit dié instrumente aan hulle oorhandig het. Vroeër vanjaar is vyf klaviere oorhandig – een aan die US se Drama-departement en vier aan verskillende afdelings van

'n Voorstander van die biobrandstof-ekonomie

Prof Emile van Zyl is lank nie meer net 'n witjasnavorser wat agter sy mikroskoop na gis-selletjies aan't loer is nie. Hy is 'n onvermoeide voorstander van 'n biobrandstof-ekonomie in Suid-Afrika en Afrika, vertel Engela Duvenage.

Hy sê nie sommer nie as hy gevra word om oor die waarde van biobrandstof in belang van 'n volhoubare wêreld te gesels nie – al beteken dit dat hy etlike ure per maand in 'n lughawewagkamer of agter die stuur van sy voertuig moet deurbring op reis na 'n energiewerksessie, radioonderhoud of kongres oor hernubare energie.

Sy passie vir die onderwerp – en veral sy wil om sinvolle debat te stimuleer en vrese te besweer – het hom al letterlik van Bothaville se graanhoofkantore tot die Afrika-unie in Ethiopië geneem. In 2012 het die B-gegradeerde navorser al 'n groep agetredenes op Somerset-Wes toegespreek, 'n NEPAD-werksessie oor biobrandstof en voedselsekerheid in Afrikaverband gerek, aanbiedings in 'n groot Amerikaanse bioenergiesentrum gedoen en met 'n uitvoerende komitee van die suikerrietbedryf gesels.

Van Zyl se belangstelling in biobrandstof is so aansteeklik dat een van sy seuns selfs verlede jaar verwante navorsing vir sy doktorsgraad in Meganiese Ingenieurswese ondernem het.

"Elke keer wat ek met 'n groep mense praat, van voetsoolvak tot bedryfs-leiers en politici, kan ek hulle met rasionele feite help om 'n paradigma-kuit na 'n volhoubare toekoms te maak."

krobiologie. "So dra 'n mens ook tot die bepaling en skryf van beleid by."

Die strateeg belree sedert 2007 'n senior navorsingsleerstoel in biobrandstof en ander volhoubare skoon energiebronne van die Nasionale Departement van Wetenskap en Tegnologie. Sy navorsingsgroep, wat onder meer prof Marinda Bloom insluit, span giste en ensieme in om bio-etanol uit die sellulose van houtagtige plantreste van die hout- en suikerrietbedryf te produeer. Hul navorsing en patente het reeds bygedra tot die ontwikkeling van tegnologie vir die doeltreffende omskakeling van etanol uit sellulose vir die toonaangewende Amerikaanse biobrandstofmaatskappy Mascoma.

"Omdat tweedegenerasietegnologie vir bio-etanolproduksie uit houtagtige materiale nog net op laboratorium- en proefskaal bewys gesprekke so belangrik om vrese te besweer."

Hy glo dat 'n groter bio-ekonomiese uiteindelik nuwe markte vir landbouprodukte sal skep en volhoubaarheid, werksepping en beter voedselsekerheid sal bevorder. "Die regering moet heelwat minder inmeng om te reguleer wie biobrandstof met watter gewasse mag vervaardig, en moet eerder lisensiëring vergemaklik en nuwelinge, oftewel 'start-ups', in die bedryf ondersteun," reken hy.

Sy nekhare wil-wil rys as mense begin praat oor die sogenaamde 'gevaar' wat biobrandstofontwikkeling vir voedselproduksie en die mieliebedryf inhou. "Ai, dit gaan lank nie meer oor die gebruik van mielies nie, maar eerder oor hoe ons uitheemse plante, suikerriet-bagasse en houtreste volhoubaar kan benut," suggereer hy.

Vir hom is biobrand-

Zyl. "Omdat besluitnemers dikwels deur die kompleksiteit van die bedryf verwarr word, is voortdurende

'Ai, dit gaan lank nie meer oor die gebruik van mielies nie, maar eerder oor hoe ons uitheemse plante, suikerriet-bagasse en houtreste volhoubaar kan benut'

stofproduksie "n kompleks storie" wat nou verweef is met landbouproduksie, grond- en watergebruik. "n Mens het meer nodig as net mikrobiologiese kennis oor hoe sellulose danksy die werking van baldersgis in etanol omgeskakel word," glo hy. "Jy koot ook heelwat tegnologie om dit groot-skaals kommersieel reg te kry."

"Toe die leerstoel destyds tot stand gebring is, het ek dit doelbewus met die ingenieurs gedeel, want hul kennis en vaardighede is nodig om 'n geïntegreerde proses te laat werk," verduidelik hy die samewerking met kollegas van die Universiteit Stellenbosch (US) se Departement Prosesingenieurswese soos prof Hansie Knoetze (tans Dekaan van die Fakulteit Ingenieurswese), prof Johann Gorgens en dr Annie Chimphango, sowel as akademici van die Universiteit van Kaapstad.

"Hard werk is deel van wie ek is en hoe ek grootgeword het," vertel die pa van drie sportiewe seuns wat as tydverdryf self saam met sy vrou hul huis se vloerteels lê. Sy "soms chaotiese" kinderde het hom leer vasbyt, glo die oudste seun van 'n slagter en vleegster van Odendaalsrus.

'n Hoërskoolprojek oor bakteriëë het hom aangespoor om 'n BSc-graad aan die Universiteit van die Vrystaat te volg. Toe hy nie tussen Mikrobiologie, Chemie en Biochemie as

finalejaarsvakke kon kies nie, het hy sommer al drie geneem. "Ek het darem dikwels laatnag saam met studentevriende muurbal gespeel as 'n soort uitlaatklep," onthou hy sy gebrekke sosiale lewe van daardie jaar.

Hy het sy steunpilaar, Ina, op sy eerste dag in Pretoria ontmoet toe hy in 1980 by die Wetenskaplike en Nywerheidnavorsingsraad (WNNR) aangemeld het om 'n studiebeurs af te werk. "Ek onthou selfs die wit rok wat sy aangehad het in die fynste besonderhede," sê hy skalks.

Van Zyl het by die WNNR begin werk in 'n tyd toe die kommersiële ontwikkeling van veral biodiesel en etanol intensief in Suid-Afrika ondersoek is. Sy belangstelling in mikrobiiese genetika het geleid tot sy doktorale studie aan Princeton in Amerika in die polities gelaaijde jare van 1984 tot 1989.

Hy het hom in 1992 op die ouderdom van 34 as medeprofessor by die US se Departement Mikrobiologie aangesluit, onder meer om etanolproduksie uit suikerrietmolasse vir die chemiese en drankbedryf te verbeter. Weldra het hy weer op die gebied van biobrandstof begin konsentreer.

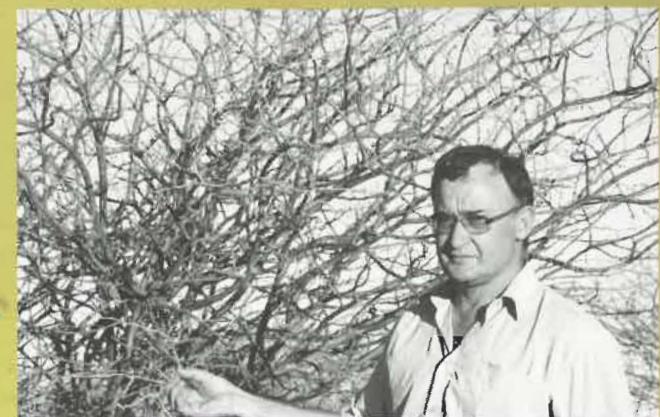
Sy jare lange vriendskap met Mascoma-stigterslid prof Lee Lynd van Dartmouth-kollege het stukrag aan sy rol as 'voorstander'

eerder as net suiver 'navorser' verleen. Die Amerikaner is die dryfveer agter die Global Sustainable Biofuels-projek, wat wêreldwyse volhoubare bio-energieproduksie, voedselsekerheid en 'n volhoubare omgewing bepleit.

"Die blootstelling wat prof Lynd my gegee het, ook op internasionale forums, het my my eie visie vir Afrika help vorm," vertel Van Zyl, wat homself as "n inherente introvert" beskou.

"Ek wens dat Afrika sal opstaan en sy gelykwaardige plek in 'n volhoubare toekoms inneem, want ons het die bronse en mensepotensiaal, maar nog nie die politieke wil en selfvertroue vir hierdie uitdaging nie," verwoord hy sy versugting. "Soos 'n wyse Tanzanianer, prof August Temu, eenkeer vir my gesê het: 'Africa is not poor, but poorly managed!'"

"Ek glo nie ons sal ooit 'n volhoubare wêreld kan bedryf sonder dat Afrika onafhanklik daarin staan nie. Volhoubaarheid gaan oor meer as net die omskakeling van hout na biobrandstof. Ons kort ook goeie landbouprakteke, die opleiding van boere in volhoubare prakteke en moderne tegnieke, politieke wil, en riglyne wat die groen ekonomie stimuleer," glo hy. "En natuurlik respek vir Moeder Natuur."

Prof Emile van Zyl by 'n swarthaik doringboom wat tans groot gedeeltes van Namibië oorneem. Volgens prof Van Zyl sal dit uiteindelik via sy navorsingsgroep se sellulose biobrandstofprogram moontlik wees om groot gedeeltes van dié indringerplante in die toekoms te gebruik om biobrandstof te produseer. "Die verstommende skatting is dat Namibië ongeveer 300 miljoen ton hiervan het en dit vir nie net Namibië nie, maar ook die groter deel van suidelike Afrika van biobrandstof vir die volgende dekade of meer sou kon voorsien sou ons tegnologie kommersieel vatbaar word."

Só word biobrandstowwe ontwikkel

Verskeie prosesse vir die ontwikkeling van biobrandstof bestaan. Prof Van Zyl en sy kollegas werk aan 'n proses waarvolgens bio-etanol uit die sellulose (die hoofkomponent waaraan papier en katoen gemaak word) gedeelte van houtagtige plantreste van onder meer die hout- en suikerrietbedryf verkry word. Volgens dié proses word hout- en ander plantreste (die nie-voedselreste soos bv. strooi, mielieblare, en stingels) eers verpulp waarna cellulase ensieme bygevoeg word om die suikers vry te stel. Giste skakel dan die suikers om na bio-etanol wat as biobrandstof gebruik kan word. Prof Van Zyl se navorsing konsentreer veral op giste wat cellulase ensieme produseer vir vrysteling van die suikers en dan gelyktydig die suikers na bio-etanol omskakel. Hierdie biochemiese proses bestaan dus uit hidrolise (vrystelling van suikers deur ensieme), fermentasie (omskakeling van suikers na bio-etanol deur giste) en uiteindelik distillasie en dehidrasie om skoon etanol te produseer vir vermenging in brandstof. Binne die groter leerstoelnavorsing word daar ook na termochemiese prosesse (piroliese en vergassing) gekyk waardeur houtagtige materiaal met hoë hitte afgabreek word na voorlopers vir vervaardiging van brandstof (soortgelyk aan die proses wat SASOL gebruik vir produksie van brandstof vanaf steenkool).

Matié zoologists help name new species

Thanks to the dedication of Matié zoologists, two species of velvet worms and four species of horseshoe bats could be added to the ever increasing list of animal life known to man.

Velvet worms have the wonderful ability to spit their prey into paralysis. This in no way scared off journalism student Dane McDonald and his supervisor, Prof Savel Daniels of the Department of Botany and Zoology, to collect two new Western Cape species.

The finds of the tiny new forest-dwelling species were made in 2011 when Dane was still an MSc student in Zoology, and led to a paper in the journal *Zootaxa*.

In turn, Dr Woody Cotterill

and Dr Samantha Stoffberg, also of the Department of Botany and Zoology, were part of a team including bat experts from, among others, the University of Venda and Oxford University, who described four new species of horseshoe bats in Southern Africa.

It was previously thought that only the Hildebrandt's horseshoe bat lived throughout East Africa and the tropical habitats of Zimbabwe and Mpumalanga. Bats that did not quite fit the bill

were found in Zimbabwe in 1980. "But solving the puzzle had only just begun," Cotterill reminisces about the trail of discovery of which he had been part of from the start.

kan word. Hy ontwikkel tans algoritmes wat dit vir banke makliker sal maak om te bevestig of 'n handtekening op 'n tjeuk van kredietkaartstrokkie eg is voordat uitbetaalings gemaak word.

"Die navorsing is hoofsaaklik gemik op die bankwese, maar kan ook werk vir getekende dokumente soos kontrakte," voeg dié junior lektor in Rekenaarvaardigheid by.

Dié oudleerder van Hoërskool Swartland op Malmesbury is onlangs vir sy navorsing beloon by 'n internasionale konferensie oor handskrifherkennung in Italië. Dit is

bygewoon deur kenners van handskrifherkenningsalgoritmes wat dit vir banke makliker sal maak om te bevestig of 'n handtekening op 'n tjeuk van kredietkaartstrokkie eg is voordat uitbetaalings gemaak word.

Swanepoel bestudeerde sedert sy honneursdae handskrifherkenningsalgoritmes wat dit vir banke makliker sal maak om te bevestig of 'n handtekening op 'n tjeuk van kredietkaartstrokkie eg is voordat uitbetaalings gemaak word.

Sy stelsel het telkens beter as enige ander bestaande stelsel gevaaar om die ware Jakob uit te ken.

kens die ware Jacob beter as enige ander bestaande stelsel uitgeken. Sy verifikasieproses het net vyf handtekeninge van

dieselfde persoon nodig, in vergelyking met tot 15 handtekeninge wat ander, soortgelyke programme vereis om die kaf van die koring te skei.

Swanepoel bestudeerde sedert sy honneursdae handskrifherkenningsalgoritmes wat dit vir banke makliker sal maak om te bevestig of 'n handtekening op 'n tjeuk van kredietkaartstrokkie eg is voordat uitbetaalings gemaak word.

Sy stelsel het telkens beter as enige ander bestaande stelsel gevaaar om die ware Jakob uit te ken.

"Because there is little hope that some of our degraded environments could ever be returned to their former pristine condition, we need to think innovatively how best to manage the 'novel ecosystems' that human activity is creating."

Dr Samantha Stoffberg of the Department of Botany and Zoology. INSETS LEFT: Cohen's horseshoe bat was named after the Mpumalanga Parks and Tourism Authority scientist, Ms Lientjie Cohen and Dane McDonald with the velvet worm.

Anomalous populations were also found in Mpumalanga and Mozambique in the decades to follow.

Definitive DNA studies were conducted by Stoffberg, a postdoctoral researcher in the Evolutionary Genomics Research Group.

"These bats are textbook examples of cryptic species, meaning that they are really very difficult to tell apart based on their looks and morphology alone," she explains.

"DNA comparisons have made it possible for us clearly to distinguish between these species."

These bats are textbook examples of cryptic species, meaning that they are really very difficult to tell apart based on their looks and morphology alone," she explains.

"DNA comparisons have made it possible for us clearly to distinguish between these species."

Navorser konsentreer op die uitken van handtekeninge

Al ooit gewonder of 'n handtekening vals is? Jacques Swanepoel, 'n doktorale student in Toegepaste Wiskunde, kan dalk net help met hierdie dilemma.

Swanepoel se spesialiteitsgebied is die verifikasiëring van tradisionele 'pen-op-papier'-handtekeninge wat met 'n skanderder gedigitaliseer

One day, I want to be an invasion biologist

By Engela Duvenage

Palesa Natasha Mothapo studies Argentine ants. Gregory McClelland looks at the ecology of lesser sheathbills on Marion Island. Ryan Blanchard assesses the potential impact of the emerging biofuels industry on South Africa's biodiversity. Joice Ndlovu uses molecular techniques to understand why and how Australian wattles managed to invade South Africa so easily. They are all invasion biologists.

"Studying the spread and impact of invasive species is fascinating because of the diversity of topics and approaches that are possible," says Prof Dave Richardson, Director of the Centre of Excellence for Invasion Biology (CIB) and one of two A-rated scientists in the Centre's core research team. This expert of invasive woody plants started his career as a forestry scientist, and later studied the impact of invasive plants in water catchment areas. Nowadays his research includes aspects of many other types of invasive species.

He says that invasion biology as a discipline started about 50 years ago, when scientists began to realise how the moving of species across the world were starting to impact on ecosystems and human livelihoods.

The original focus on biological and geographical aspects has since shifted to include approaches and perspectives from genetics, evolutionary biology, population biology, community ecology, ecosystem ecology and landscape ecology.

"Because there is little hope that some of our degraded environments could ever be returned to their former pristine condition, we need to think innovatively how best to manage the 'novel ecosystems' that human activity is creating."

says Richardson, for whom invasive species are part of a "cocktail of factors" that drive environmental problems such as land degradation, extinction of species and water shortages.

South Africa is one of a few countries with good policies to deal with invasive species. However, Richardson believes that the input of invasion biologists, who study how and

ABOVE: When Ms Naledi Pandor, the former Minister for Science and Technology, toured the CIB earlier this year, Thembile Khoza showed her how the Centre's limbavane outreach programme uses ants to teach Grade 10 learners about nature and research.

BELOW: Ms Sarah Davies is doing her doctoral studies on the spread of the painted reed frog to the Western Cape.

Use your smartphone or tablet computer to watch a video on the limbavane Project or visit <http://bit.ly/1UblSk>. In the video, Prof Steven Chown is still referred to as the Director of the CIB. He is still involved with the CIB – as Professor Extraordinary.

WHAT TO STUDY

The CIB is the only centre in South Africa that provides dedicated postgraduate and postdoctoral training in invasion biology. It is based at SU, but its affiliated researchers and students also work at various South African universities and research institutions like the Council for Scientific and Industrial Research (CSIR), SANParks, the South African National Biodiversity Institute (SANBI) and the South African Institute for Aquatic Biodiversity (SAIAB).

"CIB graduates are in demand as environmental control officers, land restoration experts and environmental consultants."

Typically, students with a Bachelor of Science (e.g. Biodiversity and Ecology), Agriculture (e.g. Conservation Ecology) or Arts (e.g. Sociology) do postgraduate research under the guidance of one of the CIB's core team members. Mathematically minded students with an interest in biology can follow a BSc in Mathematical Sciences with Biomathematics at SU to equip them to assess and model risks associated with invasive species.

CIB graduates are in demand as environmental control officers, land restoration experts and environmental consultants. They work at South African or foreign universities, research institutions or conservation bodies.

Navorser ontvang R5 miljoen vir studie oor moeder-baba-verhoudings

Prof Mark Tomlinson, 'n toonaangewende navorser in die Departement Sielkunde aan die Universiteit Stellenbosch (US), het R5 miljoen van Grand Challenges Canada (GCC) ontvang om die langtermyn-impak van 'n intervensie ter versterking van vroeë moeder-baba-verhoudings in arm gemeenskappe te bestudeer. GCC is 'n Kanadese organisasie wat vernuwende idees met 'n beduidende impak op wêrelgesondheid finansieel ondersteun.

"Die ontsluiting van menslike potensiaal berus in wese op betroubare ouersorg wat op die ontwikkelingsbehoefte van kinders reageer. In armoedige en uiters ongelukkige omstandighede kan ouers se vermoë om die soort sorg te bied wat goeie kinderontwikkelingsuitkomste in die hand werk, ernstig benadeel word," verduidelik Tomlinson.

Volgens GCC bereik soveel as 200 miljoen kinders wêrelwyd nie hul volle ontwikkelingspotensiaal nie weens die verlamende uitwerking van armoede. "Die beste manier om 'n land arm te hou, is om sy kinders van hul volle ontwikkelingspotensiaal te beroof," aldus dr Peter A Singer, die hoof uitvoerende beampte van GCC.

Tomlinson sal die toelaag aanwend om op 'n vorige studie, die Thula Sana-studie, wat van 1999 tot 2003 in Khayelitsha uitgevoer is, voort te bou. Thula Sana het gemeenskapgesondheidswerkers toegerus vir 'n studie waarin 220 moeders bereik is. Die 220 is vergelyk met 'n kontrolegroep van 229 moeders wat nie by die intervensie ingesluit was nie.

"In werk wat ons voor ons intervensiestudie gedoen het, het ons bevind dat

baie moeder-baba-verhoudings gekenmerk word deur onsenitiewe ouerskap wat nie op kinders se behoeftes reageer nie, veral by ma's wat klinies depressief is. Baie babas smee ook nie huis 'n hegte band met hul ma's nie," sê Tomlinson.

Prof Mark Tomlinson

Die intervensie het in die laaste trimester van swangerskap begin en vir ses maande ná geboorte voortgeduur. Gesondheidswerkers het die ma's en babas 16 keer besoek, met die mees intensiewe sessies in die eerste drie maande ná geboorte. In die intervensie is moeders aangemoedig om sensitiewe, responsiewe interaksies met hul babas te hê. Tomlinson en sy kollegas het ook 'n ewekansige

gekontroleerde proefneming uitgevoer om die doeltreffendheid van die projek te bepaal. Die resultate was indrukwekkend. "In vergelyking met kontroles ná die tyd was ma's in die intervensiegroep aansienlik meer sensitief in hul interaksie met hul babas, en sou daar baie meer waarskynlik 'n hegte band tussen ma en baba tot stand kom. Die intervensie het ook 'n beduidende voordeel met betrekking tot die kinders se kognitiewe uitkomste ingehou."

In die volgende fase van die studie sal Tomlinson konsentreer op die langtermyn-kognitiewe en sosiale ontwikkeling van dieselfde groep kinders, wat nou 13 jaar oud is.

"Ons sal weer met die moeders en kinders ontmoet om te bepaal of die voordele wat ons waargeneem het toe die kinders 18 maande oud was, voortgeduur het. Daar bestaan ontlukende bewyse dat sensitiewe moedersorg en die gepaardgaande hegte moeder-baba-bande goeie aanwysers is van 'n verskeidenheid kinderontwikkelingsuitkomste, onder meer kinders se groei en fisiese gesondheidstatus, kognitiewe ontwikkeling en sosio-emosionele funksionering," sê Tomlinson.

Die risiko vir kinders wat in gebiede soos Khayelitsha woon, is beduidend. Indien ons bevind dat die vroeë verbeterings wat ons waargeneem het, op lang termyn tot die kinders se voordeel was, sou dit uiters waardevol kon wees vir pogings ter verminderung van die verlies van menslike potensiaal sowel as die samelewingskoste oor die hele lewensduur van kinders in Suid-Afrika en soortgelyke benadeelde omgewings wêrelwyd."

Fakulteit Teologie se Huis van Hoop opgeknap

RESTOURASIE EN UITBREIDINGS aan Weidenhofhuis, wat akkommodasie aan hoofsaaklik nagraadse Teologiestudente uit Afrika bied, is vroeër in 2012 afgehandel. Die huis het oorspronklik bestaan uit twee skakelhuise in Weidenhofstraat, Stellenbosch. Die huise is in 1994 deur die Kommissie vir Getuienisaksie van die NG Kerk-familie en die Elmer E Hartgerink

Trust aangekoop en in 2008 aan die Universiteit Stellenbosch geskenk. Daar is voorsiening gemaak vir 24 studente, insluitend egpare en persone met gestremdhede. Prof Nico Koopman, Dekaan van die Fakulteit Teologie, het by die inwydingseremonie van die nuwe Weidenhofhuis daarna verwys as "n Huis van Hoop" vir studente uit Afrika.

50 jaar nie uit nie!

Prof Ben Burger van die Departement Chemie en Polimeerwetenskap doen reeds meer as 50 jaar navorsing aan die Universiteit Stellenbosch (US) – en nog is dit het einde niet, vertel Engela Duvenage.

"**Ek jaag 'n ideaal na,**" is sy reguit antwoord wanneer dié geliefde 75-jarige buitengewone professor gepols word oor waarom hy steeds nie sy laboratoriumjas kan ophang nie.

Soggens is hy 08:30 op kantoor, na gelang van "hoe dik die koerant is". Ná middagete knip hy tuis 'n uiltjie, en werk dan weer tot vroegaand voort. "Die lewe gaan skokkend vinnig verby," sê dié organiese chemikus in die kantoor in die De Beers-gebou wat hy reeds jare lank gebruik. Dit was eens 'n skaalkamer in 'n tyd toe die mees gevorderde apparaat in die Departement 'n elektriese skaal, 'n centrifuge en 'n spektrotometer was.

"Ons glasapparaat was van sagte sodaglas, en eksperimentele opstellings is met kurkproppe aanmekaar gesit," onthou dié Matie-alumnus en gebore Riversdaller, wat in 1955 'n BSc-eerstejaarstudent was en in 1966 sy doktorsgraad behaal het.

Hy het in 1961 eers 'n tydelike dosent geword, en is 'n jaar later permanent aangestel. Prof Burger het die eerste

Sy "groot ideaal" is om verstaan hoe merino-ooie maklik maklik hul lammies tussen tientalle ander uitken.

nadoktorale student in die Departement Chemie onder sy vlerke geneem, en hy was ook in die 1990's departementeel voorsitter.

Die Nasionale Navorsingstigting (NNS) finansier deesdae sy werk. "As dit op is,

gebruik ek maar my eie geld," vertel hy, en mor so 'n bietjie oor die sogenaamde "gebrekkige ondersteuning" wat produktiewe afgotrede navorser kry.

"My publikasies handel feitlik uitsluitlik oor die semiochemiese of reuksintuiglike kommunikasie tussen lewende organismes, en die ontwikkeling van analitiese tegnieke om dit te verstaan," verduidelik

Prof Ben Burger (agter) tydens sy MSc-dae, saam met prof Len Olivier, wat later self ook 'n professor in chemie aan die Universiteit Stellenbosch was.

prof Burger sy jare lange navorsing oor meer as 20 spesies insekte, soogdiere, voëls en reptiele saam met medewerkers van die Laboratorium vir Ekologiese Chemie (LECUS). Sy belangstelling in hoe diere danksy chemiese verbindings soos feromone en allomone op 'n vlak kommunikeer waarvan mense meestal nie eens bewus is nie, is geprykkel danksy 'n eertydse student en latere professor in Entomologie, Henk Geertsma, se studies oor die dennepoumot.

Sy eie 1976-navorsingsartikel oor bontebokke was destyds maar die tweede studie in daardie stadium oor soogdier-feromone.

"Ek het my studies oor miskruiers die meeste geniet,"

voeg hy by.

Gaschromatografie, waardeur kompleks mengsels van vlugtige verbindings geskei word, is die grondslag van sy

"Ek het my studies oor miskruiers die meeste geniet"

navorsing. Prof Burger het sy eerste ontledings op Elsenburg onder Mike de Vries, die latere Rektor van die US, gedoen voordat 'n gaschromatograaf nog op kampus beskikbaar was.

Sy vrou, Wina, het 25 jaar lank die glaskolomme gemaak wat noodsaklik is daarvoor. "Sonder haar sou ek nooit my navorsing kon doen nie," glo dié ontvanger van die MJE Golay-medalje, een van die mees gesogte gaschromatografie-prysie.

Prof Burger en 'n doktorale student uit Eritrea werk tans met rooikat-urine om 'n lokstof te ontwikkel. "Om dié nuuskierige dog problematiese diere in 'n vanghok te lok is meer genadig as om slagysters te gebruik," glo hy.

Sy "groot ideaal" is om te verstaan hoe merino-ooie maklik maklik hul lammies tussen tientalle ander uitken. Saam met een van sy afgestudeerde doktorale studente, dr Marlize Viviers, is 133

chemiese verbindings reeds uitgewys. Stelle tweelinglammerdeel dieselfde kwantitatiewe samestelling verbindings op hul wol, wat op hulle beurt van die samestelling van ander enkel- en tweelinge s'n verskil.

"Die groot probleem is hoe om tydens veldeksperimente die betrokke verbindings in die regte samestelling en kombinasies vry te stel," verduidelik hy die dilemma om te bepaal of ooie alle of slegs enkele verbindings tydens herkennings gebruik. "Dis soos om te bepaal watter tandpatroon van watter sleutel pas by watter deur."

"Dis deesdae byna belaglik eenvoudig om insekte se feromone en ander semiochemikalië te bepaal," glo prof Burger. "Ons weet watter feromone fisiologiese veranderings by soogdiere veroorsaak, maar niemand kon nog die ingewikkelde kodes of sleutels wat individuele identifikasie by soogdiere moontlik maak volledig ontsyfer nie."

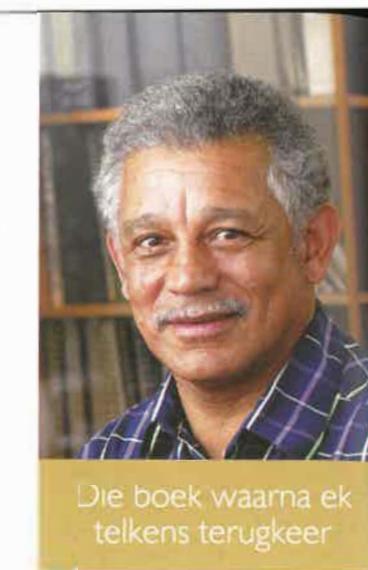

Jou boekhoeek

Anton Goosen het bykans geen bekendstelling nodig nie. Hy het op verskeie gebiede in die musiek- en kultuurwêreld 'n besondere hydrae gemaak – nie net as sanger nie, maar ook as liriekskrywer vir verskeie kunstenaars. Hy was dan ook die eerste Afrikaanse sanger wat al die liedjies op sy eerste album (*Boy van die suburbs*) self skryf. Matieland het by hom in sy Gansbaailapa gaan kuier. Elmarie Costandius van die Departement Visuele Kunste pak besonderse projekte saam met haar studente aan. Lees hoe het hulle deur samewerking met leerders in Kayamandi twee boekkunsprojekte die lig laat sien.

Laat weet myby 083 2978785 of snieuw@gmail.com as daar enige boek- en kultuurverwante stories is wat jy graag in Matieland wil sien.

Boekgroete.
Stephanie

Die boek waarna ek telkens terugkeer

Prof Julian Smith, Viserektor:
Gemeenskapsinteraksie
en Personeel.

In my studentedae het die naam Nelson Mandela 'n magiese krag, 'n konstante teenwoordigheid en 'n vormende invloed op alle lewensterreine gehad: gemeenskapslewe, navorsing, leer en onderrig, sport enveral populêre kulturele produksie. Die naam het die wekroep tot bevrydingsaksies van velerlei aard verteenwoordig en 'n metafoor vir verset teen verdrukking geword. My verwagting was dat die mite van Mandela ná die bevrydingstryd sou verdwyn en dat die strydromantisering 'n oordrywing sou blyk te wees. Die teendeel is waar: Die statuur het bloot indrukwekkender geword; die menslikheid en medemenslikheid groter; die wysheid en insig steeds treffender; die visie vir 'n nuwe Suid-Afrika toenemend inspirerend.

Om dan *A Long Walk to Freedom – The Autobiography of Nelson Mandela*, die lewensverhaal van so 'n uitsonderlike mens, te lees is 'n besonder boeiende ervaring. Die heel laaste sin in die boek lui: "But I can rest only for a moment, for with freedom come responsibilities, and I dare not linger, for my long walk is not yet ended." Dis die storie van 'n indrukwekkende lewe in diens van 'n groter, nasionale strewe, onselfsgutige opoffering en die inspirerende vermoë tot versoening.

Southern African Sea Life – A Guide for Young Explorers

Dr Sophie von der Heyden has combined her dual roles as mother and marine biologist to write an educational marine guide for youngsters. It's filled with snippets of science about Southern Africa's coastline, the various marine habitats and ocean currents, as well as titbits about marine plants and animals, such as seaweeds, molluscs, fish, seashore birds and marine mammals and reptiles. The 88-page full-colour book is filled with eye-catching photographs by Guido Zsilavec and illustrations by Sally McLarty. It also includes a holiday guide section, which focuses on various popular sections of the Southern African coastline, including the West Coast, the Wild Coast, Namibia and Mozambique. "I hope that it will fascinate and educate children, and that they will discover the joys of exploring our seashores," says Dr Von der Heyden, who holds a PhD from Oxford University and lectures in Marine Biology, Conservation and Genetics in Stellenbosch University's Department of Botany and Zoology.

Dr Sophie von der Heyden

Michiel Heyns, emeritusprofessor in die Departement Engels, het die Sunday Times sowel as Media24 Boekie se literêre prys vir fiksie gewen vir sy roman *Lost Ground*. Dit vertel die verhaal van 'n man wat in die tronk beland nadat sy vrou vermoor is. Die vrou se neef, 'n skrywer, reis van die buiteland op soek na 'n storie, maar besef gou ding op die klein dorpie is veel anders en meer kompleks as wat hy ooit kon dink. (Uitgawe: Jonathan Ball)

Willemien Brümmer, Rykie van Reenen-genoot in die Departement

Joernalistiek, is in 2012 aangewys as die eerste wenner van die ABSA Klein-Karoo Nasionale Kunstfees (KKNK) en die Dagbreek Trust se teksvoorleggingskompetisie vir haardrama in wording getitel *Aandlied*.

Knowledge lives in the lake – Case studies in environmental and customary law from Southern Africa presents research within the framework of the international BIOdiversity Monitoring Transect Analysis in Africa (BIOTA) project, and is supported by the United Nations Environment Programme (UNEP).

Boekprojek leer studente kritiese burgerskap

'n Unieke kunsprojek saam met leerders van Kayamandi in Stellenbosch het geleid tot 'n besondere kunsboek vertel **Stephanie Nieuwoudt**.

Kritiese burgerskap. Daardie ruimte waarin 'n mens besin oor dinge soos gedeelde waardes; oor wat demokrasie en maatskaplike geregtigheid is. Dít is wat dr Elmarie Costandius van die Departement Visuele Kunste sowat drie jaar gelede by die leerplan van haar Grafiese Ontwerp-studente wou byvoeg.

"n Mens kan studente elke dag leer hoe om plakkate te ontwerp, maar wat leer dit hulle werklik van ander mense? Ek wou 'n ruimte skep waar hulle 'n diep gesprek met die ruimte om hulle kon voer. Die gesprek moes ook tussen student en dosent plaasvind."

Uiteindelik is graad 11-leerders van Kayamandi in Stellenbosch by die proses betrek. "Daar was wedersydse gesprekke oor dinge soos stereotipering en rassisme. Studente het aanvanklik vir die leerders kunsklasse gegee. Ek het besef die studente voel goed daaroor dat hulle vir die leerders iets kon leer, maar daar was nie enige wedersydse insigte nie."

Gevollik het Costandius die tweede- en derdejaarstudente verskillende opdragte gegee. Die derdejaars moes saam met graad 11-leerders in die township rondstap en uitwys watter vaardighede nodig is om in Kayamandi te oorleef. Maar eers moes hulle hul in tekste oor maatskaplike geregtigheid en maatskaplike verandering verdiep. Tydens hierdie interaksie het hulle met die leerders oor hul wedersydse vrese, hoop en vooroordele gesels.

Volgens Costandius was daar deuren tyd 'n bewustheid dat daar versigtig met die emosionele prosesse omgegaan moes word. Soos een van die studente tereg uitgewys het: "Dit was moeilik om nie die wit student as die redder te sien en die swart

leerders as dié wat gered moes word nie." Hulle het ook geweet dat te veel klem op die aanvaarding van die ander se verskille eintlik dié verskille beklemtoon.

Aan die einde van die projek, wat sowat vier weke geduur het, moes die studente hul verwoerde kennis in woorde op papier vaslê. Hulle moes ook hul insigte tipografies ontwerp sodat dit deel kon uitmaak van 'n boek.

Die projek het uitgeloop op 'n stuk boekkuns, *Action Research: Learning Life Skills in Kayamandi*, wat AFRICAN SUN MeDIA pas uitgegee het.

'n Tweede boek, *See Kayamandi, See Yourself*, is eweneens volgens die beginsels van aktiewe en kritiese burgerskap aangepak. Dié keer het tweedejaarstudente en leerders van Kayamandi egter die gebied gekarteer – nie net geografies nie, maar ook wat die politieke, maatskaplike, persoonlike en geskiedkundige ruimte betref.

"Die leerders en die studente het mekaar van hul lewenswyses vertel, en op dié manier is die kennis oor mense van verskillende agtergronde verbreed," sê Costandius. "Die leerders het byvoorbeeld vertel hoe hulle soggens na 'n waterpunt moes stap om water te kry. Die

studente het saam met hulle uitgewerk hoe ver hulle moes stap, en hulle het saam na oplossings probeer soek. Die doel was nie dat die studente oplossings moes vind nie, maar eerder dat daar 'n bewustheid moes wees dat die gemeenskappe wél oor die nodige kennis beskik om self oplossings te kry."

"Met die projekte wou ons die leerders én studente wys dat ons almal van mekaar kan leer. Daar moenie aan die een kant iemand wees wat eenvoudig gee en aan die ander kant een wat net ontvang nie."

As akademikus en koördineerder van die projekte, reken Costandius sy het óók 'n groeiproses beleef en met vrae oor kritiese burgerskap en haar omgang met mense uit ander maatskaplike omgewings geworrel.

Die Liedjieboer Anton Goosen

Die Liedjieboer, Anton Goosen, het sy versameling notas, plakboeke, dokumente en ander voorwerpe aan die Universiteit Stellenbosch se Dokumentasiesentrum vir Musiek (DOMUS) geskenk. En in Maart bied hy 'n liedjieskryfslypskool by die Woordfees aan. **Stephanie Nieuwoudt** het by sy huis op Gansbaai gaan kuier.

"So by my kool, dis die Lietjiesboer!"

Só het 'n toerismebeampte van Stormsrivierbrug onlangs uitgeroep toe Anton Goosen by sy kantoor instap. Inderdaad – die Liedjieboer is volksbesit. Sy gesig is onmiddellik herkenbaar, en as 'n mens net twee of drie akkoorde van sy gewildste liedjies speel, sal duisende Suid-Afrikaners dit dadelik kan eien. Met sowat 500 liedjies uit sy pen is die naam 'Liedjieboer', soos 'n joernalis hom jare gelede al gedoop het, duidelik gepas.

Soos alle musikante is Goosen deurentyd op reis om iewers te gaan optree. "Maar eintlik is ek 'n huisdier wat verkies om tuis te bly. Wannekker ek eers op pad is, geniet ek die reis," sê Goosen terwyl hy behaaglik terugsit in een van die leunstoele in die leefverrek, waarvan die mure rooierig geverf is.

Vir jare was sy plaas langs die Hennopsrivier naby Hartbeespoortdam die plek waar vriende en kennisse uit die musiekbedryf vir 'n wyle kon stilate vind of saam met hom aan nuwe plate kon werk of partytjie hou. Maar toe word Anton sowat vyf jaar gelede op die plaas aangeval en trek hy Kaap toe, na dié tweeverdiepinghuis op Gansbaai, waar hy vanuit sy slaapkamer met die glasmure op die hawegebied kan uitkyk.

Hy is tuis hier, sê hy. "Voor die trek het ek 25 jaar lank by vriende op Gansbaai kom kuier. Ek is lief vir die omgewing en ek hou van die mense. What you see is what you get."

Dit is asof dit voorbestem was dat hy hierheen moes trek. Sy beheptheid met die kusdorpie het immers jare gelede al daartoe gelei dat hy sy plaas in die noorde Gansbaailapa gedoop het.

In 'n land waar mense wat skaars hul tienerskoene ontgroei het, binne maande

lirieke of die waarheid van hul politieke boodskappe. Sy "Blommetjie gedenk aan my" was dalk die eerste ware rockliedjie in Afrikaans, en van sy polities bewuste liedjies sluit "Mpanzaville", "Hano-verstraat" en "Antjie Somers" in. Hy het ook met van die land se grootste en gewildste

kennis van musiek. So belangrik word sy werk geag dat die Universiteit Stellenbosch se Dokumentasiesentrum vir Musiek (DOMUS) gretig was om sy memorabilia in die hande te kry. Hy is die eerste rocker wie se nalatenskap by dié versameling ingesluit is. "Ek glo Anton is een van die land se belangrikste musiek-kunstenaars, en die versameling kan nou as studiemateriaal vir navorsers dien," het prof Stephanus Muller, hoof van DOMUS, destyds gesê.

In sy huis op Gansbaai lag Goosen: "Ek het my goed vir DOMUS gegee, want ek moes my huis opruim. Deur die jare versamel 'n mens so baie goed, en iewers moet jy besluit om dit elders heen te vat." Dan op 'n ernstiger noot: "Dit is 'n groot eer dat DOMUS my versameling aangevra het."

In 2009 het hy by Sun City in Noordwes 'n SAMA- (Suid-Afrikaanse musiek-)prys ontvang vir sy lewenslange bydrae tot die land se musiekbedryf. By dié geleentheid het hy saam met Yvonne Chaka Chaka, wat ook 'n SAMA vir haar lewenslange bydrae ontvang het, en die Lucky Dube Band "Pampoene oppie dak" gesing. Hy het sogtens saam met Chaka Chaka by die Palace se ontbyttafels aan oesters en ander duur heerlikhede maar saans het hy by Wimpy gaan eet, vertel Anton met 'n laggie. Die ironie dat hy groot luukshede kan

geniet, maar hom ook in die meer alledaagse kan verlustig, verskaf hom duidelik groot binnekpret.

"Yvonne is 'n formidabele vrou. Mense oor die hele Afrika is mal oor haar. Petroljoggies het my herken bloot omdat hulle my op TV saam met haar op die verhoog gesien het."

"Die SAMA en die Eeu fees-medalje, wat ek in 2009 van die Akademie vir Wetenskap en Kuns ontvang het, is dalk van die hoogtepunte in my loopbaan."

In ons gesels duik talle verwysings na die Amerikaanse

van die Woordfees. "Hy is een van die gewildste liedjieskrywers en sangers in die land, en wie beter om die slypskool aan te bied?"

Woordfeesgangers kan ook uitsien na 'n gesprek tussen Goosen, die skrywer en musiekkenner Kerneels Breytenbach, Valiant Swart, en Albert du Plessis van Rhythm Records oor die ontwikkeling en stand van Afrikaanse musiek.

"Dit gaan 'n interessante gesprek wees. Anton is baie uitgesproke," sê Myburgh. Dit weet mense in die bedryf maar alte goed. Goosen se uit-

"Ek het darem vrede gemaak met die FAK," sê Goosen, wa dié organisasie in die 1990's gekritiseer het omdat sangers by FAK-feeste van opnames en mimiek gebruik maak. In die jongste uitgawe van die FAK-sangbundel is nie minder nie as 19 van Goosen se liedjies opgeneem.

Konflik in die bedryf is soms goed," sê hy. "Dit plaas sekere kwessies onder die vergrootglas, en soms word baie nodige veranderinge aangebring. Daar is sangers wat nie die groot ophef oor die backtracks besluit

het om nou net met live bands op te tree."

Ná 'n musiekstilte van ses jaar is Goosen weer besig om aan 'n nuwe album te werk, wat waarskynlik vanjaar uitgereik sal word. En water sal sterk as tema na vore kom.

"Ek het lank langs 'n rivier gewoon en nou woon ek by die 'groot dam,' sê Goosen, en noem dat hy ook onder die stereotipe van die

Vis gebore is.

"Ek kry van my idees wanneer ek alleen reis. Die moeilikste deel is dan om te gaan sit en skryf. Ná al die jare in die bedryf het ek geleer as 'n mens niets het om te sê nie, moet jy stilbly. En dit het ek vir ses jaar gedoen. Dit is nou tyd vir 'n nuwe album."

• Skakel met DOMUS by tel 021 808 2597, e-pos santied@sun.ac.za vir meer inligting oor versamelings

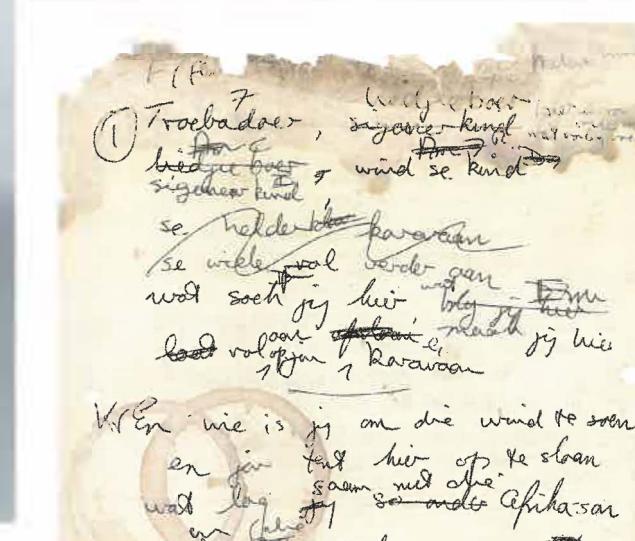
beroemd word nadat hulle een of ander talentkompetisie gewen het, is Goosen 'n legende – juis omdat hy nie liggewig-liedjies skryf of oornag gewild geword het nie. Hy is 'n legende omdat talle van die liedjies uit sy pen al vir jare deel is van die Suid-Afrikaanse kultuurskat weens die skoonheid van hul

kunstenaars saamgewerk – as liedjieskrywer, vervaardiger óf medekunstenaar. Hulle sluit in Laurika Rauch, Sonja Herholdt, Lucky Dube, Gito Baloi en Ollie Viljoen.

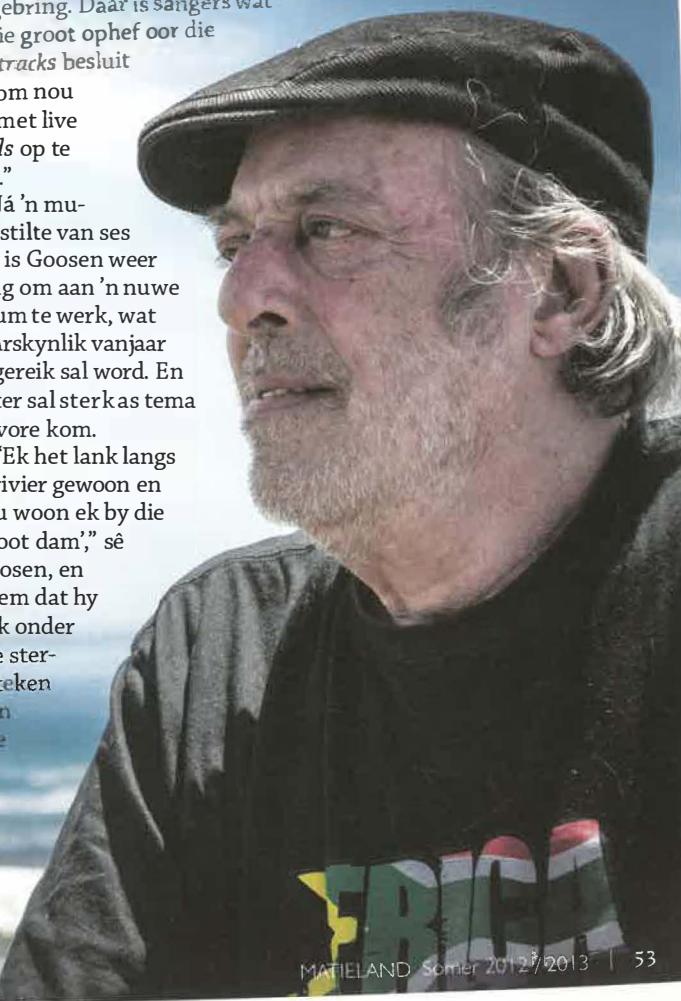
In 2012 het hy ook as aanbieder van Liedjieboer Rumoer luisteraars voor die radio vasgenael met sy uitgebreide

sanger Bob Dylan op: "Dylan is die Michelangelo van ligte musiek. Hy het die Beatles én Leonard Cohen beïnvloed, en beïnvloed vandag steeds talle nuwe kunstenaars."

Woordfeesgangers sal in Maart 2013 die geleentheid kry om tydens 'n slypskool by Goosen, en Valiant Swart te luister hoe om liedjies te skryf. "Anton het 'n grondige kennis van liedjieskryf," sê Melt Myburgh, projekbestuurder

UIT DIE VERSAMELING. Teks wat Anton Goosen in 1979 geskryf het wat in 2002 "Om Die Wind Te Soen" geword het op die "Vis Innies Bos" album.

Matie-ingenieurs van 1948 tot 1969 kuier saam Deur Liesel Koch

"Ek ken jou," sê 'n man effe onseker. Dan dring dit tot hom deur: "O ja, ons was kamermaats!" Ná byna 50 jaar is dit te verstan dat oudstudente mekaar nie onmiddellik herken het by die reünie vir Matie-ingenieurs wat van 1948 tot 1969 hul grade ontvang het nie.

Die Fakulteit Ingenieurswese het in September gesellige middagtes op Stellenbosch en in Centurion aangebied vir die eerste ingenieurs wat aan die Universiteit Stellenbosch (US) gegradeer het. Hierdie

baanbrekers, wat diep spore in die bedryf getrap het, het tydens die geselligheid heerlik oor hul lekker studentedae geskerts, soos oor die krieketwedstryd tussen dosente en studente in 1949. Pieter Scribante het die einste bal wat 63 jaar gelede in die wedstryd gebruik is, by die funksie in Centurion aan die Fakulteit oorhandig, waar dit voortaan 'n ereplek sal hé. Prof Hansie Knoetze, Dekaan van die Fakulteit, het die gaste op 'n reis geneem van toeka tot nou, en vertel van Visie 2020, die HOOP Projek,

Die studente wat in 1949 teen die dosente krieket gespeel het is agter JM Stighling, JPA Marais, AP le Roux, BJ Groenewald, PC Schonees, DC Keyser, MG Snyman, R Knott en JB Schonken. In die middel is M du Plessis, JF Schwär en PS Gouws. Voor is LF de Wet, MC Botha, PF Theron (kaptein), G Calitz en L Terblanche.

Dekaansfonds te ondersteun: "Stellenbosch het my nie net die bes moontlike akademiese opleiding gegee nie, maar het 'n wesenslike bydrae gemaak tot die vorming van my persoonlikheid en hoe ek met die nodige selfvertroue die lewe kon ingaan. Dit was een van die grootste voorregte wat ek in my lewe gehad het, en ek kan nie ophou om met die grootste waardering daaroor te praat nie. Daarom sal ek graag 'n bydrae maak om iemand anders ook die ontwikkelingsgeleentheid te gee wat ek gehad het."

Só het dinge gewerk. Dirk van Velden, Michael Paterson en prof Gideon van Zijl, voorstaller van die Departement Siviele Ingenieurswese, gesels tydens die reünie vir Matie-ingenieurs op Stellenbosch.

groei en die Fakulteit se unieke bydraes. Hy het ook enkele navorsingsprojekte uitgevoer. Prof Knoetze het 'n beroep op oudstudente gedoen om die Dekaansfonds te ondersteun. Die fonds is ten bate van toegangsbeurse en beurse vir toppers en behoeftige studente met potensiaal. By die geleentheid het Martin Petrick mede-oudstudente aangespoor om die

50 JAAR REÜNIE! Voor is dr Hendrik Coetzer, prof Kobus van Zyl, dr Eugene Marais, prof Kay de Villiers, dr Babs Mostert en dr GJ Koot Myburgh. Agter is prof Louw Olivier, dr Deon Agenbach, dr Johan Vosloo, dr HJ Hendrik van der Merwe, prof Deon Knobel en dr Ewald Burger.

MBChB-klas van 1962 vier 50ste reünie

Die groep studente wat in 1962 aan die Universiteit Stellenbosch (US) vir MBChB ingeskryf het, die tweede mediese jaargroep in Matieland, het die November hul 50ste klasreünie op Zevenwacht-wynlandgoed gevier. Van die oorspronklike 24 gegradeerde het 12 die funksie bygewoon, vier was afwesig en agt is reeds oorlede. Prof Kay de Villiers, langsliewende dosent van die groep en tans emeritusprofessor in Neurochirurgie aan die Universiteit van Kaapstad, was die gasspreker by die geleentheid. "Die reüniegangers het die geleentheid ten volle geniet. Dit was wonderlik om ou maats weer ná 25 jaar en sommige ná 50 jaar te kon ontmoet," het prof Deon Knobel gesê.

DAGBOEK / DIARY

18 FEB Varsity Cup: Maties vs NMMU, Stellenbosch

25 FEB Varsity Cup: Maties vs TUKS, Pretoria

26 FEB Alumni Netwerkgeleentheid/Alumni Networking Event, Pretoria

4 MAR Varsity Cup: Maties vs UK/UCT, Kaapstad/Cape Town

08 – 10 MAR Minerva Kosuisreünie/Reunion, Stellenbosch

11 MAR Varsity Cup: Maties vs WITS, Johannesburg

11 – 14 MAR Gradeplegtigheid & verwelkomingsgeleentheid vir nuwe alumni / Graduation and welcoming event for new alumni

18 MAR Varsity Cup: Maties vs Pukke, Stellenbosch

27 MAR "Maties on the Plain"-paneelbespreking/Panel discussion, Mitchellsplain

05 – 07 APR Wilgenhof 110 jaar reünie, Wilgenhof 110 year reunion, Stellenbosch

10 APR Klas van 1963-reünie, Fakulteit Teologie / Class of 1963 reunion, Faculty of Theology, Stellenbosch

Skakel met Marvin Koopman by 021 808 9265, marvin@sun.ac.za of besoek alumni.sun.ac.za vir meer inligting. / Liaise with Marvin Koopman at 021 808 9265 or marvin@sun.ac.za or visit alumni.sun.ac.za for more information and upcoming events.

Nyukela Notes

Nyukela Notes, meaning 'going up' in isiXhosa, is the space where Stellenbosch Alumni can share their achievements – be it on the sports field, in the boardroom or even on the catwalk! This is your space, SU graduates! Send your submissions to matieland@sun.ac.za

Karl Lambour has been appointed as the general manager of Grande Provence Heritage Wine Estate. Among others, he obtained an MBA degree from Stellenbosch University Business School and a post-graduate diploma in Financial Strategy from the Saïd Business School, Oxford, United Kingdom. He is a member of the Geological Society of South Africa as well as the Southern African Institute of Mining and Metallurgy. He also serves on the governing council of the Geological Society of South Africa.

• Source: Sunday Times via I-Net Bridge; Photo credit: www.geo-science.org.za

Komponis en musiekvervaardiger **Ben Ludik** is in vras bries in die Afrikaanse reklamewêreld, en skryf die afgelope twee jaar aansteeklike deuntjies vir die TV-advertensies van groot handelsmerke soos J&B en Kia. Hy is ook die musikale brein agter die internasional gerekende film Skoonheid sowel as Katinka Heyns se nuutste film Wonderwerker. Benewens die silwerdoek het Ludik ook kenwyses geskryf vir verskeie TV-reeks, waaronder Bruilof en Medihelp se nuwe mediese program 'n Lewe Met, wat albei op kykNET uitgesaai word.

Dr Phillip Fourie has been appointed senior medical officer (SMO) of the Sunrise Health Region in Canada. Dr Fourie has practised family medicine in Yorkton for over ten years, after having completed his medical degree at Stellenbosch University in 1995. He moved to Yorkton in 1999. • Source: www.yorktonnews.com

Esthea Kruger (27) het onlangs haar doktorsgraad aan die Universiteit van Noord-Texas, Denton (UNT), suksesvol verdedig. Die titel van haar verhandeling was "An analysis of pitch organization in Villa-Lobos's *Rudepoëma*". Sy het sedert September 2009 aan die UNT onder leiding van prof Vladimir Viardo, gouemedalje-winner in die Van Cliburn-kompetisie van 1973, studeer. Aan die UNT het sy verskeie beurse en genootskappe ontvang. Esthea was in Desember 2009 die winner van die US se Kanseliersmedalje. Die eerste musiekstudent wat die onderskeidingsbehaal het. Sy is tans ingeskipt vir die program Meisterklasse aan die Musikhochschule van Würzburg, Duitsland, met prof Bernd Glemser as haar leermeester.

Barclays Bank Ireland has appointed **Benette van Dyk** as Director: Structured Trade & Sales Finance to provide increased support to Irish companies looking to trade internationally. Benette will be responsible for providing support to Barclays Bank Ireland's clients looking to explore international trade opportunities, leveraging her knowledge of the African trading environment. Benette holds a BComm (Law), LLB and LLM degree from Stellenbosch University.

• Source: www.finchannel.com

Avonturier ry fiets van Kilimanjaro tot Kaap

August Carstens, 'n oud-Matie wat in 2011 sy meestersgraad in Wiskundige Statistiek verwerf het, het in 2012 met sy fiets sowat 7 000 km vanaf Kilimanjaro tot op Stellenbosch gery. Sodoende het hy nie net 'n lewensverrykende ervaring gehad nie, maar ook R20 000 vir onder meer die Miles for Smiles-stigting ingesamel. Sonika Lamprecht het met hom gesels.

"Ek het vooraf baie beplanning gedoen oor die roete en moontlike paaie wat ek wou volg, maar het gou besef dat wat op kaarte aangedui word, heelwat van die realiteit verskil. Die maklikste manier was maar om die local GPS te gebruik – die inwoners!"

Só gesels oud-Matie August Carstens, wat einde Maart aan die voet van Kilimanjaro op sy fiets weggespring het en byna ses maande later, met 'n noodgedwonge onderbreking tussen in weens 'n kniebeseiring, op Stellenbosch aangekom het. Hy het al 'n hele paar korter fietstoere onderneem, maar wou graag na afloop van sy studie iets anders doen – iets wat hom regtig sou uitdaag. Dis téé wat hy besluit om dié uitdagende roete vanaf Tanzanië deur Mosambiek, Malawi en Swaziland tot in Suid-Afrika aan te pak. Sy plan was juis om meer afgeleë paaie te gebruik en daarom was hy vir omrent alles – van kos en water tot aanwysings – op die plaaslike mense aangewese.

Hoogtepunte van sy toer was vir hom die manier waarop die mense elders in Afrika, veral in Tanzanië, nog opreg omgee en tyd maak vir mekaar. "As ek in die aande naby 'n dorpie wou tent opslaan, sou die mense my in hul huis innooi en vir

my sorg, so asof ek deel van die huisgesin is. Hulle het my kos gegee en 'n bed aan my afgestaan. Wat my ook diep geraak het, was dat ek deur baie arm gebiede gery het, waar die mense letterlik lewe van wat hulle om hul huisies kan kweek of in die Malawimeer kan vang, maar steeds vir my die beste sal voorsit en alles deel wat hulle het."

Laagtepunte is moeilik om uit te lig, sê August. "Ek dink 'n mens verkies maar om van die slechter goed te vergeet en op die goeies te koncentreer, maar enkeles is malaria, om 400 km van die suide van Mosambiek tot in Swaziland met 'n stukkende fiets te moes ry, en die gesukkel om genoeg of enige kos te kry vir 'n paar dae. Tog is dit hierdie goed wat uiteindelik goeie stories maak."

Op baie plekke, onder meer in Tanzanië, vertel hy, is daar eenvoudig nie kos nie, of minstens nie genoeg nie. "Maar ek het heeltyd in gedagte gehou dat die mense op die dorpies ook honger ly; daarom het ek nie rede gehad om te kla of jammer te voel vir myself nie."

Wat dié vasbyter nie vertel nie, is dat hy reeds in Mosambiek erge knieprobleme begin ondervind het, maar eers in Durban sy reis tydelik onderbreek het om behandeling te ondergaan.

August sê hy beplan beslis soortgelyke avontuurtogte in die toekoms, maar gaan nou eers werk soek. "Ek is baie rustig oor die pad vorentoe, maar terselfdertyd verskriklik opgewonde oor waar ek nou in my lewe is en al die positiewe goed wat ekervaar het. Ek sal graag wil hê ander mense moet óók so iets ervaar." Die organisasies wat by August se geldinsameling baat gevind het, is die Walter Sisulu Pediatriese Hartstigting, die Miles for Smiles-stigting vir kinders met gesplete verhemeltes, en die JAG-stigting, 'n organisasie wat hom daarvoor beywer om minderbevoordekte kinders deur sport te bemagtig.

• August is egter nie die enigste oud-Matie-avonturier nie. Dan Skinstad, wat 'n serebrale gestremdheid het, het in 2011 saam met die bekende avonturier Riaan Manser altesaam 2 000 km rondom Ysland geroei. Ook Mike Horn is 'n wêreldbekende ontdekingsreisiger, en het al verskeie togte onderneem, onder meer 'n reis rondom die ewenaar sonder enige enjinaangedrewe voertuig. Besoek www.mikehorn.com vir meer inligting.

Maties' Dr Chamendran is the new face of health on TV!

Matie alumnus and medical doctor, Chamendran Naidoo, is following in the footsteps of TV presenter Michael Mol, sharing his medical expertise with TV viewers across the country – all this while still completing his community service year. Matieland caught up with him.

You have devoted years of your life to study to become a doctor. What made you enter a competition to be a TV presenter?

I auditioned for the My Top Billing Dream presenter search in 2010, and was unfortunately unsuccessful. Since then, I've had a world of experiences, including travelling abroad and even summiting Mount Kilimanjaro, all of which helped me to feel more confident in my own skin this time around. When the opportunity presented itself again, I jumped at the chance.

If Michael Mol had not approached you after you failed to clinch the top spot in the My Top Billing Dream presenter search, would you have given up and focused entirely on your medical career?

As a doctor, one is very rarely 'just a doctor'. When embarking on a career in medicine, one finds oneself being everything from a community leader and a role model to the next-door neighbour, who happens to be a doctor. I would have continued to heed those responsibilities in whatever shape or form they may have presented themselves.

What does the future hold for you – will you keep practising as a doctor and still do TV presenting?

I'll continue practising

medicine while appearing on television. I'm also active in MC'ing and brand endorsing, with nascent thoughts of my own show and writing a book.

You are currently doing your community service with the South African Defence Force in Simon's Town, and you're working on Michael Mol's TV show (*The Dr Mol Show*). How do you bring the two together?

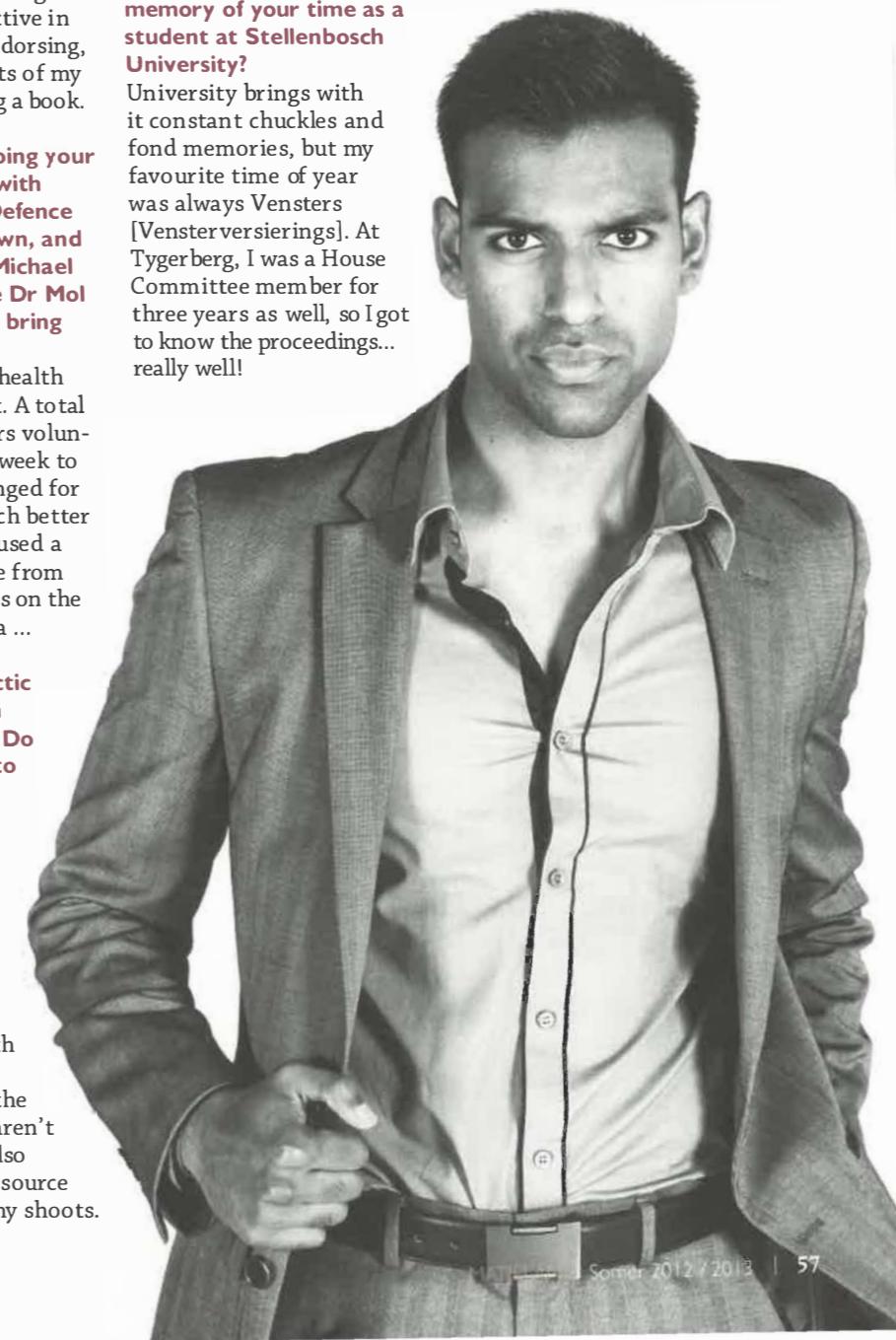
The Dr Mol Show is health education at its best. A total of 1,4 million viewers voluntarily tune in every week to have their lives changed for the better. How much better could it get? I have used a lot of my experience from patient consultations on the show, and vice versa ...

How does your hectic schedule fit in with your personal life? Do you still find time to spend with friends and family, or is a social life out of the question at this stage?

A balanced lifestyle is and has always been very important to me. Socialising with family and friends as well as playing the sports that I love aren't just healthy, but also often serve as the source of inspiration in my shoots.

What is your fondest memory of your time as a student at Stellenbosch University?

University brings with it constant chuckles and fond memories, but my favourite time of year was always Vensters [Vensterversierings]. At Tygerberg, I was a House Committee member for three years as well, so I got to know the proceedings... really well!

Belius groet Maties Sport ná 20 jaar

Deur Gustav Venter

Belius Potgieter het onlangs, ná 20 jaar se toegewye diens, van Maties Sport afskeid geneem. Hy was sedert 2005 hoofbestuurder van Maties Rugby, en Direkteur: Sport van 1992 tot 2005. Sy Matie-verbintenis kan teruggevoer word na die 1970's, toe hy vir 'n BA graad in Sportwetenskap ingeskryf en later ook 'n meestersgraad verwerf het. Hy was reeds in sy studentedae by Maties-sportadministrasie sowel as by die Maties-atletiek en -rugbyklubs betrokke. Sy jare lange band met Maties Rugby verskuil die feit dat hy uit 'n atletiek-agtergrond kom – hy was immers 'n Suid-Afrikaanse studentekampioen in paalspring en die seun van die legendariese atletiekafritter Ivor Potgieter. In hierdie oopsig is een van sy groot hoogtepunte dat hy gedurende sy studentedae kon deel wees van 'n "goue era by Maties Atletiek". Hy verwys veral na die uurbyeenkomste, wat groot skares gelok het.

In sy loopbaan was hy onder meer in diens van die Departement van Sport in Pretoria voordat hy in 1992 na Stellenbosch teruggekeer het.

Hier was hy deel van Maties se rugbyherlewing in die laat 1990's, wat nasionale klubtitels in 1997, 1998 en 2000 ingesluit het. Die titelverowering in 2000 – 'n oorwinning oor Tukkies in die eindwedstryd op Loftus Versfeld – is 'n persoonlike

hoogtepunt, en hy bestempel daardie Maties-span as die beste in sy termyn.

Verdere suksesse is onder meer nasionale klubtitels in 2005 en 2008, oorwinnings in die eerste drie FNB Varsitybekertoernooie (2008–2010) sowel as 'n verstommende 13 WP Groot Uitdaagbekertitels in die tydperk 1997–2010.

'Na my mening was en is Stellenbosch steeds dié rugbyklub in Suid-Afrika. Dit is waarskynlik die grootste klub ter wêreld, en die klub se venootskappe met sowel SA Rugby as die IRB spreek boekdele van die agting wat daar vir die klub is.'

Sylang Matie-verbintenis maak hom die aangeweseen om kommentaar te lewer op die veranderinge in studenterugby oor die jare. "In my studentedae het klubrugby baie hoër status geniet," vertel hy. "Springbokke het gereeld vir hul klubs uitgedraf en die standaard was baie hoog. Die koms van beroepsrugby het egter tot gevolg gehad dat

unies sogenoemde 'superspanne' saamgestel het deur spelers uit klubrugby te kies. Nou moes spelers tussen rugby en student-wees kies. Dít was 'n jammerte, want ek het gesien hoe vele ouens op die ashop beland as hul rugbylooppbane nie uitwerk nie."

Hy is egter positief oor die invloed van die FNB Varsitybekertoernooi op die Suid-Afrikaanse rugbylandskap: "Die klem is nou terug op studenterugby, en dis 'n nuwe platform wat uitstekende geleenthede aan jong spelers bied," sê hy.

Ander loopbaanhoogtepunte is die aanbied van groot byeenkomste op Coetzenburg, soos die Australië-Roemenië-toetswedstryd gedurende die Wêreldbekerrugbytoernooi van 1995, die Wêreldlandlooptoernooi (1996), die Luciano Pavarotti-konsert (1996) en die destydse Winfield Sewestoernooie.

"Na my mening was en is Stellenbosch steeds dié rugbyklub in Suid-Afrika. Dit is waarskynlik die grootste klub ter wêreld, en die klub se venootskappe met sowel SA Rugby as die IRB spreek boekdele van die agting wat daar vir die klub is. Dit was 'n voorreg om deel te kon wees van 'n suksesvolle era in die klub se geskiedenis, en ek gee dus die leisels met 'n rustige gemoed aan Quintin [van Rooyen] en die res van die span oor, in die wete dat daar 'n goeie grondslag gelê is om die klub verder uit te bou."

Mnr Quintin van Rooyen, Hoof Sportbestuurder Rugby en Mr Belius Potgieter

Maties se Paralimpiese familie mik reeds na Rio

Deur Eunice Visagie

Lede van die Maties-Helderberg Sportklub vir Persone met Gestremdhede wat aan die Paralimpiese Spele 2012 in Londen deelgeneem het, het reeds Rio de Janeiro in die oog! Die volgende Paralimpiese Spele vind in 2016 in dié Brasiliaanse stad plaas.

Twintig lede van dié dinamiese klub was by die afgelope Spele in aksie en het met 'n volle 18 medaljes om die nek na Stellenbosch teruggekeer.

Mnr Wentzel Barnard, wat aan Maties Sport verbond is en as klubbestuurder dien, sê nie een atleet in die groep twyfel in hul vermoëns nie. "As ek so na die groep atlete kyk, is hulle eenheid soos die van 'n familie. Wat die een ervaar, ervaar die hele groep."

"Dit is moeilik om te glo, maar ons aanslag vir 2016 het reeds begin! Volgende jaar is die Wêreldbyeenkoms in Lyon, Frankryk, wat die eerste fokus sal wees," vertel Arnu Fourie, wat in Londen twee wêredrekords laat spat en twee medaljes huis toe gebring het. Fourie neem aan Paralimpiese sport deel na 'n onder-die-knie-amputasie van sy een been.

Vir dr Karin Hugo, ook van Maties Sport en die span se swemafrigter, was dit 'n lewensverrykende ervaring om die Maties na die Spele te vergesel. "Ek is so trots om te kan sê ek was deel van hierdie groep. Om die atlete se prestasies met hulle te kon deel, is iets wat ek vir nikis in die wêreld sou verruil en ook nooit sal vergeet nie. Ware karakter, opregte dankbaarheid, nederigheid, 'n sterk geloof en vegtees is maar net 'n paar van die eienskappe wat hulle ten toon gestel het. Dit het my lewe verander!"

Volgens dr Suzanne Ferreira, US-dosent in Sportwetenskap en die span se atletiekafrigter, besef Jan Alleman nie hoe uitdagend deelname aan die Paralimpiese Spele is nie, en

Arnu Fourie

hoeveelheid atlete neem, so dit is die heel beste van die bestes wat gekies word. Die laaste 18 maande was daar 20 uur per week toegespits voorbereiding.

Vir die meeste van die atlete was hul deelname aan die Londen-geleenthed, wat elke aand sowat 80 000 toeskouers na die atletiekstadion gelok het, hul tweede of selfs derde keer.

"Mededinging word heetlyd sterker en daarom is dit so'n ongelooflike voorreg om op die wennerspodium te staan, en dan praat ek nie eens daarvan om jou volkslied te hoor nie," sê die suggestremde atleet Ilse Carstens, wat met 'n geskeurde bobeenspier aan haar derde Spele deelgeneem het. "Ek het geweet ek het uithou- en deursettingsvermoë, maar ek het in Londen my grense oorskry. Ek het egter vier jaar lank hiervoor geoefen en was nie van plan om op te gee nie!"

Fourie voeg by: "Die gees was eenvoudig onbeskryflik. Die toeskouers was fanatiese ondersteuners, wat 'n ongelooflike atmosfeer binne én buite die stadion geskep het. Dit was 'n ware voorreg om dit te kon beleef. Dit is oomblikke wat niemand van ons kan wegneem nie."

Die swimmer Charl Bouwer (suggestremde), wat aan sy derde Spele deelgeneem het, het gesê dit maak nie saak hoeveel keer 'n mens by 'n Spele is nie, dit sal eenvoudig nooit vanselfsprekend raak nie. "Ek sal nooit kan moeg raak daarvoor nie. Dit bly die ongelooflikste ervaring. Ek sien klaar uit na Rio, en wil op my vertoning in Londen verbeter. Die werk daarvoor het reeds begin."

• Die klub het amper 60% van Suid-Afrika se medaljes ingeoës.

GOUD

Fanie van der Merwe

100 m (T37)

Ilse Carstens

Verspring (F13)

Arnu Fourie

4 x 100 m-vloss (T42/T46)

Charl Bouwer

50 m-vryslag (S13)

SILWER

Dyan Buis

100 m; 200 m (T38)

Hilton Langenhoven

400 m (T12)

Ilse Carstens

100 m (T13)

Anruné Liebenberg

400 m (T46)

Charl Bouwer

100 m-vryslag; 100 m-rugslag (S13)

Ernst van Dyk

Handfiets-padwedren (H4)

BRONS

Dyan Buis

Verspring (F37/F38)

Jonathan Ntutu

100 m (T13)

Arnu Fourie

100 m (T44)

Anruné Liebenberg

200 m (T46)

Hendri Herbst

100 m-vryslag (S11)

Achmat Hassiem

100 m-vlinderslag (S10)

TOTAAL: 29 medaljes vir Suid-Afrika, waarvan Maties 18 gewen het.

DRIEKUNS VIR HEERDEN; SPELESTERRE ORHEERS

Die swimmer Heerden Herman is vir die derde agtereenvolgende jaar as Maties se Sportman van die Jaar aangewys, maar die prysuitdelingsaand in Oktober is deur Maties se Paralimpiese sterre oorheers (sien berig op bl. 59). Charl Bouwer (swem) en Ilse Carstens (atletiek) is onderskeidelik as Sportman en Sportvrou van die Jaar in die kategorie "Sportlui met Gestremdhede" aangewys. Dr Suzanne Ferreira, breier van Maties se Paralimpiese atlete, is as Individuele Afrigter van die Jaar aangewys. Die Paralimpiese atleet Arnu Fourie het met die prys vir Individuele Prestasie van die Jaar weggestap. Hy het in Londen twee wêreldrekordslaat spat. Ander pryswenners was Robyn Kime (Sportvrou van die Jaar), die eerste kriketspan (spanprys) en die kriketafrigter, Andrew Wylie (Spanafrigter van die Jaar).

LISA WP INTERUNIVERSITY CHAMPION

Three Maties surfers, Lisa Auditore, Julia Buchanon and Lisa Mace, made the final of the Western Province interuniversity championships at Big Bay. Auditore out-surfed her club-mates as well as Ikey Jessica Lee for the title. Mace and Buchanon finished third and fourth respectively.

ROEIERS WEN USSA-KANOKOMPETISIE

Maties se mans- en vrouekanopspanne het Universiteitsport Suid-Afrika (USSA) se kanokompetisie vir die soveelste agtereenvolgende jaar gewen. Die studentekompetisie maak jaarliks deel uit van die Visrivierkanomarathon.

NUWE HOOFAFRIGTER VIR MATIES NETBAL

Christine Markgraaff-Behan is die nuwe hooafripter van die Maties-netbalklub. Christine is 'n voormalige Proteaspeler, wat in 2006 as Suid-Afrika se Speler van die Jaar aangewys is. Sy het 'n meestersgraad in Sportwetenskap aan die Universiteit Stellenbosch verwerf en was ook klubkaptein in 2005. Een van haar korttermyndoelwitte is om 'n sterk spelergondslag by Maties Netbal op te bou.

MATIES WOMEN WIN WP HOCKEY LEAGUE The Maties women's first XI hockey team won the Western Province League after beating WPCC in the final and deciding league match of the season. This was the 12th time Maties won the league the past 13 years.

Foto: Anton Jordaan

SPELESTERRE! Hier is die swimmer Heerden Herman, die atleet Ilse Carstens, die swimmer Charl Bouwer, die roeier Robyn Kime en prof Julian Smith, Viserekotor: Gemeenskapsinteraksie en Personeel

ROBYN SURPRISES HERSELF AT WORLD CHAMPS

Nobody was more surprised when she won a silver medal at the World Marathon Championships on the Tiber River in Rome in September than Matie student and rower Robyn Kime herself. It was the first time ever Kime had participated in an international event, let alone a world championship. Starting in the outside lane, as she was not seeded, Kime systematically shook off her more fancied opponents, until she was left in a two-boat sprint with the defending under-23 champion, Eva Barrios of Spain. A mere second separated Barrios (1:42:17) and Kime (1:42.18).

Maties kry swembad van Olimpiese standaard

Die veldtog het meer as 'n dekade geduur, maar uiteindelik is die Universiteit se 50m swembad van Olimpiese standaard in aanbou danksy finansiering van die beleggingsmaatskappy Remgro.

'n Formele ooreenkoms is in 2012 gesluit waarin die Stellenbosch Akademie vir Sport (SAS), 'n inisiatief van Remgro, medegebruikers van die swembad word.

"Bekendheid vir, en uitnemendheid in, sport is sinoniem met die Universiteit Stellenbosch. Hieroor het onder meer individuele en spanprestasies, uitnemende afrigters, administrateurs en sportwetenskapskliges sowel as gepaste vennootskappe gesorg," het prof Julian Smith, Viserekotor: Gemeenskapsinteraksie en Personeel, gesê.

Die Coetzenburg-swembad, wat intussen gesloot is, was meer as 60 jaar oud en was vir langer as twee jaar gesluit vanwee 'n permanente lekkasie ná strukturele skade.

"Sport en al die wêreldklas- plaaslike en internasionale swimmers en atlete wat hier kom oefen, maak deel uit van 'n trotse Stellenbosch-kultuur. Ons is

dankbaar dat ons 'n bydrae kon lewer en saam met die Universiteit kan staan om die 50m-swembad 'n werklikheid op Stellenbosch te maak. Dit gaan beslis 'n positiewe invloed op die meeste sporte én ons hele dorp hê," het mnr Jannie Durand, uitvoerende hoof van Remgro, gesê.

Die 50m-swembad maak voorsering vir alle watersport, soos swim, waterpolo en onderwaterhokkie. Paviljoene sal eers later as deel van 'n tweede fase gebou word.

Volgens me Jackie Wiese, Direkteur:

die wêreld wees. Dit sal ook beslis meer internasionale atlete hierheen lok, want die fasilitete is reg. Dit sal ook wonderlik wees om van die beste jong swimmers in die land te kan lok om hier te kom studeer."

Die nuwe swembad sal na verwagting in Mei geopen word.

Maties wen 50ste Superliga-titel

Maties se eerste rugbyspan het die einde 2012 hul jare lange afrigter, Chean Roux, met 'n 50ste Westelike Provinse Superliga-titel gegroet. In 'n rillerseisoen is die liga eers met die laaste wedstryd beklink. 'n Punteverskil net net beter as dié van Durbanville-Bellville het Maties die louere laat wegdra – die 14de keer sedert 1997 en die sesde vir Roux. Roux was sedert 2005 Maties se afrigter en het die Varsitybeker drie keer verower.

"Ná die moeilike tyd wat ons verlede jaar (2011) beleef het, was dit baie spesiaal om die klubliga te wen. Die span moes baie oorkom. Daar was heelwat beserings, en ons het verskeie spelers aan die onderskeie spanne van die Westelike Provinsie afgestaan. Dan was daar nog die bykomende druk van

die groter punteverskil," het Roux oor 'n uitdagende jaar gesê.

"Van al die titels wat ek saam met Maties gewen het, is dit een van die spesiaalste."

• **Maties se hulpafrigter en voormalige Springbok, Chris Rossouw, neem as breier by Roux oor.**

MEDIES WEN SAUERBEKER

Steinhoff Medies het die Sauerbeker vir 2012 gewen toe hulle Steinhoff Eendrag in die eindstryd van die koshuisliga met 18-13 geklop het. Medies, wat Elsenberg in die halffeindronde uitgeskakel het, het die oorwinning eers in die laaste minute beklink. Huis Marais was die ander span in die halffeindronde. Medies verteenwoordig Maties in die koshuistoernooi van die Varsitybekerreeks 2013.

Die Maties is in November as die eerste algemene Varsity Sports-seweskampioene gekroon ná hulle by die toernooi in Plettenbergbaai met 29-24 oor NWU-Pukke koning gekraai het en die naaswenners was by die toernooi in Margate, waar Kovsies hulle in die finale met met 31-17 geklop het. Hulle het ook hulle Ussatitel suksesvol verdedig, toe hulle UJ met 36-26 gewen het.

IN MEMORIAM

*Matieland huldig graag
oudstudente wat oorlede
is, maar benodig volledige
inligting. Dit sluit in volle
name, noemnaam, van (én
nooiensvan, indien van
toepassing), geboortedatum,
datum waarop persoon
oorlede is, grade behaal aan
die Universiteit Stellenbosch
(of ander verbintenis met die
Universiteit, soos ontvangers
van eregrade) en 'n bondige
beskrywing van die persoon
se beroepslewe. Foto's is
welkom, maar plasing hang
af van die beskikbare ruimte.*

*Stuur asseblief die inligting
aan me Matlela Fourie
by tel 021 808 4843,
faks 021 882 8405
of e-pos alumni@sun.ac.za*

• **Mnr Hendrik Ackermann** (66) van George. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die graad BSc in Landbou (1968), HonsBB&A (1969), HonsBScAgri (1974) en MScAgri (1976).

• **Mnr Johannes Auret** (72) van die Strand. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die graad BA (1962) en 'n SOD (1963). Begin onderwysloopbaan in 1964 by Hoërskool Diamantveld in Kimberley. Was tot 1980 hoof van Hoërskool Vryburg, en keer daarna terug na Hoërskool Diamantveld waar hy tot sy afrede in 1996 diep spore in sowel die skool as die gemeenskap trap. Verhuis in 2011 na die Strand.

• **Mnr Japie Basson** (94) van Kampsbaai. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die graad BA (1939).

• **Mnr Mentone Botha** (66) van George. Oudinwoner van Helderberg.

• **Mrs Helen Buttner** (89) van Brackenfell. Verwerf die graad BEDPh (1946). Het vir Maties Rugby as vleuel uitgedraf. Hou van 1946 tot 1949 skool vir persone met fisiese gestremdhede by Diskobolos in Kimberley. Daarna was hy vir 27 jaar verbonde aan Hoërskool Goodwood

en later Hoërskool Bellville, tot en met sy aftrede.

• **Mnr Jacob Burger** (86) van die Strand. Oudinwoner van Dagbreek.

• **Mrs Helen Buttner** (73) van Bellville. Oudinwoner van Huis Visser. Verwerf die graad BA (1962) en 'n SOD (1962). Hy was vir 33 jaar verbonde aan die uitgewersmaatskappy Human & Rousseau, en dien daarná as hoof van Pharos Woordeboeke tot en met sy formele aftrede in 2003. Hy bly betrokke by die uitgewersbedryf tot 2010. Hy was onder andere redakteur van die kinderensiklopedie Kennis en medesamesteller van die feitegids Goed om te weet: Dié feiteboek vir ingeligte Suid-Afrikaners in 2010.

• **Mnr Alexander Clemen** (67) van Namibië. Verwerf die graad BSc (1969) en HonsBSc (1974).

Het in sy loopbaan bekendheid verwerf as eksplorasiegeoloog, en was ook direkteur van 'n Australiese mynmaatskappy. Was ten tyde van sy aferwe 'n geoloog in Namibië.

• **Kol Christiaan (Clive) Cloete** (70) van die Strand. Verwerf die graad BMil (1964). Hy was 'n oudeeling van Hoërskool De Villiers Graaff op Villiersdorp. Tot en met sy aftrede was hy verbonde aan die Afdeling Logistiek van die weermag.

• **Mev Phyllis de Villiers** (76) van Upington. Verwerf die graad BA (1955) en LLB (1957). Prokureur op Upington vir 49 jaar. Werk aktief in die gemeenskap, en was ook burgemeester van die dorp.

• **Mnr Nico Lambrechts** (46) van Londen. Oudinwoner van Simonsberg. Verwerf die diploma ODLO (1956).

• **Dr Carel du Plessis** (77) van Grootbrakrivier. Verwerf die graad HonsBPubAdmin (1993), MPA (1994) en PhD (1999).

• **Dr Marieta Eksteen** (née Keyter) (60) van Upington. Verwerf die graad MBChB (1975).

• **Mnr Ewald Esbach** (61) van Somerset-Wes. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die graad BComm (1972).

• **Dr Johan Faasen** (58) van Wesselsbron. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die graad BA (1975), BTh (1978), MTh (1979), LisTeol (1979) en DTh (1985). Bedien die gemeentes Oudtshoorn-Wes en Wesselsbron.

• **Mrs Aletta Forbes** (née Van der Merwe) (79) from East London. Former resident of Monica. Obtains the degree BA (1953) and an SOD (1954). In her final year she was head of Monica and designed their badge.

which is still in use today. Aletta played hockey for Maties first team from her first year, as well as softball. All three her daughters graduated from Stellenbosch: Gail Vlok, B Occupational Therapy (1979), Lysette de Clercq, B Home Economics (1981) and Joanne Solomon, B Economics (1984).

• **Mnr Rainer Gerhard** (27) van Monumentpark. Oudinwoner van Huis Visser. Verwerf die graad BComm (2008).

• **Mnr Leon Hartshorne** (58) van Bellville. Verwerf die grade BMus (1978), HonsBMus (1981) en MMus (1989). Was vir 25 jaar die hoof van die Hugo Lambrechts-musiekentrum in Parow. Was ook jaarliks by die nasionale Sanlam-musiekcompetisie betrokke. Boonop was hy 'n gereeld beoordelaar by eisteddfods.

• **Mnr Anton Hendriks** (64) van Hermanus. Verwerf die grade BA (1970), HonsBA (1971) en MA (1987) sowel as 'n SOD (1973).

• **Mnr Boris Krämer** (84) van Somerstrand. Verwerf die grade BSc (1951), BComm (1962), HonsBComm (1965) en MComm (1966). Was dosent in die Universiteit Stellenbosch se Fakulteit Ingenieurswese, waar hy die vakgebied Bedryfsingenieurswese aangevoer het. Hy het saans vir die eerste MBA groep op Bellville-kampus klas gegee en het daarná die privaat sektor betree. Hy was ook later die ingenieurhoofbeämpte by die destydse Randse Afrikaanse Universiteit (nou die Universiteit van Johannesburg).

• **Mnr Nico Lambrechts** (46) van Londen. Oudinwoner van Simonsberg. Verwerf die graad BA (1956).

• **Mev Phyllis de Villiers** (72) van Saldanha. Oudinwoner van Huis Visser. Verwerf die graad BScBEng (1963). Sluit in 1963 by Spoorweg aan. Was ook burgemeester van Vredenburg, en het in 2000 bestuurhoof van Spoorweg geword. Verwerf sy vlieglensie op 70 jarige ouderdom.

• **Dr Francis Lee** (78). Verwerf die grade BD (1963), LisTeol (1963), MTh (1964) en DTh (1966). 'n Nuwe ontkomming in 'n mynskagliet tot sy bekering en bring hom na die kweekskool van die Universiteit Stellenbosch, waar hy as Engelsprekende aanvanklik nie 'n woord Afrikaans kon praat nie. Hy leer die taal bykans 'oornag' en vestig hom saam met sy vrou, Nellie, op die platteland. Hy keer egter terug na die akademie en verwerf nie minder nie as 21 grade aan verskillende instansies, waarvan 11 boonop doktorsgrade was! Hy het ook in Amerika en Australië grade verwerf. Daarbenewens het hy ongeveer 300 publikasies, waaronder verskeie boeke, die lig laat sien.

• **Ds Bertie Lombard** (99) van

Lyttelton. Oudinwoner van Wilgenhof. Verwerf die graad BA (1937).

• **Mnr Coenraad Louw** (68) van Durbanville. Oudinwoner van Simonsberg. Verwerf die graad BSc in Landbou (1966).

• **Mnr Johann Lutz** (81) van Cresta. Oudinwoner van Huis Marais. Verwerf die graad BRek (2008).

• **Mnr Vossie Neveling** (79) van

Brackenfell. Oudinwoner van Huis Visser. Verwerf die graad BScBEng (1956).

• **Mnr Peter Niehaus** (77) van die Strand. Verwerf die graad BSc (1957). Was tot en met sy aftrede in 1994 verbonde aan die raadgewende ingenieurs Ninham Shand.

• **Mnr Henry Nortje** (92) van die Strand. Oudinwoner van Huis Visser. Verwerf die grade BA (1950) en MEd (1951).

• **Dr Johan Rautenbach** (71) van Bellville. Verwerf die graad MBChB (1966).

• **Mnr Robert Reid** (62) van Plumstead. Verwerf die graad MTh (2003).

• **Mnr Deon Scheffler** (71) van Vleesbaai. Oudinwoner van Huis Marais. Verwerf die grade BSc in Landbou (1963), HonsBScAgri (1964) en MScAgri (1965). Was verbonde aan die regsfirma MacRobert de Villiers en Hitte in Pretoria, waar hy ook as patenteenproduksie kwalifiseer. In 1983 word hy direkteur van dié firma. Van 1992 tot en met sy aftrede in 2001 was hy dosent in Kontrareg by die Technikon Noord-Gauteng. Hy het ook as kommissaris van die Hof van Klein Eise in Pretoria opgetree.

• **Dr Schalk Serfontein** (72) van Wapadrand. Oudinwoner van Simonsberg. Verwerf die graad MBChB (1965).

• **Mnr Hennie Smit** (86) van Yzerfontein. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die graad BComm (1946).

• **Mnr Ernst Snoek** (69) van die Paarl. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die grade BScBEng (1964) en HonsBB&A (1970).

• **Mnr Piet Stofberg** (87) van Rawsonville. Oudinwoner van Huis Marais. Verwerf die graad BSc in Landbou (1948).

• **Mnr Bobbie Steyn**. Verwerf die grade BEdPh en MedPh.

• **Mev Johanna Swart** (née Van Zyl) (71) van Somerset-Wes. Oudinwoner van Huis ten Bosch. Verwerf die graad BA Maatskaplike (1962) en werk as maatskaplike werker in Port Elizabeth en Johannesburg.

• **Prof Cas Terblanche** (74) van St Francisbaai. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die grade BSc (1961), LSOD (1962), MEd (1976) en DEd (1986). Hy het onderwys gegee op Humansdorp, was onderhoof op Postmasburg, skoolhoof op Indwe en uiteindelik hoof van die Hoërskool Goudini op Rawsonville. Hoofeksaminator van Wiskunde II-vraestel in Kaapland. Eerste hoof van

onderwyssentrum te Oudtshoorn, en daar na direkteur van die Büro vir Geneeskundige en Tandheekundige Onderwys aan die destydse Fakulteit van Geneeskunde van die Universiteit Stellenbosch tot en met sy aftrede.

• **Mnr Johann Theron** (68) van Pretoria. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die graad BComm (1964) en 'n SOD (1965). Was onderwyser by die Hoër Handelskool Pretoria en dosent by Pretoria Technikon en Tukkies. Hy was daarná by die suiwelbedryf betrokke.

• **Mnr Ted Thompson** (75) van Port Elizabeth. Oudinwoner van Huis Marais. Verwerf die graad BA (1961) en MA (1978) en die diploma DOSK (1959).

• **Mnr Piet Uys** (89) van Durbanville.

• **Mev Kitty van der Linde** (née Greeff) (84) van Port Elizabeth. Oudinwoner van Sonop. Verwerf die voorste kundiges oor die staking van rook in Suider-Afrika. Hy is op 2 November 2012 oorlede. Hy het ook 'n daadwerklike rol in navorsing oor rookbeheer en -staking gespeel. Hy was getroud met Xandra van Blijoen wat hom deur die jare in sowel Switserland as Suid-Afrika bygestaan het met programme, kliniese proefnemings en klinieke vir die staking van rook.

• **Mnr Jacobus van der Merwe** (91) van die Paarl. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die graad BSc (1942), 'n SOD (1943) en die graad BEd (1961).

• **Dr Francois van Niekerk** (50) van Paradyskloof. Oudinwoner van Helderberg. Verwerf die graad BSc (1984), HonsBSc (1984), MSc (1985) en PhD (Agri) (1988) en (1992).

• **Mev Margaret van Soelen** (née Brink) (87) van Bellville. Oudinwoner van Huis de Villiers. Verwerf die graad BA (1946).

• **Mev Johanna van Walbeek** (née Van Zyl) (50) van Durbanville. Oudinwoner van Harmonie. Verwerf die graad BMus(Ed) (1983), HonsBMus (1989) en MEd (1997). Sy was van 1990 tot 1997 'n dosent in die Departement Skoolmusiek (later Musiekopvoedkunde) van die Universiteit Stellenbosch.

• **Mnr Theuns van Zyl** (84) van Welgemoed. Verwerf die graad HonsBA (1963).

• **Mnr Jack Viljoen** (83) van Somerset-Wes. Oudinwoner van Dagbreek. Verwerf die graad BSc (1950).

• **Mnr Lodewicus Vorster** (ook bekend as Franslo) (70) van Windhoek. Oudinwoner van Simonsberg. Verwerf die grade BSc (1962) en HonsBSc (1966) en 'n SOD (1964). Was later dosent in dwarsfluit by Windhoek se Konseratorium.

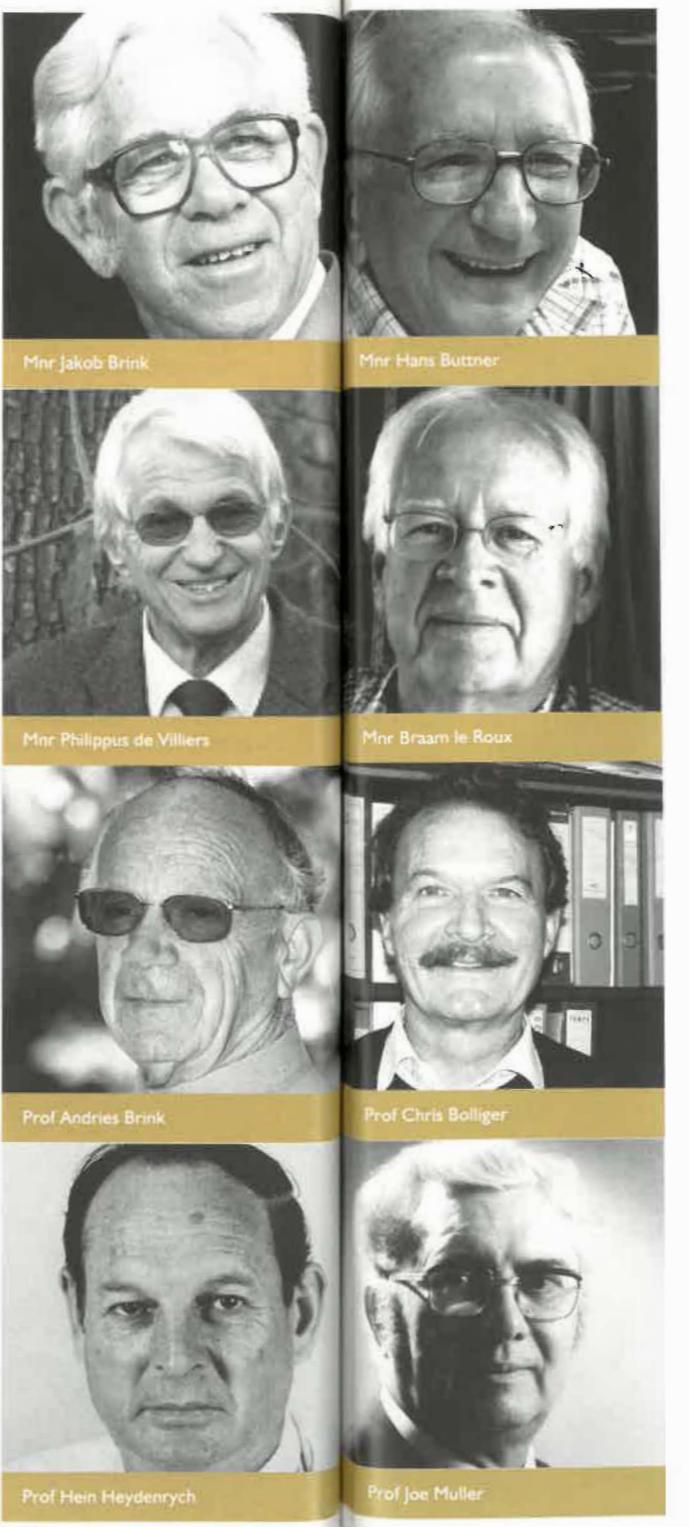
• **Mnr Horatius Wilhelmij** (88) van Australië. Verwerf die graad BScBosb (1952) en MScBosb (1964).

• **Prof Andries Brink** (89) van Durbanville. Hy was die tweede dekaan van die Universiteit Stellenbosch se destydse Fakulteit Geneeskunde, maar het ver onuitwisbare baanbrekersspore getrap in akademiese geneeskunde en navorsing in Suid-Afrika. Hy was vir 13 jaar dekaan van die Fakulteit en sy hand is sigbaar in elke facet van die bestaansgeschiedenis van die Fakulteit – wat insluit Karl Bremer-hospitaal, Tygerberg-hospitaal en die SA Mediese Navorsingsraad (MNR). Prof Brink het in 1983 as dekaan van die Fakulteit bedank om hom heetlyds aan sy taak as voorstitter van die MNR te wy. Hy het die amp tot sy aftrede in 1989 beklee.

• **Prof Chris Bolliger** (62) van Kaapstad was 'n gerekende pulmonoloog, die direkteur en hoof van die Eenheid Respiratoriële Navorsing in die Departement Geneeskunde, en een van die voorste kundiges oor die staking van rook in Suider-Afrika. Hy is op 2 November 2012 oorlede. Hy het ook 'n daadwerklike rol in navorsing oor rookbeheer en -staking gespeel. Hy was getroud met Xandra van Blijoen wat hom deur die jare in sowel Switserland as Suid-Afrika bygestaan het met programme, kliniese proefnemings en klinieke vir die staking van rook.

• **Prof Hein Heydenrych** (88) van Durbanville. Hy was die eerste hoof van Pediatrise Chirurgie aan die Universiteit Stellenbosch se Fakulteit Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe. Sy loopbaan in algemene chirurgie het in 1964 begin, maar hy het in 1970 verdere opleiding in pediatrise chirurgie in Liverpool en Leeds ontvang. Hy het in 1972 die leisels van pediatrise chirurgiese dienste in Tygerberg-hospitaal oorgeneem. Hier het hy 'n belangstelling in die ontlukende gebied van orgaanoorplanting, en veral leweroorplanting, ontwikkel. Hy het in 1986 die eerste pankreasplanting in die suide-like halfveld saam met prof DF du Toit by Tygerberg-hospitaal gedoen. Die meeste van Heydenrych se 66 wetenskaplike publikasies het oor orgaanoorplanting, in die besonder pankreasplanting, gehandel. Hy het in Junie 1991 afgetree.

• **Prof Jim Muller** (69) van Australië was die aanvoorder van Radiologie aan die Universiteit Stellenbosch, en van radiologiese dienste in Tygerberg-hospitaal. Hy is in 1965 as voltydse professor en eerste hoof van die Departement Radiologie aan die destydse Fakulteit Geneeskunde aangestel, welke pos hy tot en met sy uititrede aan die einde van 1979 beklee het. Daarna het hy en sy gesin na Australië verhuis.

‘Nuwe’ Argief ontvang oudste kleurbaadjie

Die Universiteit Stellenbosch (US)

Argief het in Julie 2012 gerestoureerde kantore in die Wilcocksgebou betrek. Hoewel die Argief minimale skade gely het in die brand wat dié gebou in 2010 beskadig het, moes dit in die geheel tydens die konstruksieproses ontruim word. Ná die herinrigting spog die Argief nou met geriewe vir navorsers sowel as spiksplinternuwe uitstalruimtes. En, sê Karlien Breedt, US-argivaris, een van die eerste items wat in die nuwe uitstalruimte gaan pryk, is een van die oudste oud-Matie-kleurbaadjies uit ongeveer 1918/19. Sy vertel meer oor dié baadjie en die kleurvolle draer daarvan.

In 2011, 'n baie deurmekaar jaar

vir die Argief vanweë die herbouings ná die brand in die Wilcocksgebou, skenk 'n alumnus se twee seuns, Deryck en Bjorn Cloete Uys, besondere artefakte van hulle pa, dr Adriaan Izak (Attie) Uys, wat in 1916 aan die destydse Victoria-kollege studeer het, aan die Argief.

Deryck en Bjorn is twee ouwérelde here, die een 'n afgetrede regsgelerde van Kaapstad en die ander 'n ginekoloog van Oos-Londen.

Onder die skenkings is 'n oud-Matie-kleurbaadjie, poskaarte wat dr Uys vanuit Groningen – waar hy later sy mediese studie onderneem het – aan sy suster, Joey, in Suid-Afrika gestuur het, sowel as medaljes wat hy in die Tweede Wêreldoorlog verwerf het. Die kleurbaadjie, wat in 1918 bekend gestel is toe die Raad die Universiteit se nuwe wapen goedgekeur het, is die oudste oorspronklike baadjie in besit van die Argief – en, sover vasgestel kan word, een van die heel eerste oud-Matie-baadjies. Maar wie was Attie, en hoekom is sy

nalatenskap waardevol vir die US?

Hy word onder meer beskryf as 'n oud-Victorianer, taalkundige, geneesheer, bloed-SAP, patriot, grapmaker en mensch. Hy is gebore op 19 Maart 1893 op 'n Vrystaatse plaas, waar sy eerste makkers jong Zoeloe-seuns was. Hoewel hy in sy leeftyd tien tale leer praat het, het hy Zoeloe altyd as sy eerste en mees geliefde taal beskou.

Hy was 'n skrander leerling, maar merk eenmal terloops op: "Op skool het ek altyd eerste gekom in my klas – maar toe kry hulle nog 'n leerling by."

Hy het uiteindelik besluit om medies te studeer en het in 1916 by Victoria-kollege

ingeskryf ter voorbereiding vir sy mediese studie in Groningen,

Nederland. Hier ontmoet Attie sy eerste vrou, Edna Smith, en hulle het twee seuns,

Hidore Deryck en Bjorn Cloete Uys. Edna

was self 'n kranige student, en verwerf

die grade BA en BSc op 17-jarige ouderdom, en

'n paar jaar later ook die MEduc aan Victoria-

kollege. Attie ontvag in 1928 sy graad as kinderarts

en die gesin vestig hulle

in Johannesburg. Dit was aan die voorraand van die Depressie en daar was min pasiënte. In 1931 beklee Attie sy eerste pos by die siekefonds van die Suid-Afrikaanse Spoorweë en Hawens (SAR&H) in Germiston.

In die Depressiejare het die Spoorweë die armlanke-probleem met mening die hoof probeer bied en was die SAR&H-siekefonds een van die doeltreffendste van daardie tyd. Dokters het 'n leefbare salaris ontvang en kon in plaas van pensioen ook privaat pasiënte behandel. As privaat praktisyn op Amersfoort, Wes-Transvaal, in 1930, het Attie £50 vir die jaar verdien.

Nadat Attie en Edna se paaie geskei het, is hy met 'n onderwyseres, Leila du Toit, getroud. Hulle het hul op Margate

gevestig, waar hy 'n praktyk wou begin om sy geliefde Zoeloës te behandel. Nadat die hele transaksie beklank is, vind hy egter uit dat dit teen die destydse wette sou wees. Hy kry werk by die provinsiale hospitaal op Port Shepstone, waar hy ná 'n paar jaar aftree.

Deryck en Bjorn onthou hulle pa as 'n besondere netjiese man wat verseg het om sy skoenveters op die gewone manier te knoop: Hy het sy veters altyd langs die kante ingedruk. Hy het hulle ook die volgende op die hart gedruk: "Lees alles wat jy kan. Moenie sukkel met woorde wat jy nie verstaan nie, jy sal die betekenis uit die teks kan aflei. En groet elkeen in sy eie taal."

Deryck hou hom deesdae besig deur onder meer Shakespeare-tekste in Afrikaans te vertaal, terwyl Bjorn steeds as geneesheer werk. Nes hul pa is hulle ook grampmakers, en deel ook 'n besondere liefde vir geskiedenis en tale. Deur hierdie skenking help hulle nie net 'n deel van die Universiteit se geskiedenis bewaar nie, maar laat ook hul herinneringe aan hul pa herleef.

• Hierdie artikel is die eerste in 'n reeks oor interessante items wat in die Argief bewaar word. **Het jy 'n interessante item uit jou studentedae?** Het jy dalk 'n 'aandenking' van die Universiteit gegaps wat jy nou (saam met 'n storie) wil teruggee? Skakel met Karlien Breedt by 021 808 2314 of breedtk@sun.ac.za.

